

Arbeidernes faglige
Landsorganisasjon

PROTOKOLL

over forhandlingene ved
Representantskapets møte
i Oslo 19.—20. januar 1953

ARBEIDERNES FAGLIGE LANDSORGANISASJON

PROTOKOLL

OVER

FORHANDLINGENE VED
REPRESENTANTSKAPETS MØTE
I OSLO 19. OG 20. JANUAR 1953

REFERAT VED HENRY HARM

FREMTIDENS TRYKKERI

DRAMMEN 1953

Saksregister.

	Side
Møtets åpning	5
Navneopprop	5
Dagsorden	8
Forretningsorden	9
Opptakelse av Norsk Støperiarbeiderforbund	9
Tariffsituasjonen 1953	17
Finansminister Trygve Bratteli	17
Sekretariatets forslag	31
Konrad Nordahls innledningsforedrag	34
Debatten	42
Funksjonærenes organisasjonsforhold	75
Innstillingen om Funksjonærsambandet	78
Debatten	82
Votering	93
Ringsaker Folkehøgskole	94
Beskatning av diettpenger	96
Avslutningen	101

Person- og taleregister.

Andresen, Anton 67.	Johnsen, Jan 65.
Arnseth, Paul 51.	Karlsen, Albert 61.
Bakkane, H. H. 90.	Karlsen, Thv. 91.
Berntsen, Bernhard 51.	Kjelsrud, Klaus 42.
Birkeland, Peder 44, 84, 90.	Magnussen, Johan B. 54.
Bjerke, Bjarne 92.	Marthinsen, Øistein 57.
Bratteli, Trygve 17, 69, 97, 101.	Mentsen, P. 5.
Dahl, Jens 55, 83.	Nordahl, Konrad 5, 8, 16, 34, 45, 48,
Dahl, Joachim 89.	50, 59, 69, 72, 75, 82, 83, 87, 90, 92,
Furuskjegg, Karl 62.	96, 99, 100, 101.
Gerhardsen, Einar 88.	Nordstrand, Idar 82, 87
Graver, Torjus 96.	Nyhus, Emil 59.
Hannestad, Fritz 60, 89.	Olsen, Alf 66.
Haraldson, Per 53, 92.	Olsen, Arthur J. 56.
Hauge, Gunvald 46.	Oshaug, Karl 85, 90.
Haugen, Ingvald 58, 91.	Skogly, Oskar 68.
Hegg, Hans 94.	Torkildsen, Emil 99.
Heggestad, Mathias 64, 100.	Wigaard, Halfdan 48.
Henriksen, Torbjørn 85, 99.	Wivegh, John 82, 83.
Hovland, Nils 100.	Ødegård, Peder 91.
Johansen, Johs. E. 85,	Øyan, Bendik 8, 50, 83, 99.

Møtets åpning.

Representantskapet hadde ekstraordinært møte i dagene 19. og 20. januar 1953.

Møtet ble åpnet av formannen, Konrad Nordahl, i Samfunnssalen kl. 10 mandag 19. januar. Han ønsket representanter og de innbudte gjester velkommen. Dette er et ekstraordinært møte, uttalte han, og det er kalt sammen for å drøfte tariffsituasjonen i 1953. Det vil derfor bli et utpreget arbeidsmøte.

Navneopprop

ble foretatt av varaformannen P. Mentsen. Disse var møtt:

Arbeiderpartiets Presseforbund: Per Haraldsson, Oslo.

Norsk Arbeidsmandsforbund: Albert Karlsen, Oslo, Ole Beck, Oslo, Bernhard Reines, Halsøy i Vefsen, Jorulf Haugli, Slitu st., Øystein Larsen, Foldal.

Norsk Baker- og Konditorforbund: Johan B. Magnussen, Oslo, Nils Hovland, Bergen,

Norsk Bekledningsarbeiderforbund: Rudolf Eriksen, Oslo, Gunnar Nilsen, Oslo, Konrad Hjørnevik, Bergen, Finn Nilsen, Drammen.

Norsk Bokbinder- og Kartonnasjearbeiderforbund: Øistein Marthinsen, Oslo.

Norsk Bygningsarbeiderforbund: Emil Reiersen, Oslo, Arne Rønning, Oslo, Albert Johansen, Tromsø, Oscar Skogly, Lillehammer.

Norsk Centralforening for Boktrykkere: Reidar Langås, Oslo, Halfdan Wigaard, Oslo.

Norsk Elektriker- og Kraftstasjonsforbund: Johan Henriksen, Oslo, Bjarne Klafstad, Oslo.

Norsk Fængselstjenestemannsforbund: Øivind Engebretsen, Oslo.

Norsk Gullsmedarbeiderforbund: H. Lindahl, Oslo.

Norges Handels- og Kontorfunksjonæres Forbund: Johan Moksnes, Oslo, Peder Birkeland, Oslo, Sigurd Vatnedal, Bergen, Paul Arnseth, Hamar, Ruth Svendsen, Porsgrunn.

Norsk Hotell- og Restaurantarbeiderforbund: Eivind Strømmen, Oslo, Sigurd Johansen, Oslo.

Norsk Jern- og Metallarbeiderforbund: Håkon Hansen, Fredrikstad, Bernhard Foss, Kongsberg, Ragnvald Andersen, Bergen, Leon Johansen, Harstad, Finn Ellingsen, Kristiansand S.

Norsk Jernbaneforbund: O. Vollum, Oslo, Emil Edvardsen, Oslo, W. S. Engen, Hop pr. Bergen, Axel Nilsen, Trondheim, Karsten Hansen, Oslo.

Norsk Kjemisk Industriarbeiderforbund: Kristoffer Jakopsen, Sauda, Johs. P. Løkke, Notodden, Alb. Hellem, Høyanger, Olav Varberg, Alvik i Hardanger, Anker Nordtvedt, Oslo.

Norsk Kjøttindustriarbeiderforbund: Helmer Karlsson, Oslo.

Norsk Kommuneforbund: Karl Furuskjegg, Oslo, Fredrik Jensen, Oslo, K. Madsen, Bergen, Sverre Eggen, Trondheim, I. B. Wilson, Stavanger.

Norsk Litografisk og Kjemigrafisk Forbund: Eivind Nilsen, Oslo.

Norsk Lokomotivmannsforbund: Mathias Heggstad, Oslo.

Norsk Losforbund: Wilhelm Sundsvik, Trondheim.

Det norske maskinistforbund: Johs. E. Johansen, Oslo, Bjarne Bjerke, Oslo.

Norsk Murerforbund: Thorleif Andresen, Oslo.

Norsk Musikerforbund: Rolf Gammleng, Oslo.

Norsk Nærings- og Nydelsesmiddelarbeiderforbund: Erling Frogner, Oslo, Nils Nilsen, Oslo, Sigvard Sjursen, Bergen, Hans Andreassen, Fredrikstad, Thv. Egeland, Stavanger.

Norsk Papirindustriarbeiderforbund: Otto Johansen, Sarpsborg, Arvid Nebell, Svelvik, Anders Kristiansen, Ulefoss, Ludvig Johansen, Rena, Kaare Pehrson, Oslo.

Norsk Politiforbund: H. H. Bakkane, Oslo.

Norsk Postforbund: Eilif Eriksen, Oslo, Egil Normann, D. N. Postmanslag, Oslo.

Norsk Sjømannsforbund: Gunvald Hauge, Oslo, Bendik Øyan, Oslo, Joachim Dahl, Bergen, Karl Oshaug, Stavanger, Knut Knudsen, Narvik.

Norsk Skinn- og Lærarbeiderforbund: Axel Erichsen, Oslo.

Norsk Skog- og Landarbeiderforbund: Hans Ruud, Oslo, Ole Røset, Steinkjer, Klaus Kjelsrud, Oslo, Ivar Fossberg, Blaker, Harald Børresen, Gjøvik.

Norsk Skotøyarbeiderforbund: Anton Andresen, Oslo.

Norsk Stenindustriarbeiderforbund: Walther Broe, Oslo.

Norsk Støperiarbeiderforbund: Emil Nyhus, Oslo.

Norsk Tekstilarbeiderforbund: Olav Bruvik, Oslo. Konstanse Johansen, Kjelsås, Hjalmar Romslo, Ytre Arna.

Norsk Telegraf- og Telefonforbund: Tormod Halvorsen, Oslo, Wilhelm Østgård Hansen, Harstad, Harald Fondevik, Oslo (20. januar hadde Fondevik permisjon og Evald Bækkevad, Oslo, møtte).

Norsk Tjenestemannslag: Thv. Karlsen, Oslo.

Norsk Transportarbeiderforbund: Ludvig Hansen, Drammen, John Christiansen, Trondheim, Jan Johnsen, Buøy, Stavanger, Arthur Rinke, Bergen, Wilhelm Olsen, Oslo.

Norsk Treindustriarbeiderforbund: P. Ødegaard, Oslo, Einar Skarstein, Sytteland.

Norsk Tobakkarbeiderforbund: Otter Boberg, Oslo.

Norsk Tolltjenestemannsforbund: Jens Dahl, Oslo.

Norsk Forbund for Arbeidsledere og Tekniske Funksjonærer: Fritz Hannestad, Oslo.

Samorganisasjonenes representanter i representantskapet:

Akershus faglige Samorganisasjon: Erling Olsen, Oslo.

Aust-Agder faglige Samorganisasjon: Erling Dahlen, Arendal.

Bergen og Fylkenes faglige Samorganisasjon: Bernhard Berntsen, Bergen., B. Børretsen, Os pr. Bergen, Matias Osland, Høyanger.

Buskerud faglige Samorganisasjon: Nils Nilsen Sandli, Drammen.

Finnmark faglige Samorganisasjon: Edv. Simonsen, Hammerfest.

Hedmark faglige Samorganisasjon: Arnljot Johnstad, Hamar.

Møre og Romsdal fagl. Samorganisasjon: Oluf Melby, Kristiansund N.

Nordland faglige Samorganisasjon: Nils Hillestad, Mo i Rana.

Oppland faglige Samorganisasjon: Martin Haugen, Gjøvik.

Oslo faglige Samorganisasjon: Kåre Hansen, Oslo.

Rogaland faglige Samorganisasjon: Olav Aadnesen, Stavanger.

Sørlandets faglige Samorganisasjon: Salve Salvesen, Kristiansand S.

Telemark faglige Samorganisasjon: Einar Håtvædt, Skien.

Troms faglige Samorganisasjon: Alf Olsen, Tromsø.

Trøndelag faglige Samorganisasjon: Per Johansen, Namsos, Arne Forseth, Trondheim.

Vestfold faglige Samorganisasjon: Arthur J. Olsen, Tønsberg.

Østfold faglige Samorganisasjon: Oscar Lauritzen, Sarpsborg.

Fra Sekretariatet: Konrad Nordahl, Oslo, P. Mentsen, Oslo, Hans Hegg, Oslo, Elias Volan, Oslo, Chr. Henriksen, Oslo, John Wivegh, Oslo, Alfred Nilsen, Oslo, Marius Trana, Oslo, Josef Larsson, Oslo, Karsten Torkildsen, Oslo, Torbjørn Henriksen, Oslo, Ingv. Haugen, Oslo, Alfred Ljøner, Oslo, Leif S. Olsen, Oslo (syk), Edv. Stenklev, Oslo, Alf Andersen, Oslo (Andersen er varamann for de valte tillitsmenn), Lars Even- sen, Oslo (møtte 20. januar).

Varamenn: Emil Torkildsen, Oslo, Bjarne Dahlberg, Oslo, Andr. Torp, Oslo, Kristine Amundsen, Oslo.

Revisjonsutvalget: Johan Didriksen, Oslo.

Dessuten møtte avdelingslederne og medlemmer av Landsorgani- sasjonen som hadde anledning til å være tilstede.

Gjester: Statsminister Oscar Torp, Einar Gerhardsen, Trygve Bratteli, Haakon Lie, Martin Tranmæl, Eugene Martinson (den amerikanske arbeiderattasjéen), statsråd Ulrik Olsen, Ester Samuelson, Aksel Zacha- riassen, Anders Mørk, Olav Larssen.

Dagsordenen

var oppsatt slik:

1. Vedtakelse av forretningsorden og dagsorden.
2. Opptakelse av Norsk Støperiarbeiderforbund.
3. Tariffsituasjonen 1953.
4. Funksjonærenes organisasjonsforhold.
5. Ringsaker Folkehøgskule.

Bendik Øyan, Norsk Sjømannsforbund, uttalte ønske om at de nye skattlegningsregler for diet under reise ble satt opp som et eget punkt på dagsordenen. Disse bestemmelser hadde skaffet mye merarbeid for fagforeningene og fagforbund, og de hadde også vakt stor misnøye i fagforeningskretser. Det var et anstaltmakeri som ikke var vår regjer- ing verdig.

Formannen: Jeg vil be Øyan om ikke å komme inn på sakens realitet nå. Jeg kan være enig i at dette spørsmålet blir satt opp som et eget punkt på dagsordenen. Vi har jo nå finansminister Bratteli til stede, og han er sikkert villig til å gi en redegjørelse for saken.

Den foreslåtte dagsorden ble vedtatt med den av Øyan foreslåtte tilføyelse.

Forretningsordenen

var foreslått slik:

1. Møtets forhandlinger er ikke offentlige. Meddelelser til pressen skjer kun ved LO's Presse- og Informasjonskontor.
2. Ingen har rett til å få ordet mer enn 2 ganger i samme sak. Unntatt fra innledningsforedraget begrenses taletiden til 10 minutter første og 5 mi- nutter annen gang. Til forretningsordenen gis ordet bare 1 gang og høyst et minutt for hver sak. For øvrig kan det stilles forslag til ytterligere tidsbegrensning og strek med de inntegnede talere.
3. Forslag innleveres skriftlig og undertegnet med vedkommendes navn. Intet nytt forslag kan tas opp etter at det er besluttet satt strek med de inntegnede talere. Forslag som ingen forbindelse har med de på dags- ordenen oppsatte saker, kan ikke behandles.
4. Alle vedtak skjer med alminnelig flertall. I tvilstilfelle eller når 10 repre- sentanter forlanger det, foregår avstemningen ved navneopprop.
5. I protokollen innføres bare forslagene og avstemningene, samt de fattede beslutninger. Protokollen oppleses ved hvert møtes begynnelse og for siste møte ved dets avslutning.

Arbeidstiden settes fra kl. 9.30—13.00 og fra kl. 15.00—18.30.

Dette ble enstemmig godkjent.

Punkt 2:

Opptakelse av Norsk Støperiarbeiderforbund.

Fra sekretariatet forelå det følgende:

Den 17. mars 1948 trådte forbundet ut av Landsorganisasjonen etter forut- gående oppsigelse fra forbundets side.

Hovedårsaken til forbundets utmelding var i første rekke representant- skapets vedtak om plikt for forbundet til å slutte seg sammen med Norsk Jern- og Metallarbeiderforbund.

Dessuten hadde forbundet gjennom en rekke år forsøkt å få egen tariff- avtale for støperiindustrien, uten at dette var lyktes. Ved alle revisjoner av tariffavtalene i jernindustrien, fra og med 1948, har forbundet reist krav om egen tariffavtale, med til dels krav som avviker fra enkelte hovedprinsipper i gjeldende avtaler mellom Landsorganisasjonen og Norsk Arbeidsgiverfor- ening. I første rekke gjelder det arbeidstiden. Noen enighet mellom forbun- det og arbeidsgivernes organisasjoner om disse spørsmål er ikke oppnådd. Det har heller ikke lyktes å få noen endring i de tidligere forhold, hverken

ved megling eller i lønnsnemnda. Siste gang tariffen var til behandling i lønnsnemnda fikk forbundet formelt egen tariff, men det er den samme som gjelder for Jern- og Metallarbeiderforbundet for jernindustrien.

Etter at forbundet meldte seg ut av Landsorganisasjonen er det ført en rekke konferanser mellom Landsorganisasjonen og forbundet om hvor vidt det er mulig å tilrettelegge forholdene slik at forbundet på ny kan komme inn i Landsorganisasjonen. I denne forbindelse må det anføres at Landsorganisasjonen ikke har krevd at forbundet skulle tre ut, for på den måte å gjennomtvinge Landsorganisasjonens prinsipielle vedtak om industriforbund. Noe sådant krav har heller ikke foreligget fra Norsk Jern- og Metallarbeiderforbund. I så måte har Landsorganisasjonen sett på Støperiarbeiderforbundets forhold til Jern- og Metallarbeiderforbundet på samme måte som Murerforbundets forhold til Bygningsarbeiderforbundet. Etter de prinsipielle vedtak skulle også disse forbund sluttes sammen.

Sekretariatet har hatt en rekke konferanser med alle forbund som ikke fullt ut har akseptert Landsorganisasjonens vedtak i organisasjonsspørsmålene, men har aldri tolket kongressens vedtak som absolutte, slik at betingelsene for fortsatt medlemsskap i Landsorganisasjonen ble gjort avhengig av hvor vidt enkelte forbund helt og fullt bøyde seg for kongressens vedtak om den organisasjonsmessige oppbygging av Landsorganisasjonen. Sekretariatet har ikke endret sitt tidligere standpunkt i disse spørsmål.

Fra Norsk Støperiarbeiderforbund foreligger det følgende forslag med motivering om nytt medlemsskap i Landsorganisasjonen:

«I henhold til det møte som holdtes den 3. ds. mellom representanter for L.O.—N.J. & M.F. og N.S.F., skal vi her framholde vårt syn på ovennevnte sak.

Støperiindustriens utvikling fra århundreskiftet viser, at den går i retning av utskillelse fra verkstedene og over til selvstendige bedrifter. Fra å være en avdeling ved et skipsbyggeri eller et mekanisk verksted, med en ikke faglært verksmester eller driftsingeniør som øverste leder, har støperiindustrien for en stor del utviklet seg til egne bedrifter med egen faglig og støperiteknisk ledelse.

Vi viser til vedlagte fortegnelse over bedrifter som etter år 1900 har nedlagt sine støperier, og har kjøpt seg inn i bestående, eller bygget nytt støperi som selvstendig bedrift.

I henhold til den oversikt vårt forbund la fram for Lønnsnemnda i april d. å., regner vi 72 støperibedrifter med ca. 2300 arbeidere som selvstendige bedrifter uten mekanisk verksted og 42 blandede bedrifter

med 1450 arbeidere, altså bedrifter med både støperi og mekanisk verksted. Til de blandede bedrifter har vi regnet bl. a. Drammens Jernstøperi, Strømmens Verksted, Jørpeland Stålstøperi, Hamar Jernstøperi m. fl., altså noen av de største støperibedrifter.

Under henvisning til den nevnte utvikling mener vi at støperiindustrien med god grunn må sies å være en egen industri, og at det er få industrier som skiller seg så klart ut fra annen industri. Vi gjør også merksam på at vårt forbund organiserer samtlige som arbeider innen støperiindustrien, både faglærte og ikke faglærte. F. eks. kan nevnes at av våre medlemmer er det ca. 30 % fagarbeidere, resten tilhører ulike yrkesgrupper, så som ovnsmenn, maskinformere, pussere m. m.

Som følge herav vil vi anbefale følgende ordning av organisasjonsforholdene for støperiindustriens arbeidere:

1. Organisering av støperiindustriens arbeidere tilligger Norsk Støperiarbeiderforbund. Forbundets virkeområde omfatter arbeiderne ved jern-, stål-, metall-, lettmetall- og presstøperier, modellverksteder og beslagverksteder i tilknytning til støperier.
- De støperiarbeidere som nå står tilsluttet N.J. & M.F. avgjør selv på arbeidsplassen om de vil overføre sitt medlemsskap til Støperiarbeiderforbundet.
2. Det opprettes tariffavtale for støperiindustriens arbeidere. Tariffavtalen skal ha samme utløpstid som tariffavtalen for Norsk Jern- og Metallarbeiderforbund.
3. Det opprettes et kartell mellom N.J. & M.F. og N.S.F. som samarbeider i tariffsaker og tvister m. v.

Med solidarisk hilsen:

Norsk Støperiarbeiderforbund

Emil Nyhus (s.). Per Andersen (s.).

Bilag til skriv til L.O. 5. november 1952.

Vi nevner nedenfor de mekaniske verksteder og skipsbyggerier som etter år 1900 har nedlagt sine støperier:

Rodeløkkens Maskinverksted og Jernstøperi, Oslo.

S. H. Lund M. V., Oslo.

Brown Boveri, Oslo.

Gulowsen Motorverksted, Oslo.
 Akerselvns Maskinverksted, Oslo.
 Kværner Brug A/S, Oslo.
 Thunes M. V., Oslo.
 Moss Værft & Dokk, Moss.
 Langesund M. V., Langesund.
 Kristiansand M. V., Kristiansand S.
 Rosenberg M. V., Stavanger.
 Bergens M. V., Bergen.
 A. M. Liåen, Alesund.
 Trondheims M. V., Trondheim.
 Mesna Bruk, Lillehammer.
 Brødrene Øveraasen Motorfabrikk, Gjøvik.
 Kaldnes M. V., Tønsberg.

De støperibedrifter som har beslagverksted, som regnes å tilhøre støperiindustrien, er følgende:

Jøtul Ovnstøperi, Oslo.
 Drammens Jernstøperi & Mek. Verksted, Drammen.
 Mustad & Søn, Ovnstøperi, Lysaker.
 Eidsfoss Verk (for tiden ikke i drift), Hoff i Vestfold.
 Trolla Bruk, Trondheim.

Ved disse beslagverksteder står beslagerne tilsluttet N.J. & M.F.

Ved de nedenfor nevnte støperibedrifter står beslagerne i Støperiarbeiderforbundet:

Bærums, Verk, Bærum.
 Ulefoss Jernverk, Ulefoss.
 Wingaards Ovnstøperi & Fabrik, Bergen.
 Laksevåg Verk, Bergen.
 Stavanger Støperi, avd. Lervik, Stavanger.»

Det er holdt konferanse om saken på Landsorganisasjonens kontor 3. og 11. november d. å. med representanter fra Norsk Støperiarbeiderforbund og Norsk Jern- og Metallarbeiderforbund.

Fra Landsorganisasjonen deltok *Elias Voian* og *Hans Hegg*.

Som det fremgår av Støperiarbeiderforbundets forslag, bygger dette på at alle arbeidere som er beskjeftiget i støperier, beslagverksteder i forbindelse

med støperier og i modellverksteder, skal organiseres i Norsk Støperiarbeiderforbund, og at det opprettes spesiell tariff for støperiindustriens arbeidere. Spørsmålet om overføring av de medlemmer som står tilsluttet Norsk Jern- og Metallarbeiderforbund til Norsk Støperiarbeiderforbund (beslagarbeidere m. v.) avgjøres av arbeiderne selv.

Videre bygger forslaget på at det skal opprettes et kartell mellom de to forbund til behandling av tariffsaker, tvister m. v.

Ved å følge forslaget fra Norsk Støperiarbeiderforbund vil man oppnå den fordel at alle arbeidere i rene støperibedrifter blir samlet i ett forbund, men Støperiarbeiderforbundet vil opprettholde det forhold at forbundet fortsatt skal ha medlemmene ved de støperier som er tilknyttet mekaniske verksteder og skipsbyggerier.

Under konferansen den 11. november d. å., hvor saken ble inngående drøftet, kunne representantene fra Norsk Jern- og Metallarbeiderforbund ikke gi sin tilslutning til forslaget fra Norsk Støperiarbeiderforbund. Forbundets representanter kunne ikke godkjenne at det blir foretatt uravstemning blant beslagarbeiderne og modellsnekkerne som er beskjeftiget i støperibedrifter, om hvilket forbund de skal stå tilsluttet. Skulle man følge Støperiarbeiderforbundets linje, måtte konsekvensen bli at Støperiarbeiderforbundet måtte oppgi retten til å ha medlemmer ved mekaniske verksteder og skipsbyggerier, hvor Jern- og Metallarbeiderforbundet har flertallet av bedriftens arbeidere, for på den måten å samle alle arbeidere ved de mekaniske verksteder og skipsbyggerier i ett forbund. Forbundet kunne forstå at dette ville være vanskelig for Støperiarbeiderforbundet å godta. Hvis Støperiarbeiderforbundet ikke finner å ville bøye seg for Landsorganisasjonens vedtak om sammenslutning med Norsk Jern- og Metallarbeiderforbund, men ønsker på ny å bli opptatt i Landsorganisasjonen som selvstendig forbund, bør dette i tilfelle skje slik at de organisasjonsforhold som eksisterer fortsetter.

Støperiarbeiderforbundets representanter henviste til den utvikling som har funnet sted, og som de mener vil fortsette, nemlig at støperiene etter hvert blir skilt ut fra de mekaniske verksteder og skipsbyggerier, og at denne bransje som følge av dette blir utviklet til en selvstendig støperiindustri. De mener derfor at det vil være rimelig at organisasjonene innretter seg i samsvar med dette. Forbundets representanter måtte dessuten be om at Landsorganisasjonen godkjenner Støperiarbeiderforbundet som eget forbund, og gir tilsagn om at de fortsatt får anledning til å arbeide som selvstendig forbund, og ikke risikerer å bli pålagt endringer i sin organisasjonsform i strid med forbundets vedtak.

Landsorganisasjonens representanter fremholdt meget sterkt at det var ønskelig at Norsk Støperiarbeiderforbund gjenopptok sitt medlemsskap i Landsorganisasjonen, både av hensyn til samarbeidet på arbeidsplassen, samarbeidet mellom de to forbund under tariffrevisjoner og samarbeidet mellom Landsorganisasjonen og de to forbund om alle spørsmål av organisasjonsmessig karakter. På den annen side kan naturligvis ikke sekretariatet gi noe tilsagn om at Landsorganisasjonen skal endre sitt prinsipielle vedtak om at fagorganisasjonen bør bygges på industriforbundsformen, men det har ikke vært Landsorganisasjonens forutsetning at industriformen skal gjennomføres om nødvendig med tvang. Intet forbund er satt ut av Landsorganisasjonen på grunn av medlemmenes stilling til organisasjonsformene. De ville dog presisere at de fremdeles var av den oppfatning at en organisasjonsform, bygget opp etter den industrielle linje, vil være en fordel for alle medlemmer. De henviste i denne forbindelse til at de tre forbund i den grafiske industri fortsatt står i Landsorganisasjonen til tross for at kongressen har vedtatt at også disse forbund bør sluttet sammen i ett grafisk forbund. Likeledes står Murerforbundet i Landsorganisasjonen. Dette forbund skal, i henhold til vedtakene, gå sammen med de øvrige bygningsarbeidere.

Støperiarbeiderforbundet vil av Landsorganisasjonen bli behandlet på samme måte som disse forbund. Hovedlinjen i Landsorganisasjonens arbeid har alltid gått ut på å samle lønsmottakerne i Landsorganisasjonen. En har da måttet akseptere den organisasjonsform som var praktisk gjennomførlig i de enkelte tilfeller. En viss orden har Landsorganisasjonen vært nødt til å håndheve. Som regel har dette lyktes ved samarbeid mellom sekretariatet og forbundsstyrene. Ikke i noe tilfelle har sekretariatet krevd at Landsorganisasjonens prinsipielle vedtak i disse spørsmål skulle gjennomføres til en bestemt tid hvis medlemsskapet i Landsorganisasjonen skulle opprettholdes. Sekretariatet står fortsatt på den linje som her er anført.

Da det ikke har lyktes å få samstemmig tilslutning fra forbundenes representanter, vil Landsorganisasjonens representanter foreslå at sekretariatet treffer følgende vedtak:

1. Norsk Støperiarbeiderforbund opptas i Arbeidernes faglige Landsorganisasjon fra 1. januar 1953, hvis forbundet ønsker dette. Forbundet beholder samme organisasjonsområde som det hadde ved utmeldingen av Landsorganisasjonen.
2. Landsorganisasjonen vil ikke tvinge noe forbund mot dets vilje til å slutte seg sammen med et annet forbund i Landsorganisasjonen.
3. Forbundet gis anledning til fortsatt å ha egen tariff for støperiene.

4. Det må etableres samarbeid mellom Norsk Støperiarbeiderforbund og Norsk Jern- og Metallarbeiderforbund om alle organisasjonsspørsmål av felles karakter. Spesielt gjelder dette alle tariffrevisjoner. Oppstår det uenighet mellom de 2 forbund, avgjøres saken på vanlig måte i henhold til Landsorganisasjonens vedtekter.
5. Hvis Støperiarbeiderforbundet påny blir medlem av Landsorganisasjonen, gis det straks representasjonsrett i Landsorganisasjonens representantskap, og får representasjonsrett i Landsorganisasjonens førstkommende kongress for sitt medlemstall etter de regler Landsorganisasjonens lover fastsetter.

Oslo, den 4. desember 1952.

Konrad Nordahl. Hans Hegg. Elias Volan. Emil Nyhus.
Jahrmann Hagen.

Sekretariatets innstilling.

I sekretariatets møte 16. desember 1952, hvor saken ble behandlet, forelå det melding fra Norsk Støperiarbeiderforbund om at forbundets hovedstyre enstemmig har besluttet å anbefale for medlemmene å vedta forslaget av 4. desember 1952. Avstemningen skal være avsluttet 15. januar 1953.

Sekretariatet gjorde i ovennevnte møte følgende vedtak:

- «1. Norsk Støperiarbeiderforbund opptas i Arbeidernes faglige Landsorganisasjon fra 1. januar 1953, hvis forbundet ønsker dette. Forbundet beholder samme organisasjonsområde som det hadde ved utmeldingen av Landsorganisasjonen.
2. Landsorganisasjonen tvinger ikke noe forbund mot dets vilje til å slutte seg sammen med et annet forbund i Landsorganisasjonen.
3. Forbundet gis anledning til fortsatt å ha egen tariff for støperiene.
4. Det må etableres samarbeid mellom Norsk Støperiarbeiderforbund og Norsk Jern- og Metallarbeiderforbund om alle organisasjonsspørsmål av felles karakter. Spesielt gjelder dette alle tariffrevisjoner. Oppstår det uenighet mellom de 2 forbund, avgjøres saken på vanlig måte i henhold til Landsorganisasjonens vedtekter.
5. Hvis Støperiarbeiderforbundet påny blir medlem av Landsorganisasjonen, gis det straks representasjonsrett i Landsorganisasjonens representantskap. Forbundet får også rett til å delta i Landsorganisasjonens førstkommende kongress med forslags- og talerett.»

Formannen, *Konrad Nordahl*, redegjorde for spørsmålet og uttalte bl. a.: Norsk Støperiarbeiderforbund meldte seg ut av Landsorganisasjonen med virkning fra 17. mars 1948. Vi har gjentagne ganger konferert med Støperiarbeiderforbundet om denne sak, og de siste forhandlinger og konferanser hadde vi i fjor høst. Disse resulterte i et forslag som dere vil finne i det dokument som er lagt fram her i dag. Forhandlingene ble sluttført 4. desember 1952. Forslaget ble behandlet av sekretariatet 16. desember, og sekretariatet gjorde bare én endring i det forhandlingsforslag som vi var kommet fram til. Det var en reell endring og gjaldt punkt 5, hvor sekretariatet sa at det var enig i at Støperiarbeiderforbundets representanter kunne få representasjonsrett på kongressen, men at de ikke kunne oppnå alle de rettigheter som forbund har som har vært medlemmer hele tiden, men at de må opparbeide seg rettigheter for å få stemmerett på kongressen. For øvrig godkjente sekretariatet innstillingen.

Saken ble deretter tatt opp til votering uten debatt, og sekretariatets innstilling ble vedtatt enstemmig.

Formannen: Dermed er Støperiarbeiderforbundet på ny medlem av Landsorganisasjonen, og forbundets representant kan ta sete i salen.

Emil Nyhus, forbundets formann, tok så sete i forsamlingen.

Konrad Nordahl: Formerforbundet var et av de forbund som var med og dannet Landsorganisasjonen i 1899, og sto som medlem helt til forbundet gikk ut i 1948. Vi er gla for at Støperiarbeiderforbundet — riktig nok med et nytt navn, men det er jo så moderne å skifte navn nå for tiden — atter er kommet tilbake til Landsorganisasjonen. Vi vil håpe at dette må bli den eneste separasjon i forholdet mellom oss. — Jeg for min del betrakter nemlig det mellomværende som har vært mellom Støperiarbeiderforbundet og Landsorganisasjonen i de senere åra som en separasjon. Vi vet jo at separasjoner i regelen fører til varig skilsmisse, men det har ikke vært slik i dette tilfelle. Vi kan vel si at partene har hatt øynene på hinannen hele tiden separasjonen har vart, og begge parter har ønsket at det skilte måtte sammenføyes igjen. Det er nå gjort og det er vi glad for. — Jeg vil ønske forbundets formann, Emil Nyhus, velkommen i salen. (Sterkt bifall).

Punkt 3:

Tariffsituasjonen 1953.

Finansminister Trygve Bratteli om den økonomiske situasjon.

Formannen: Vi skal nå gå over til å behandle dagsordenens pkt. 3: Tariffsituasjonen 1953, og vi har bedt finansminister Trygve Bratteli først gi en oversikt over den økonomiske situasjon. Jeg har den glede å gi ordet til Bratteli.

Finansminister *Trygve Bratteli* uttalte følgende:

Jeg skal her dels gi en oversikt over visse generelle utviklingstendenser og spørsmål og dels gi en vurdering som kan ha spesiell interesse for dette møte. Jeg vil gjerne først si at jeg har med meg her en overveldende mengde av tabeller av forskjellig art, som jeg imidlertid lite kommer til å benytte meg av. Jeg skal på visse områder få henvise til dette materiale for dem som vil studere det nærmere, og som vil stifte bekjentskap med det underliggende grunnlag for enkelte av de resonnementer som jeg her kommer til å gjøre.

Under hver måneds og hver dags bekymringer har en ofte lett for å tape av syne de alminnelige utviklingstendenser over en hel periode. Hvis en i dag prøver å skaffe seg et samlet oversyn over den utvikling som har funnet sted i landet vårt fra krigen sluttet og fram til i dag, så tror jeg at vi har lov til å si at det på alle avgjørende områder har vært en usedvanlig resultatrik utvikling. Jeg vil gjerne i en så eksklusiv krets av faglige tillitsmenn som dette er få lov til å henvise til en publikasjon som Statistisk Sentralbyrå sendte ut for et par dager siden, og som heter noe så høytidelig som: «Nasjonalregnskapet fra 1930—1951 — unntatt krigsårene.» Det er en svær publikasjon som ser avskrekkende ut, men her vil en finne en rekke overmåte interessante tabeller, både når det gjelder den alminnelige økonomiske utvikling i landet vårt og når det gjelder utviklingen på slike spesielle områder som f. eks. investeringene og forbruket. I virkeligheten kan en si at i den perioden som ligger mellom 1930 og i dag er det norske samfunnet blitt formet om slik at det er blitt noe annet enn hva det var den gangen. Og dette er skjedd på tross av det tilbakeslag en fikk av naturlige grunner i krigsårene, noe som er langt mer enn gjenopprettet ved den utvikling som har funnet sted etter krigen.

Jeg vil gjerne også minne om at da vi i 1947—48 skulle ta så å si mål av den avsluttende gjenreisning i landet, så ble det stilt som en hovedoppgave at en i perioden 1948—52, altså den perioden vi nettopp har lagt bak oss, skulle gjenopprette det forbruk pr. innbygger som vi hadde

i 1930, altså før krigen. Det vil av de oversikter som jeg her kommer til å nevne gå ganske klart fram at vi allerede i 1951 og enda sterkere i 1952 hadde nådd betydelig lenger enn til å gjenopprette både det totale forbruk og forbruket pr. innbygger slik det var i 1938. Det var riktig nok mange som stilte seg skeptisk overfor dette målet, særlig blant arbeiderbevegelsens motstandere. De tvilte på at vi i løpet av 4—5 år skulle klare å gjennomføre en produksjonsøkning som kunne underbygge en gjenoppretting av forbruket slik at det kom på samme høyde som før krigen, men så opplevde vi altså at dette mål ble oppfylt allerede i god tid før en var kommet fram til 1952.

Når det gjelder året 1952, frembyr det på mange måter et broket bilde. Dette har sammenheng med en rekke forhold. For min del behandlet jeg disse ting nokså utførlig i samband med budsjettet i Stortinget for noen dager siden, og jeg skal derfor ikke komme inn på detaljer her. Jeg skal her bare trekke fram noen hovedtrekk som har sammenheng og betydning når vi skal sammenlikne med det året som vi nå har begynt på, utsiktene i det og de oppgavene vi står foran. Et av de mest interessante trekk ved 1952 var at en da for første gang oppnådde en såpass varedekning både i omfang og sammensetning at det i motsetning til de tidligere etterkrigsår ikke lenger var slik at en uten videre kunne få solgt alt det som var produsert. Dette ga seg i norsk økonomi utslag på to områder. Mest følelig var de virkninger vi fikk i vår utenriksøkonomiske stilling, med prisfall og avsetningsvansker på viktige eksportvarer, særlig for treforedlingsprodukter, og med en ganske betydelig nedgang i skipsfraktene. Men også i produksjonen for hjemmemarkedet inntraff det særlig i begynnelsen av året og på noen ganske bestemte områder ting som ga oss et klart varsel om at en ikke lenger befant seg i den situasjon at de enkelte bransjer kunne gå ut fra at alt det de kunne få produsert, kunne de også få solgt. Dette moment er av vesentlig betydning når vi skal vurdere utsiktene framover. Til og med året 1951 kunne vi vurdere mulighetene for produksjonsframgang faktisk talt på grunnlag av en konstatering av produksjonskapasiteten. En kunne ved begynnelsen av dette år så å si regne med at den produksjon vi hadde kapasitet til og inklusiv de investeringer i selve produksjonsutstyret som etter hvert fant sted, ville bli fullbyrdet, fordi etterspørselen tok unna varene etter hvert som de ble produsert. I 1952 var ikke dette lenger tilfelle, og det er også et av de problemer som vi er stillet overfor i 1953. Det gjelder særlig på visse områder i vår eksport, men det er også et problem som gjør seg gjeldende i vår indre økonomi.

Denne situasjon førte til at vi på tross av at vi i 1952 hadde tilstrekkelig produksjonskapasitet og også råvaretilgang til å gjennomføre den produksjonsøkning som var forutsatt ved årets begynnelse, nemlig ca. 3 prosent, ikke klarte å nå dette mål. Produksjonsøkningen ble betydelig mindre. Den er anslagsvis beregnet til ca. 1 prosent. Det var likevel en framgang selv om den var relativt beskjeden.

Dette bringer meg til å si noen ord om et forhold som vi her hjemme med den maktstilling arbeiderbevegelsen i Norge ennå har i høy grad trenger å være oppmerksom på. Det gjelder det forhold at for første gang etter krigen opplevet vi en slik utvikling i en rekke europeiske land at landene ikke lenger ga hverandre en tilstrekkelig impuls til full utnyttning av sine produksjonsmuligheter og sine varebyttemuligheter. Dette er et meget alvorlig forhold. På det politiske plan har vi alle sammen observert de reaksjonære tendenser som har gjort seg gjeldende i en rekke land. Jeg kan ganske kort si det sånn at hvis en i Storbritannia og Tyskland hadde hatt moderne innstilte arbeiderregjeringer som hadde ført en produksjons- og sysselsettingspolitikk, slik en moderne innstilt arbeiderregjering ville ha gjort det, så ville utsiktene for 1953 ha vært helt annerledes enn de faktisk er. Men dessverre har vi i dag hverken i Storbritannia eller i Tyskland slike regjeringer. Vi har tvert imot konservative regjeringer i begge disse i økonomisk henseende utslaggivende land i Vest-Europa. I en del andre land er stillingen enda verre rent politisk, nemlig i Frankrike og Italia, hvor det føres en enda langt mindre effektiv økonomisk politikk, særlig med henblikk på sysselsettingen enn det gjøres i Tyskland og Storbritannia. Jeg kan i denne sammenheng også ta med land som Belgia og Danmark.

Når jeg peker på dette forhold er det fordi jeg tror vi her står overfor et fenomen som vi i et hvert fall ikke kan regne med vil endre seg i løpet av 1953, kanskje heller ikke i løpet av 1954. Vi må i vårt land, forsåvidt vi kan kalkulere med at arbeiderbevegelsen vil klare å hevde sin maktstilling og fortsatt beholde den politiske og økonomiske ledelse, være innstillet på at vi vil få atskillige vanskeligheter som følge av den økonomiske politikk en rekke land i Europa har slått inn på. Det som særkjenner den politikk slik vi kan se den i Storbritannia og Danmark, er en ikke særlig sterk men tydelig deflasjonstendens. Disse land som ligger i brennpunktet for vår interesse vil for å påvirke prisutviklingen og for å påvirke utenriksbalansen ikke vike tilbake for å ta i anvendelse midler som fører til senket produksjon, senket utenrikshandel og økt arbeidsløshet.

Jeg vil gjerne føye til et par setninger til om dette, før vi slipper problemet fra oss, idet det kan komme til å bli et av kjernepunktene i den økonomiske strid også i vårt eget land. Vi kan nå av og til lese i de konservative aviser i vårt land om de angivelig utmerkede resultater som den engelske konservative regjering har oppnådd. De peker da særlig på den bedring som har funnet sted i landets utenriksbalanse, som selvsagt var et meget alvorlig problem for Storbritannia. Når en imidlertid forsøker å tittle litt bak kulissene og ser at denne balanse er oppnådd ved en politikk som har ført til en senket industriproduksjon og en enda sterkere senket eksport av varer, en balanse som er oppnådd også ved en senket import av varer, så må vi si at resultatene allikevel ikke er så store. Men det er nødvendig ikke minst i et land som Norge med vår omfattende og meget sårbare utenriksøkonomi å være oppmerksom på at vi fra tid til annen kan bli stilt overfor det ytterst ubehagelige valg om vi skal møte slike vanskeligheter på samme måte som de har gjort i Storbritannia og Danmark. Det vil si om vi skal møte vanskelighetene med en restriktiv politikk hvor en legger stor vekt på å dempe en prisstigning — hva det forøvrig ikke er lyktes i England — og fram for alt å senke underskuddet i betalingsbalansen ved politisk-økonomiske tiltak og ved en sterk innskrenkning av importen med derav følgende arbeidsløshet. Dette er nemlig i all enkelhet — og i all sin brutalitet — et middel som kan brukes for å dempe prisstigning, men fram for alt for å møte vansker av utenriksøkonomisk art. Det som vi har prøvd i vårt land, og det som også var grunnidéen i den 4-års plan som ble lagt opp for 1948—52 var å gå en annen vei. Vi påtok oss i disse årene betydelige underskudd på betalingsbalansen med utlandet, og vi tok også på oss et omfattende investeringsprogram i næringslivet, slik at vi, når tiden kom kunne nå fram til balanse på et så høyt nivå for produksjon og varebytte med utlandet, i vår utenriksøkonomi, og samtidig opprettholde full sysselsetting og høy produksjon. Det er klart at prinsipielt sett må dette være vår hovedlinje også i tiden framover — ikke bare å skape balanse for enhver pris, men prøve å skape balanse på et slikt nivå at vi kan opprettholde høy produksjon og full sysselsetting. Det er ingen grunn til å bagatellisere de problemer som vi her kan bli stilt overfor når vi i år, ja kanskje et par år framover, skal prøve å gjennomføre en slik politikk, hvis det forøvrig gjør seg gjeldende depressive trekk i den alminnelige europeiske økonomiske utvikling.

Når det så gjelder utsiktene for 1953, så fremstiller disse seg slik på grunnlag av de vurderinger vi har fått fra fagdepartementene at det

i og for seg i vårt land i dag er produksjonskapasitet for en produksjonsøkning på ca. 3 prosent eller kanskje endog mer enn 3 prosent. Produksjonskapasiteten og også råvaretilgangen ligger til rette for dette. Hvorvidt denne produksjonsøkning vil bli realisert — fram for alt om den vil bli realisert på en rasjonell måte — vil avhenge av dels om etterspørselen utenfra etter våre eksportvarer tar seg noe opp slik at det kan bli full utnyttelse av produksjonsevnen i våre eksportnæringer og dels vil det avhenge av våre indre forhold som jeg skal nevne litt om i samband med vår lønns- og prisutvikling. Det er kanskje da riktig at jeg går like over til å si litt om pris- og lønnsutviklingen og likeledes om forbruksutviklingen. Det er meget vanskelig å registrere helt nøyaktig hvordan forbruksutviklingen har vært i et enkelt år. Statistisk blir en del hovedområder registrert, og etter hvert som oppgavene blir mer fullstendig vil en kunne danne seg et forholdsvis godt bilde av hva den totale produksjon og omsetning også av forbruksvarer er, men det tar sin tid å få dette til. Det regnestykke som de fleste gjør baseres på levekostnadsindeksen på den ene side og lønnsindeksen på den annen. En dividerer den ene indeksen med den andre og prøver på den måten å finne ut hva reallønnsutviklingen og forbruksutviklingen har vært.

Jeg skal for mitt vedkommende ikke foregripe denne forsamlings behandling av årets lønnspolitikk, men det må være meg tilgitt at jeg her på et par områder vil komme med noen frimodige ytringer, for hvis det i det hele tatt skal være noen hensikt i det jeg sier her, så må det være i form av frimodige ytringer. Det jeg gjerne vil peke på er at en beregning bare basert på levekostnadsindeksen og lønnsindeksen er en meget grov og usikker beregning av den utvikling som finner sted. Alle som har studert begge disse indeksene vet at det ligger atskillige usikkerhetsmomenter i dem. For å ta levekostnadsindeksen først, så vet vi at en av svakhetene ved den — og særlig under en utvikling som den vi har hatt i de siste år — er at et slikt moment som f. eks. bedringen av varekvalitetene og vareutvalget over hodet ikke kommer til uttrykk i den. Endringene i forbrukssammensetningen kommer heller ikke med. Den nåværende indeks bygger som kjent på undersøkelser som ble foretatt på et tidspunkt da en enda hadde forbruksvarerasjoneringer som var eller ble opphevet i løpet av 1952. La meg ta et konkret eksempel. Når det i løpet av 1952 ganske opplagt ble solgt mye mer tekstilvarer og konfeksjonsvarer enn det ble gjort da disse varene var rasjonert, og det for denne varesektoren ikke var den prisstigning som gjorde seg gjeldende på andre områder, så kommer ikke dette til

uttrykk i levekostnadsindeksen. Jeg kan også nevne et annet forhold, nemlig en slik ting som boligbyggingen i årene etter krigen. Det er opplagt at etter hvert som titusener av mennesker flytter inn i nye leiligheter betyr dette en velstandsøkning. Det kommer over hodet ikke til uttrykk i levekostnadsindeksen som noen velstandsøkning. Tvert imot — i den utstrekning det kommer inn under levekostnadsindeksen — kommer det inn som en stigning og som en indikator om nedgang i realinntekten, fordi husleien i de nye bygg er høyere enn de gamle.

Det jeg ønsker å si med dette er — og det er selvfølgelig alle tillitsmenn som sitter i denne forsamling klar over — at en levekostnadsindeks ikke kan være noe annet og mer enn en meget grov indikator av den alminnelige tendens i utviklingen. Det er helt på det rene at hvis levekostnadsindeksen har gått f. eks. 2 poeng opp eller 2 poeng ned, så kan en være temmelig sikker på at det alminnelige nivå har beveget seg noe oppover eller respektive noe nedover, men å regne ut dette i desimaler hva det i virkeligheten betyr er ganske ugjørlig. Noen av de samme svakhetene — men kanskje ikke så utpreget — finner en også i lønnsindeksen.

Hvorfor legger jeg så stor vekt på dette? Jo, jeg håper og forutsetter at arbeiderbevegelsen også i kommende 4-års periode vil få en slik maktstilling i vårt land at den kan ha utspillet i den økonomiske politikken. Men skal en da kunne utnytte denne maktstilling på en fornuftig og rasjonell måte, er det nødvendig å skaffe seg et atskillig bredere og tryggere grunnlag for vurderingen av hva som er hensiktsmessig politikk på de forskjellige områder enn dem en kan skaffe seg ensidig på grunnlag av et par slike indikatorer. Jeg føler meg nokså sikker på at ansvarlige faglige tillitsmenn, når de skal vurdere utviklingen, selvfølgelig tar med i sine overveielser bl. a. slike ting som produksjonsutsiktene, eksportutsiktene, prisforholdet i varebyttet med utlandet, skipsflåten inntektsmuligheter, — alle disse avgjørende faktorer som spiller inn og bestemmer grunnlaget for den økonomiske utvikling og for den økonomiske politikk, herunder også slike ting som skatte- og forbrukspolitikken. Disse faktorer må en ta med når en skal prøve å vurdere de retningslinjer en skal trekke opp på de spesielle områder. Enten en sitter i Regjeringen, i ledelsen for fagorganisasjonen, i bedriftene, ja hvor som helst, er en nødt til fra år til år og fra kvartal til kvartal å ha oppmerksomheten henvendt på nettoresultatet av prisutviklingen i utenrikshandelen. Dette er nemlig en av de faktorer som griper sterkere inn i vår økonomi enn alle andre ting. Vi måtte her i landet få en ganske vesentlig arbeidsløshet som skulle bli en faktor

som grep like sterkt inn i vår indre økonomi som endringen i bytteforholdet med utlandet. Jeg vil gjerne illustrere dette med en beregning som er foretatt for året 1953, en beregning som jeg tror vi bør ha i minne. Men før jeg kommer inn på resultatene av denne beregning må jeg få lov til å hefte meg ved en av de ting som inntraff i 1952, — en hending som ikke egentlig vakte så stor oppmerksomhet, fordi oppmerksomheten av naturlige grunner var rettet mot et annet felt, nemlig prisutviklingen. Jeg tenker på den betydelige endring som inntraff i vår utenriksøkonomi våren og forsommeren i fjor. I virkeligheten var det jo et fullstendig omslag. Riktignok hadde prisutviklingen vinteren 1951/52 ført med seg mange betydelige ulemper for en del grupper her i landet, men den skaffet også landet totalt sett en betraktelig bedring i det relative prisforhold mellom eksport og import, og den bidro sterkt til at vi i 1951 for første gang unngikk å ha underskudd i balansen på utlandet og at vi i 1952 var i balanse. Men hele denne for oss så gunstige prisrelasjon mellom eksport og import forsvant som dugg for solen, da vi kom fram til våren og forsommeren i fjor. Jeg kan bare nevne et eksempel på dette. Mens vi ved årets begynnelse regnet med at handelsflåten ville gi oss en netto valutainntekt på 2.400 millioner, så ble inntekten ca. 400 mill. kroner mindre. Og på eksportsiden ble tapet endog enå større.

La oss se på hva dette betyr i 1953. Vi skal i løpet av året importere en bestemt mengde varer, vi skal eksportere en bestemt mengde og vi skal ha skipsflåten disponert. Når vi skal sette opp dette i et nasjonalbudsjett, må vi regne med prisnivået ved siste årsskifte. Nærmest for kuriositetens skyld og for å få klart illustrert hva dette betyr, ba jeg valutaavdelingen i Handelsdepartementet om å foreta en beregning over hva den samme eksportmengde, den samme skipsfartstjeneste og den samme importmengde som det er regnet med for inneværende år kunne byttes til med prisnivået for et år siden — altså vinteren 1951/52. Valutaavdelingen kom til at dette varebytte med utlandet ville gi oss et overskudd overfor utlandet på 500 mill. kroner. Med det prisnivået vi regner med i årets nasjonalbudsjett ville vi pådra oss et underskudd overfor utlandet på 600 mill. kroner. Det oppstår altså her bare på grunnlag av de endrede bytteforhold en margin på ikke mindre enn 1100 mill. kroner — en størrelsesorden som svarer til ca. 5 prosent av landets totale produksjon i et år med det nåværende prisnivå.

Det er ganske klart at når slike endringer kan inntreffe blir det nødvendig å benytte en utjevningsspolitikk som Arbeiderpartiet har forsøkt å drive ved å pålegge eksportavgifter som kan brukes til nedskrivning

av importprisene. Gjennom en slik politikk kan man gjøre virkningene av slike omslag mindre følelig. Vi er nemlig først og fremst interessert i et mest mulig stabilt prisnivå. Ulempene ved et sterkt stigende prisnivå hadde vi særlig i 1951, men også delvis i 1952. Disse forhold vil være i så frisk erindring at det skulle være unødvendig å komme nærmere inn på dem. Jeg vil imidlertid gjerne føye til at vi ikke i altfor høy grad bør forbinde perspektivet om en senkning av prisnivået med altfor store velsignelser. Vi skal være klar over at et slikt fenomen inntreffer ikke alene. Det har alltid sammenheng med andre samfunnsmessige forhold, — forhold som ikke alltid er like gunstige. Nettopp disse forhold ble studert ganske inngående i Finansdepartementet i forbindelse med forarbeidene til prislovutkastet, og en vil her kunne finne beskrevet mange av de bølgebevegelsene vi har hatt i vårt økonomiske liv gjennom årene. Jeg vil spesielt peke på at da vi i mellomkrigsårene hadde det laveste prisnivå vi noen gang har hatt her i Norge, nemlig i året 1932, hadde vi også samtidig det værste år for den norske arbeiderbevegelse og den norske arbeiderklasse. En sterk prisnedgang vil nemlig ha sammenheng med synkende produksjon og synkende sysselsetting.

I dagens situasjon skal en selvfølgelig der hvor synkende importpriser eller andre forhold gjør det mulig å sette prisene ned eller der hvor en som følge av rasjonell produksjon kan senke prisene utløse en slik prisnedgang, men jeg vil advare mot den illusjon at en slik prisnedgang kan foregå uten at det får følger på andre områder. Det kan nemlig virke produksjonsstagnerende og skape økende sysselsettingsvansker. Vel kommer de synkende importpriser på sett og vis som et velkomment bidrag i våre bestrebelser for å få prisene ned, men de kommer karakteristisk nok sammen med sine tvillingbrødre: synkende produksjon og økende arbeidsløshet. Det er derfor at jeg gjentar at etter min oppfatning er det for befolkningen i sin alminnelighet og for lønnstakerne i særdeleshet gunstigst å ha en så vidt mulig stabil prisutvikling. En bør i et hvert fall ikke prøve på å drive prisene slik ned at det går ut over produksjon og omsetning. For går sysselsettingen ned og mister folk sine vanlige arbeidsinntekter fordi de ikke har noe å gjøre, så er det liten hjelp i hvilket nivå en har lagt til rette for selve prisene. Dessverre er det tegn som tyder på at også vi i vårt land i månedene framover — i sterkere grad enn tidligere etter krigen — kan bli stilt overfor dette som et konkret problem på visse områder og i visse perioder å måtte treffe bestemte tiltak for å holde sysselsettingen oppe.

Jeg vil gjerne ha denne forsamlings reaksjon på dette hovedproblemet. Jeg vil for mitt vedkommende stille problemet slik: Hvis en på noe tidspunkt har valget mellom enten å oppretholde den fulle sysselsetting eller, jeg hadde nær sagt et hvilket som helst annet formål, — ja da bør etter min mening sysselsettingen ha prioritet. Vi må imidlertid være klar over — hva jeg alt har vært inne på — at vi fra tid til annen vil bli stilt overfor slike ubehagelige valg.

Under forutsetning av at vi kan få til den produksjonsøkning som vi har kapasitet til er det muligheter for at vi kan oppnå en viss forbruksøkning også i 1953. Statistisk Sentralbyrå har prøvd å beregne hva den faktiske forbruksutvikling var i 1952. De har da foretatt en beregning på basis av de enkelte vareslag, og hvor de også får med endringene i forbrukssammensetningen og det økte forbruk av tidligere rasjonerte varer. De er da kommet til — noe en forøvrig kan lese i «Økonomisk Utsyn over 1952» — at det i 1952 var en total forbruksøkning på 3 prosent. Da folketallet samtidig økte med 1 pst. blir det således en gjennomsnittlig økning i forbruket pr. innbygger i 1952 på 2 pst.

Det sitter sannsynligvis mange i denne forsamling som hadde stilt større forventninger til året 1952, og som hadde håpet at det skulle ha vært mulig å realisere den forbruksøkning som ble lansert i nasjonalbudsjettet for 1952, nemlig 4 pst. Jeg tror at når en skal søke fram til en forklaring på dette forhold så må en finne den i de økonomiske virkningene vi hadde etter det sterke omslag som inntraff i vår utenriksøkonomi med de følger som dette hadde innover i vårt eget lands produksjon. Det er nettopp den slags virkninger vi i et land som Norge alltid må være oppmerksom på kan inntreffe.

De vansker som følger av slike endringer i vår utenrikshandel kan vi gjerne kaste i hodet på hverandre i diskusjonen om disse tingene, men det løser ikke noe av det problemet som er oppstått i denne sammenheng. Når en slik forværring inntreffer, har vi ikke noe annet å gjøre enn på best mulig måte å prøve å avdempе virkningene av den.

La meg i denne forbindelse få lov til å komme med en frimodig ytring om lønnsoppgjøret i 1952. Hvis en i 1952 hadde unngått å få den baksmell i prisrelasjonene i bytte med utlandet, så ville nok lønnsoppgjøret i 1952 i den utstrekning en nå kan se tilbake på det vært vel begrunnet. Når vi midlertid ser på det som faktisk kom til å skje i vår økonomi i fjor, er det nok grunn til å si at vi var litt for optimistiske foran lønnsoppgjøret. Dette er en rent personlig betraktning og vurdering, men jeg finner ikke noen grunn til å legge skjul på den her. Jeg tenker i denne sammenheng på den del av lønnsoppgjøret som jeg person-

lig fikk noe med å gjøre, nemlig statstjenestemennene og deres regulativ. Det ble lagt opp av Finansdepartementet og Regjeringen basert på å gjenopprette stillingen for disse folkene i forhold til de lønnsgrupper de tidligere hadde vært sammenliknet med. De fikk da også et oppgjør som sannsynligvis ikke har lettet de andre forbund som stod oppe i lønnsrevisjoner. Jeg vil gjerne si rett ut at jeg for mitt vedkommende neppe ville ha sett så optimistisk på oppgjøret i fjor hvis jeg hadde kunnet se hva som kom til å hende i vår utenriksøkonomi. Det var et optimistisk opplegg som da ble gjennomført, og det hadde ikke minst sammenheng med den veldige bedring som hadde funnet sted i vår utenriksøkonomi og som inntil da ennå ikke hadde fått noe tilbakeslag.

Det fins av og til folk som uttrykker sin forbauselse over og misbilligelse av at det i det hele tatt forekom en prisstigning i 1952. Jeg tror det er riktig i den sammenheng å peke på at når en kommer inn i en periode der alle verdier svinger så sterkt som de gjorde i 1951 og delvis også i fjor, da mister vi delvis taket så å si på størrelsesordenen i tingene. Når vi setter oss ned hver i vårt lønnkammer og tenker over tingene, så vil vi sikkert måtte innrømme at en alminnelig lønnsøkning på gjennomsnittlig 5—6 pst. — jeg vet ikke hva LO i dag regner med, men for funksjonærene lå den høyere og for statsfunksjonærene ennå høyere — ikke ville kunne gjennomføres uten etterfølgende prisvirkninger. Det var ikke til å unngå selv om en forsøkte å begrense disse ettervirkninger så godt det lot seg gjøre. Et slikt opprykk av hele nivået måtte få sine virkninger, og jeg kan fortelle dere at vi i departementet sitter på litt av en kruttønne i forholdet til atskillige grupper som har liggende krav inne begrunnet i de oppgjør som fant sted i 1952.

Når det da gjelder utviklingen og de tiltak som måtte komme fra Regjeringens side i inneværende år er det enkelte ting jeg vesentlig kommer til å peke på. Både statsministeren og jeg har sagt offentlig at vi tror det er en fordel om vi kan gjennomleve året 1953 uten nominelle endringer i lønns- og andre inntektssatser. Jeg vil gjerne overfor denne forsamling ha presisert at vi har gjort dette med velberådd hu. Det dreier seg her om et område som vi tenker oss uhyre vel om før vi behandler det offentlig. Både statsministeren og jeg har gjort det fullt vitende om at vi vel kan få kritikk for det også av de faglige tillitsmenn. Det er imidlertid vår overbevisning at vi i den stilling vi nå en gang er satt på ikke letter situasjonen for de sentrale faglige tillitsmenn ved å uttrykke oss uklart på dette punkt. Når vi vet hva det

betyr for sysselsettingen i inneværende år å få en tilfriskning av eksporten av varer med de veldige prisendringer som allerede har funnet sted og når vi også er kjent med de vansker som mange bedrifter i vårt land er kommet opp i som følge av billig import fra andre land, bl. a. Tyskland, så er det vår faste overbevisning at vi helst burde gjennomleve dette året uten nominelle endringer i nivået.

Spørsmålet er da: Vil lønnstakerne og alle andre få tilstrekkelige inntekter i 1953 til å kjøpe en forbruksøkning, hvis vi får en slik produksjonsutvikling som forventes? Det er da vesentlig to ting som virker inn her. Det er for det første det forslag som er lagt fram om lettelser i skattene og for det andre virkningene av det nåværende lønnsnivå som jo ble etablert på forskjellige tidspunkter i 1952, men som vil virke fullt ut i hele året 1953.

Når det gjelder skattene vil jeg henvise til den proposisjon som er satt fram for kommende termin og som er omdelt her i salen. Denne proposisjon må sees i sammenheng med de endrede reduksjonstabeller som er vedtatt av Stortinget og som vel også blir gjort gjeldende for budsjettåret 1953/54, det vil si for den likning som nå skal ta til basert på inntektsåret 1952. Jeg kan ikke gi meg inn på detaljer om virkningene av dette, men bare henvise til dokumentet. Det er nok så at slike dokumenter er kjedelige og delvis meget tungt stoff, men de av dere som har interesse for skattespørsmål bør prøve å sette dere inn i innholdet av denne proposisjonen.

Jeg har latt foreta endel beregninger over hva nettovirkningene vil være ved denne skattereformen sett i relasjon til de nye kommunale skattetabeller. Det ligger jo i selve skattesystemets natur at virkningene vil være forskjellige på de forskjellige skatteklasser. Den enslige får mindre skattefradrag når en tar stats- og kommuneskatt under ett enn familiene. Det blir et betydelig hopp til to enslige, bl. a. for å avverge noe av virkningene ved samskatten, og så blir det en relativt sterk økning i skattenedgangen etter hvert som en kommer opp i skatteklassene. Denne skatteordningen fører også på mange måter med seg en forskyvning i hele systemet, bl. a. slik at litt mindre enn halvparten av de nåværende statsskattebetalerne vil bli koplet ut av systemet som betalere av direkte skatt, men også en forskyvning i tyngdefordelingen for dem som er igjen. Jeg vil spesielt feste oppmerksomheten ved det avsnitt som dere vil finne nederst i annen spalte på side 14.

Når en først skal foreta en endring i statsskatten er det ikke til å unngå at skattelettelsen over hodet ingen virkning har for dem som

allerede i dag ikke betaler statsskatt. For dem som i dag betaler en forholdsvis liten statsskatt kan den heller ikke få større virkning enn at det beløp de har betalt vil bli strøket. Men det en her særlig har tatt sikte på er de lønnsgrupper som ligger på en inntekt av 10.000 til 20.000 kroner. Det er grupper hvor statsskatten etter det system som gjelder i dag ennå betyr noe for, en gruppe hvor en vil finne storparten av de alminnelige lønnstakere i industri, anleggsvirksomhet osv.

Det som er kjernen i problemet er at lønnstakerne på en inntekt av 10.000 til 20.000 kroner får lettelser. En forandring i systemet her vil imidlertid få konsekvenser for lønnsgruppene oppover. I proposisjonen vil en finne klare tabeller som viser virkningene. En vil her også se hvordan fordelingen av det som blir igjen av personlig skatt til staten forskyver seg etter det gamle og det nye system. Etter den nåværende skatteordning bærer inntektsgruppene inntil 10.000 kroner 26 pst., altså en fjerdepart av skatten. Det går nå ned til 15,8 pst. Gruppen 10.000 til 20.000 kr. har i dag 25,4 pst. Det går ned til 21,7 pst., men denne prosentandel omfatter et langt lavere totalt skattebeløp. Gruppen 21.000 til 50.000 går opp fra 22 pst. til 25 pst., og inntekter over 50.000 kroner — som er et meget lite antall av skattyternes — går opp fra 26 pst. til 37 pst. av den totale skatt.

Jeg tror at den rent fordelingsmessige side i det forslaget som er lagt fram er meget tilfredsstillende. På bakgrunn av de beregninger vi har foretatt og med det inntektsnivået som kommer til å virke gjennom hele kalenderåret sammen med de skattelettelser som får virkning fra 1. juli — selvsagt også etter forutsetning av et noenlunde stabilt prisnivå — vil det bli kjøpekraft nok til å kjøpe den forbruksøkning som det kan bli aktuelt å regne med. Hvis en derimot på toppen av dette skulle få nominelle inntekts- og lønnsstigninger har jeg personlig ingen tro på at reallønnen vil bli noe bedre av den grunn. Det vil innebære en fare for at det igjen blir et skjevhetsforhold mellom kjøpekraft og etterspørsel på den ene siden og varetilgangen på den annen, og dette kan medvirke til at prisene kan gå i været også i 1953. Derfor er det vår overbevisning at hvis vi følger denne veien vil en ha langt større muligheter for å sikre en reallønnsøkning og å motvirke en prisstigning enn om en valgte andre veier.

Jeg er underhånden av enkelte blitt bedt om å uttale meg om to spesielle spørsmål, og jeg skal gjerne gjøre dette til slutt. Jeg er blitt spurt om følgende: Vil det i 1953 bli foretatt noen overraskende ting i sammenheng med vårt nåværende subsidieprogram?

Jeg kan lett forstå den uro og engstelsen som har gjort seg gjeldende

blant mange på dette område. Det var etter et tariffoppgjør at vi fikk en økning av omsetningsskatten. Jeg vil gjerne minne om hvorfor dette ble foretatt. Det var fordi vår underbalanse med utlandet begynte å løpe løpsk, og en måtte av den grunn sette inn en bremse på kjøpekraften i form av en økning av omsetningsavgiften. Det er imidlertid opplagt at det i øyeblikkets situasjon og særlig for dem som representerte lønnstakernes interesser måtte være meget ubehagelig.

Siste sommer fikk vi også kaffe- og sukkeraffæren. Den ble drøftet meget inngående flere ganger i Regjeringen. Det som den gangen var — og som det også etter min vurdering i dag er — hovedproblemet var selve spørsmålet om rasjoneringen. Det ble nemlig utover sommeren etter hvert klart at slik som forsyningssituasjonen og valutaforholdene utviklet seg, sett i samband med nedgangen i sukkerprisene, var det ikke lenger noe igjen av det opprinnelige grunnlag for en rasjoneringsordning. For Regjeringen meldte da det vanskelige spørsmålet seg: Skal vi oppheve disse rasjoneringene? Det måtte også medføre at vi også opphevet subsidieordningene, for vi hadde nemlig ikke valuta-mengder til å selge urasjonert subsidiert kaffe og sukker her i landet. Disse ting hang direkte sammen. I og for seg hadde vi gjerne villet vente med en endring. Vi fikk imidlertid etter hvert en del ubehagelige ting, bl. a. syltesukkerpresset hvor ikke bare våre aktive motstandere engasjerte seg, men også våre egne folk. Vi fikk Sverigereisene — dette eiendommelige etterkrigsfenomen som snart sukker og snart filmer kan utløse på en ytterst nedverdiggende måte. Dette skaffet i et hvert fall et ikke ubetydelig press. Regjeringen kom til den konklusjon at når det opprinnelige grunnlag for kaffe- og sukkerrasjoneringen var bortfalt var det ikke mulig å holde på disse rasjoneringene 1½ år framover i tiden. Vi var i likhet med hva sikkert mange av dere er klar over det ubehagelige ved en slik operasjon, men vi fant at vi like godt måtte kvitte oss med en rasjonering som det ikke lenger var grunnlag for.

Det som i dag står igjen av subsidier — enten dere liker dem eller ei — er dem som direkte eller indirekte er knyttet til jordbruket. Det er da også å merke seg at ved den gjenværende del av subsidiesystemet er det ganske andre treghetsmomenter enn hva som var tilfelle med subsidiene på importvarene. 240 mill. kroner går til melk og melkeprodukter, 148 mill. går til brødmel — det gjelder også delvis importert brødmel — og 118 mill. går til kraftfôr og kunstgjødsel. De andre subsidiene er bare småposter. Alt i alt kommer vi opp i 530 mill. kroner. Hverken av politiske eller økonomiske grunner er det noen mu-

lighet for å endre dette subsidieprogrammet i nærmeste framtid. De henger nemlig sammen med noe helt annet enn import- og eksportprisene. De henger sammen med den indre inntektsfordeling næringene imellom, og de er kombinert med det andre formål, nemlig å holde melkeprisen og brødprisen nede.

Så er dette spørsmålet blitt rettet til meg: Vil det komme en overraskelse på avgiftssiden i den nærmeste framtid? Til det kan jeg også med rolig samvittighet svare: Nei.

Det er klart at Regjeringen omhyggelig har overveiet i sammenheng med det budsjett som er lagt fram hvorvidt en burde ta den lettelse som en var i stand til å gjøre enten på skattesiden eller på avgiftene. Jeg kan ikke her gå inn på de bakenforliggende beregninger for dette forhold — noe en forøvrig delvis kan finne i proposisjonen — men personlig er jeg overbevist om at en endring på avgiftssiden neppe hadde gitt lønnstakerne i gruppen mellom 10.000 og 20.000 kroner større nettovirkning enn den de får ved endringene i de direkte skatter til staten, sett i sammenheng med kommuneskattene.

Det ville kanskje vært andre grupper som kunne ha tjent på en slik framgangsmåte, men neppe lønnstakerne mellom 10.000 og 20.000 kroner. Vi som er satt til å stelle med disse tingene i Regjeringen var klar over at vi ikke samtidig kunne gjennomføre den nye skatteordningen for den direkte skatt til stat og kommune og også ta en alminnelig vårrealisasjon av avgiftssystemet. Det har det dessverre ikke vært mulig å gjøre.

Jeg er klar over at det knytter seg mange vesentlige problemer til avgiftssystemet. Vi har da også for få dager siden nedsatt en komité som i løpet av året skal utrede disse spørsmålene. LO's økonomiske ekspert er et av medlemmene, kooperasjonen har fått et medlem, dessuten har vi særlige økonomiske representanter og endelig har vi endel stortingsmenn med i komitéen. Jeg tror vi bør avvente denne utredning før vi foretar noen endringer i selve systemet. Det kan nok hende det kan bli foretatt små endringer på visse områder, men noen økning i disse avgifter blir det ikke tale om.

En må være klar over at det statsbudsjettet som er lagt fram for neste termin er langt mindre kontraktivt enn det vi har i inneværende termin. Hvis en på den ene siden stiller opp det som staten trekker inn av folks og bedrifiers inntekter og på den annen side ser på det staten betaler ut og som da er inntekter for mennesker eller bedrifter, — da blir det jo en ren netto på den ene eller annen side. Budsjettet for 1953/54 er bevisst gjort langt mindre kontraktivt enn for innevæ-

ende termin, og det henger sammen med vår vurdering av den økonomiske stilling i vårt land. Vi har ennå ikke det vi kan kalle depresjonstendenser, men vi kan likevel notere det vi kan kalle avslapningstendenser. Derfor er det riktig å gjøre budsjettet totalt sett mindre kontraktivt enn de budsjetter vi har hatt i de senere år. Det er ikke vår hensikt å sette opp noen av de avgiftene som vi har på budsjettet.

Finansministerens foredrag ble mottatt med sterkt bifall.

Sekretariatets forslag til uttalelse.

Fra sekretariatet forelå det følgende innstilling i spørsmålet: *Tariff-situasjonen 1953.* (Av praktiske grunner bruker vi den endelige ordlyden i vedtaket).

Den økonomiske situasjon har i 1952 utviklet seg på en annen måte enn forutsatt ved årets begynnelse. Produksjonsøkningen ble mindre enn ventet — trolig ikke mer enn vel 1 % i forhold til 1951. Samtidig inntraff det en betydelig forverring i landets utenriksøkonomi.

Resultatet av årets tariffrevisjon ble noe varierende for de enkelte grupper. Etter det som nå foreligger vil lønnstilleggene for alle grupper sammenlagt, i gjennomsnitt utgjøre 5—6 %.

I sommermånedene fant det imidlertid sted en sterk prisstigning, og levekostnadsindeksen gikk opp med vel 4 % fra april til september. For mange lønnstakere innebar dette at en vesentlig del av det tariffmessige tillegg man hadde fått ble spist opp av prisstigningen.

På et tidlig tidspunkt ble det fra Landsorganisasjonens side pekt på nødvendigheten av å stoppe prisstigningen og å bringe levekostnadene nedover. Dette ble sterkt fremhevet i sekretariatets henvendelse til Regjeringen av 30. oktober 1952 med krav, dels om hurtigvirkende tiltak og dels om tiltak på lengre sikt for å lette pristrykket og skatetrykket, særlig for de vanskeligst stilte grupper av lønnstakere.

De tiltak som fra statsmyndighetenes side senere er gjort for å bringe levekostnadsnivået nedover gjennom økte subsidier og tollettelser er viktige skritt i riktig retning. Levekostnadsindeksen, som pr. 15. september 1952 var 136,2, viste den 15. desember 134,6, mens den i juli var 135,0.

Representantskapet vil i denne sammenheng peke på at trass i den kraftige prisstigning som har funnet sted siden våren 1950, lå reallønnen for industriarbeiderne i 1952 vel 1 % høyere enn i 1949. Det private forbruk pr. innbygger steg med om lag 1,5 % i samme tidsrom.

Når det i tidsrommet 1949—1952 ikke lyktes å heve reallønnen og forbruket tilsvarende den produksjonsøking som fant sted, henger det sammen med at reallønnsnivået i 1949 ble opprettholdt ved hjelp av et importoverskudd på vel 1200 millioner kroner som vesentlig ble dekket av Marshall-hjelp. Etter hvert som denne hjelp er falt vekk har landet selv måttet skape balanse i sin utenrikshandel. En stor del av produksjonsøkingen i de etterfølgende år er gått med til dette. I 1951 og 1952 var det noenlunde balanse i landets utenriksøkonomi. Hertil kommer så at utbyggingen av forsvarsberedskapen har lagt beslag på en del av produksjonsøkingen.

Den økonomiske situasjon ved årskiftet 1952—1953 er på flere måter usikker og uklar. Mange ting tyder på en alminnelig avslapping i de internasjonale konjunkturer med prisfall på endel viktige varer, skjerpet konkurranse og avsetningsvansker. Disse forhold har allerede begynt å få virkning for sysselsettingen i vårt eget land. I sitt brev til Regjeringen av 30. oktober 1952 pekte Landsorganisasjonen på at «en generell lønnsøking neppe vil være den heldigste løsning, dels fordi den kan føre til ny prisstigning, og dels av omsyn til den fulle sysselsettingen som kan komme i fare hvis konkurranseforholdet med utlandet blir forverret.»

Utviklingen i de siste par måneder har bekreftet dette. Tallet på arbeidsløse i landet var ved utgangen av 1952 merkbart større enn i foregående år. Fagorganisasjonen kan i sin vurdering av tariffsituasjonen ikke se bort fra disse forhold.

Representantskapet vil presisere at i den utstrekning det nå er mulig å bedre lønnstakernes kår og øke deres kjøpeevne generelt, bør dette skje gjennom prissenkning og/eller ved hjelp av finanspolitiske tiltak. Av slike tiltak legger representantskapet stor vekt på de skattelettelser som vil framkomme gjennom bedring av de kommunale reduksjonstabeller og de foreslåtte lettelser i statsskatten. Disse lettelser innebærer en bedring av kjøpeevnen.

Hvis en for eksempel som i Oslo bruker et skattepøre på 16,5 % og den beste reduksjonstabellen, vil en få følgende skattelettelser fra skatteåret 1952/53 til 1953/54: I klasse 2 vil det med en inntekt på 8000 kr. bli en skattelettelse på om lag 330 kroner. Med 12.000 i inntekt 280 kroner, og med 15.000 i inntekt 530 kroner. Med 10.000 kr. i inntekt blir det i klasse 4 en lettelse på 340 kroner, og med 12.000 i inntekt 430 kroner. Med den ugunstigste reduksjonstabellen blir lettelsene noe mindre. Med et skattepøre på 18 % vil det i klasse 2 med en inntekt på 10.000 bli en skattelettelse på 271 kroner, med 12.000 i inntekt 271 kro-

ner, og med 15.000 i inntekt 522 kroner. Med 10.000 i inntekt blir det i klasse 4 en lettelse på 298 kroner, med 12.000 i inntekt 393 kroner, og med 15.000 i inntekt 270 kroner. En familie med 12.000 i inntekt, som liknes i klasse 4 (indeksfamilien), vil helt slippe statsskatt. Med de nye tabellene vil skatteprogresjonen praktisk talt opphøre på vanlige arbeidsinntekter. Da de direkte skatter ikke er med i levekostnadsindeksen vil skattereduksjonen ikke gi noe utslag i denne, men den reelle virkning av disse lettelser vil for en indeksfamilie svare til 5—6 poeng.

Ser en skattelettelsene i sammenheng med at lønnstilleggene i 1952 ikke slo ut med sin fulle tyngde i fjor, kan en gå ut fra at fra og med annet halvår 1953 vil det være en bedring i kjøpeevnen som anslagsvis svarer til 15—20 øre pr. time i høyere reallønn sammenliknet med 1952. En slik bedring i kjøpeevnen er betinget av at prisnivået ikke stiger.

I det siste året har verdensmarkedets priser og skipsfraktene vist synkende tendens. Det må være grunn til å vente at dette etter hvert vil gi seg sterkere utslag enn hittil i det innenlandske prisnivå. Finansminister Trygve Brattelis tale i Stortinget den 14. januar gjør det klart at Regjeringen legger stor vekt på en stabilisering og om mulig en senking av prisnivået. Representantskapet forutsetter at det heller ikke vil bli satt i verk finanspolitiske tiltak som kan øke levekostnadene.

Spørsmålet om en omlegging av omsetningsavgiften har vært framme i diskusjonen. Regjeringen har nå nedsatt et utvalg til å utrede dette. Herunder vil det også bli foretatt en vurdering av avgifter som har betydning for sysselsettingen.

Under henvisning til de realøkonomiske forhold som er til stede, finner representantskapet å måtte anbefale forbundene at det i 1953 ikke blir foretatt oppsigelse av de gjeldende tariffavtaler. Representantskapet er merksam på at mange av forbundene har en rekke spørsmål av teknisk eller sosial karakter som en ville forsøke å løse ved en eventuell tariffrevisjon i år. Det gjelder bl. a. arbeidstiden til sjøss, en mer rettferdig gruppeinndeling i tariffavtalene for Handel- og Kontor, innpassing av lærlingelovens bestemmelser i tariffavtalene, arbeidstiden i helkontinuerlige bedrifter, lønn under sykdom osv. Representantskapet vil anbefale at de enkelte forbund, i den utstrekning det er mulig, søker opptatt forhandlinger med sikte på å løse disse spørsmål i tariffperioden. Dessuten er den mulighet åpen å søke enkelte av disse, bl. a. arbeidstidsspørsmålet, gjennomført ved lovgivning.

Oppsagte tariffavtaler med utløpstid i 1952 må revideres etter de ret-

ningslinjer som har vært fulgt for tariffrevisjonen dette året. Forhandlinger med det offentlige om justeringer må sluttføres.

Gjennom de senere år har de lønnstillegg Landsorganisasjonen har oppnådd for sine medlemmer, vært påberopt både av lønnstakere som ikke er organisert i tilslutning til Landsorganisasjonen og andre samfunnsgrupper til å kreve tilsvarende eller større lønns- og inntektsøkinger. Når representantskapet anbefaler prolongasjon av tariffavtalene i 1953, forutsettes at alle andre samfunnsgrupper også i dette tilfellet følger Landsorganisasjonens eksempel og viser det samme måtehold og samfunnssyn. For fagorganisasjonens tariffpolitikk vil det være av avgjørende betydning at det ikke skjer noe brudd på disse forutsetningene.

I samsvar med foranstående vedtar representantskapet:

1. De tilsluttede forbund tilrås å ikke si opp de tariffavtaler som har utløpstid i 1953.
2. Dette vedtak skal være retningsgivende for sekretariatet ved behandling av eventuelle søknader om oppsigelse av tariffavtaler i 1953.

Konrad Nordahls innledningsforedrag.

Umiddelbart deretter hadde Konrad Nordahl ordet og redegjorde for den faglige situasjon. Han uttalte bl. a.:

Når vi står foran en viktig tariffsituasjon, er det blitt tradisjon å innkalle representantskapet, som er den høyeste myndighet i Landsorganisasjonen mellom kongressene, til å drøfte situasjonen og gjøre de vedtak og tilråinger som er nødvendig. Det er gjort gjentagende ganger i de senere år, og det er det samme som er gjort nå. Jeg håper at de redegjørelser og den diskusjon som vil følge etter disse, vil føre til et så godt resultat som mulig for hele organisasjonen. Formannen refererte deretter det utkast til uttalelse som var foreslått av sekretariatet. Før han gikk over til å behandle den aktuelle situasjon, sa han noen ord om tariffoppgjøret 1952 — et oppgjør som ennå ikke er helt avsluttet.

På representantskapsmøtet i mai i fjor ble det redegjort for tariffsituasjonen inntil da, og det skal jeg ikke gjenta noe av her i dag. Derimot skal jeg forsøke å videreføre det som er skjedd etter representantskapsmøtet. Vi vet at tariffrevisjonen fortsatte noenlunde etter

samme linje. Indekstallet pr. 15. juni steg til 130,6 og dermed kunne man kreve opptatt forhandlinger i samsvar med de avtaler vi hadde med Norsk Arbeidsgiverforening. Dette gjorde vi da også. Det gjaldt her de forbund som hadde tariffutløp etter 15. juni. De hadde krav om å få forhandling om indeksreguleringstillegg. For de forbund som var omfattet av disse forhandlinger oppnådde vi av Arbeidsgiverforeningen et lønnstillegg på 10 øre timen. Dette lønnstillegget skulle betraktes som et forskudd på senere oppgjør.

Den 15. juli gjorde imidlertid indekstallet hva jeg vil kalle et jævla hopp. Det hoppet nemlig opp til 135, og etter at dette indekstallet forelå var det praktisk talt umulig å få vedtatt noe forslag. Så å si alle meklingsforslag som ble satt fram etter at dette tallet forelå, ble forkastet til tross for at de var anbefalt av forhandlingsutvalgene og forbundsstyrene. Det gjorde selvsagt ikke situasjonen bedre at det samtidig ble annonsert at subsidiene på kaffe og sukker ville falle bort. Alle var klar over at dette ytterligere ville virke inn på indeksen. Indekstallet for august viste et lite fall, men tallet for september gikk opp til 136,2. Det er det høyeste indekstallet vi har hatt i denne perioden. Vi ble enige om at dette ikke kunne gå lenger, og vi konfererte derfor med Regjeringen om saken. Det resulterte i at det ble nedsatt en felles komité mellom Landsorganisasjonen og Det norske Arbeiderparti for å forsøke å finne fram til virkemidler som kunne stoppe prisstigningen.

Vi var klar over at nye lønnstigninger ikke var den rette vei i øyeblikket. Det rådet også enighet om at vi måtte gjøre et forsøk på å begrense prisstigningen og stabilisere prisnivået ved hjelp av spesielle midler. Resultatet av disse drøftingene ble en henvendelse fra sekretariatet til Regjeringen i form av et skriv av 30. oktober.

Eter at denne henvendelsen forelå og etter at Regjeringen hadde bebudet reduksjon av prisen på melk ved hjelp av subsidier og på kaffe og sukker ved opphevelse av tollene, gikk det noe lettere med tariffoppgjøret. I slutten av året hadde vi et par store tariffrevisjoner og vi fikk vedtatt meklingsforslag for hotell- og restaurantvirksomheten og for sjø- og landtransporten. Når medlemmene vedtok disse forslag, kom det av at de fullt og fast trodde på de forsikringer som var gitt om at det ville bli gjort alt for å holde et stabilt prisnivå. Vi har fått meklingsforslag når det gjelder rutebiltrafikken og entreprenørvirksomheten ved alle anlegg, men hvilken skjebne disse forslagene får vet vi ennå ikke.

Av store tariffer som står igjen innenfor den private sektor i arbeidslivet er losse- og lastearbeidet på strekningen Rørvik og nordover.

Denne tariffen løp ut 31. desember 1952, og vi vet ennå ikke hvordan forhandlingene vil løpe av. Det står vel ennå igjen enkelte småtariffer som ikke er gjort opp, men forøvrig skulle det ikke være noe vesentlig igjen på den private sektor. Innenfor den kommunale sektor derimot står det atskillig igjen. Det har vært endel vansker i Oslo, og det vil kanskje også oppstå vansker på andre steder, men vi skulle tro at disse vil bli ordnet etter hvert av Kommuneforbundet.

Vi har også hatt noen konflikter i det året som er gått. Det gjelder først og fremst konflikten i hanskfaget og i møbeltapetserfaget. Begge disse konfliktene er imidlertid nå ordnet og arbeidet gjenopptatt.

Så har vi en konflikt som ennå ikke er løst, nemlig de tekniske funksjonærers streik ved Elektrisk Bureau. Det ser ut til å bli temmelig vanskelig å få noen løsning på denne konflikten. Det skyldes vel først og fremst at det bare er et mindretall av bedriftens tekniske funksjonærer som er organisert. Vi kan selvsagt varsle en utvidet konflikt og ta ut de organiserte jern- og metallarbeidere og kontorpersonalet i en sympatistreik. Et slikt skritt vil imidlertid etter all sannsynlighet utløse en sympatilockout fra arbeidsgivernes side, og vi har ikke særlig lyst til å løse denne konflikten på dette vis. Men får vi ikke en eller annen ordning, blir vi selvsagt nødt til å ta hele situasjonen opp til ny vurdering.

Så har vi da den siste konflikten, nemlig loskonflikten. Det er en meget beklagelig historie, men som dere vil ha sett av avisene har Landsorganisasjonen satt fram et forslag til bileggelse av konflikten — vi har på en måte vært meklingsmenn — og jeg tror at hvis vårt standpunkt får tilslutning, kan det bli en rimelig løsning. Hvorvidt losene vil akseptere vårt forslag, kan jeg ikke si noe sikkert om i dag.

Så har vi den aktuelle situasjon. Vi vet fra før av at vi må bedømme våre tariffopplegg ut fra den økonomiske situasjon. I den utstrekning vår vurdering av situasjonen har slått til, har også tariffoppgjørene falt heldig ut. Hvis imidlertid utviklingen har gått i en annen retning enn den vi hadde regnet med, har resultatet vært mindre tilfredsstillende. Vi har her i dag fått en så god og uttømmende oversikt over den økonomiske situasjon av finansminister Bratteli at jeg anser det for nødvendig å komme nærmere inn på disse ting i min redegjørelse. Vi har forøvrig i flere møter i sekretariatet diskutert hele den økonomiske situasjon før vi kom fram til den innstillingen som er lagt fram her i dag. Stort sett kan vi si at sekretariatet deler den samme oppfatning av problemene som Bratteli har gitt uttrykk for i sitt foredrag.

Når det gjelder spørsmålet om lønnstillegg eller prislettelser tok sekretariatet allerede i fjor høst sitt standpunkt idet vi i vår henvendelse til Regjeringen uttalte at vi ikke anså lønnstillegg som en utvei til løsning av situasjonen. Det vi ønsket var prislettelser. Som et døme på dette kan jeg nevne den avtalen vi har fått i år. Det gjelder avtalen for landbruket. Jordbruksavtalen løp ut 15. januar, og vi fant at vi måtte godkjenne oppsigelse av denne avtalen. Men vi sa jo samtidig til våre venner i Skog- og Landarbeiderforbundet at stillingen er vanskelig og vi ba dem om at de måtte ordne det slik at det ikke skulle komme til å skape altfor store vansker for oss når vi skulle behandle situasjonen på representantskapsmøtet. Det har også etter min mening våre venner i Skog og Land gjort. De har nemlig sluttet en avtale som nå er vedtatt om et lønnstillegg på 4 øre timen. Dermed kommer såvidt jeg vet landarbeiderne opp i en normallønn på kr. 2,60 pr. time. Vi må vel alle sammen si at dette ikke er noen flott lønn. Selv om en på landsbygda kanskje kan leve noe billigere enn vi gjør i byene, så er det allikevel ikke noe å skryte av. Bøndene var jo også «gentile» i dette tilfelle. De sa at de på grunnlag av disse 4 ørene ikke skulle gjøre henvendelse til myndighetene om kompensasjon. Vel vel, dette var altså resultatet, men det var jo rimelig at Skog og Land ville dekke seg. Man kunne jo ikke vite hva representantskapet ville komme til å beslutte, og man kunne heller ikke vite hva som ville bli resultatet av hele tariffoppgjøret i 1953. Derfor fikk forbundet i stand en protokoll som sier at dersom det skulle bli tale om tariffoppsigelser og at april/mai-fagene skulle få et lønnstillegg som ligger over det de har fått for landarbeiderne, så skal landarbeiderne også ha det samme tillegg. Så har da også bøndene på sin side forbeholdt seg at hvis situasjonen utvikler seg slik, så vil også de ha kompensasjon for alt sammen — også de 4 ørene. Slik ligger altså situasjonen an i jordbruket. Jeg fant at jeg burde gjøre representantskapet kjent med dette forhold.

Så er det da spørsmål om hvilke former for lettelse en skulle finne fram til. Når man ikke går inn på lønnsstigningslinjen, så blir det tilbake bare tre områder hvor en kan bevege seg på. Det er reduksjon av omsetningsavgiftene, det er økte subsidier eller skattelettelser. Nå vil jeg gjerne si som min personlige mening — og dette har forbindelse med subsidiene — at det er farlig i et hvert fall i stor utstrekning å operere med det vi kaller kunstige priser. Med kunstige priser mener jeg priser som ikke står i rimelig forhold til den faktiske produktionspris. La oss f. eks. ta melken hvis pris på grunnlag av alle de subsidier som er lagt på den kommer langt under den virkelige pris.

Vi kan også nevne avgiftene på en del andre varer som har ført disse opp i et prisleie som ikke står i forhold til produksjonsprisen. Jeg tenker i denne sammenheng bl. a. på en vare som sjokolade. Vi vet at det er en stor forskjell på produksjonsprisen og den pris som blir tatt for sjokolade i dag. På et eller annet tidspunkt i utviklingen vil dette forholdet skape vanskeligheter. Det kan bl. a. føre til nedgang i beskjeftigelsen innenfor vedkommende bransje. Det har vist seg tendenser i den retning, og det vil føre til at samfunnet før eller senere må se på disse avgiftene og vurdere hvorvidt det er lønnsomt å ha så høye avgifter når de kan true oss med større eller mindre arbeidsløshet.

Så er det spørsmålet om omsetningsavgiften. Dette har vi diskutert meget inngående i sekretariatet. Personlig har jeg hevdet det standpunktet at hvis man skulle gjøre et innhogg som kunne monne noe, så måtte det være på den del av omsetningsavgiften som er minst kontrollbar. Den minst kontrollbare del av omsetningsavgiften er etter min mening avgiften på landbruksvarer og fiskevarer. Det ville ha sterk innvirkning på indeksen hvis en reduserte eller likefram tok omsetningsavgiften helt vekk. Her kommer riktignok de tekniske vanskene inn. Det påstås at det teknisk vanskelig lar seg gjøre å redusere avgiftene på enkelte varer av hensyn til kontrollen.

Om avsetningsavgiften i sin alminnelighet vil jeg gjerne ha uttalt at den er en av de mest urettferdige avgifter vi har. På den annen side må det innrømmes at en gjennom omsetningsavgiften nettopp kan ramme de grupper som ikke på annen måte yter noe til samfunnet i form av skatter eller andre avgifter eller som yter meget lite i forhold til hva de burde gjøre med sin realinntekt. Forsåvidt er dette den eneste måte en kan få skattelagt disse gruppene på, men den rammer også de som fra før av er meget hardt beskattet.

Så har vi da den tredje utveien — og det er den Regjeringen har slått inn på i dag — og det er da dette med skattelettelser. Jeg vil gjerne ha sagt at etter at sekretariatet for noen dager siden ble kjent med Regjeringens forslag, fant vi at dette var en meget brukbar form for å få en reell senkning i levekostnadene. Det er jo bedre — og derom tror jeg nok det stort sett er enighet — å få to—tre hundre kroner i reduksjon på sin skatt enn å få to—tre hundre kroner i form av et nominelt lønnstillegg med alle de ting som dette fører med seg. Skattelettelsene har også den fordel at de virker den andre veien, at de virker i motsatt retning av hva indekstilleggene gjør.

Om dette spørsmålet har vi hatt mye strid i de senere årene. Vi vet også at det har vært vedtatt mange resolusjoner i denne sammenheng.

Forholdet er jo at når vi får indeksreguleringstillegg, da oppnår «indeksfamilien» kompensasjon for prisstigningen. De som ligger under «indeksfamilien» får mer enn denne kompensasjon, mens de som ligger over får mindre enn kompensasjon. Ved skattelettelser vil virkningene bli de motsatte. Indeksfamilien får en reduksjon av en bestemt størrelse, de som ligger over indeksfamilien får en større reduksjon, mens de som ligger under får en mindre reduksjon i sin skatt. Det kan jo være morsomt også en gang å få oppleve at virkningene går den andre veien. Derfor mener sekretariatet at vi bør akseptere dette med reduksjon av skattene. Det kan bli akkurat det samme for oss hvordan vi får dette — enten i form av reduksjon av prisene eller i form av reduksjon av skattene — bare vi får en reduksjon.

Bratteli var inne på spørsmålet om muligheten for å få en prisnedgang. Vi har også diskutert dette spørsmålet. Vi har hatt representanter for de forskjellige næringer i møter i Handelsdepartementet hvor mulighetene for å redusere prisene er blitt drøftet. Blant de utveier som er blitt forsøkt er økt import av billigere varer for på den måten å få det innenlandske prisnivået ned. Dette er selvfølgelig en av de utveier en kan fortsette med, hvis man mener at de innenlandske varer ligger for høyt i pris i forhold til hva det koster å produsere varene. Vi skal imidlertid være oppmerksom på at en økt import av varer for å få prisnivået nedover, kan føre til arbeidsløshet for de tilsvarende grupper her hjemme. Det har f. eks. vært snakket om at vi skulle importere skotøy. Det står ennå ikke på friliste, så her må det importlisens til. Men sett at vi importerte skotøy, som kanskje kunne være noe billigere, mens kvaliteten vel ble lavere, så ville det føre til økt arbeidsløshet blant skotøyarbeiderne her i landet.

Jeg vil gjerne understreke i denne sammenheng at vi ikke bare kan ta hensyn til prisene. Vi må også ta hensyn til sysselsettingsmulighetene. Jeg husker ennå meget godt den tiden vi satt i forbundene og i Landsorganisasjonen og bare håpet på at prisene skulle stige, fordi vi visste at når prisene steg, ville det være håp om økt økonomisk aktivitet og at vi ville kunne få flere folk i arbeid. Vi kan komme opp i en liknende situasjon igjen. Vi kan få reallønnen til å stige. Reallønnen har aldri steget så mye her i landet som under vår værste arbeidsløshetsperiode på tross av lønsreduksjonene. Men det var ikke noen stigende reallønn for dem som ikke hadde noen arbeidsplass. Derfor må vi vurdere dette med reallønnen, stigende eller synkende priser ut fra sysselsettingsmulighetene.

Vi vet hvordan de har ordnet det i Danmark. Der har de fått et arbeidsløshetstall som antakelig ligger over 100.000. Da kan man lett-vint sanere sin utenriksøkonomi, og da kan man få et synkende prisnivå, men hvem er det som betaler det? Det er i første rekke de arbeidsløse som må betale det.

Dette med 1949-nivået har vært nevnt — det har også blitt tatt med i vår uttalelse — og jeg vil gjerne komme inn på det i denne forsamling. Det er blitt kalt idealnivået, og det er blitt hevdet at vi måtte se å komme tilbake til reallønnsnivået av 1949. Det blir påstått at reallønnsnivået er sunket med 15 pst. siden 1949. Det er visst det tallet kommunistene opererer med. Vi kan imidlertid konstatere på grunnlag av de tall som foreligger at det ikke har funnet sted noen nedgang i reallønnsnivået her i landet. Det forekommer riktig nok en mindre nedgang på et bestemt tidspunkt, men i øyeblikket har vi ingen nedgang, tvertimot heller en liten stigning.

Nå kan man spørre om årsaken til at vi ikke har fått mer ut av den store økningen av produksjonen som har funnet sted siden 1949 og den store inntektsøkningen på grunn av de stigende priser. Også dette gir vi svar på i uttalelsen. Når vi kunne holde det lønnsnivået vi hadde i 1949, så skyldtes dette ikke bare vår egen fortjeneste her i landet. Det var fordi vi hvert eneste år kunne trekke hundrer av millioner kroner ut av de amerikanske skattebetalere. Vi skal være glad for at vi nå er kommet dithen at vi slipper å ta mot disse gaver og likevel kan opprettholde en noenlunde anstendig levestandard. Vi holder nå faktisk levestandarden på samme nivå som i 1949, og vi får ikke lenger gaver utenfra for å holde den der, bortsett fra det vi får til militære formål. Jeg vil si at det er en fordel at vi er så pass økonomisk selvstendige i vårt land. Det gjør det lettere for oss å uttale oss fritt i internasjonale forsamlinger om alle aktuelle spørsmål som er oppe i tiden. Det er verdt både en og to prosent av levestandarden dette at man kan føle seg fri og at en ikke behøver å gå tiggegang til utlandet for å holde en anstendig levestandard.

Bratteli gjorde i sin redegjørelse oppmerksom på at det ikke ville bli foretatt noen finanspolitiske tiltak som kunne føre til forhøyelse av prisnivået, og det skulle derfor ikke være nødvendig for meg å komme noe særlig inn på dette punktet. Jeg vil likevel ha sagt at vi var litt nervøse i denne sammenheng, og vi søkte i den anledning konferanse med stats- og finansministeren. Vi fikk da erklæringer om — og disse har Bratteli i grunnen gjentatt i en mer skjerpet form her i representantskapet i dag — at vi ikke skulle behøve å nære noen bekymring

om det. Vi har også konferert med Norsk Arbeidsgiverforening om å få inn reguleringsbestemmelser. Det ville vi gjerne ha. Vi kjenner til at man i Sverige også forsøkte å få inn slike bestemmelser, men uten at det lyktes. Norsk Arbeidsgiverforening har svart nei. De vil ikke på det nåværende tidspunkt gå med på å ta inn noen som helst reguleringsbestemmelser i tariffavtalene.

Så har forbundene mange ønskemål, noe vi er fullt klar over. Vi har jo en rekke forbund representert i sekretariatet, og ved siden av dem alle de andre. Vi vet at de alle sammen har ønskemål som de gjerne ville ha opp til behandling selv om det ikke blir noen generell lønnsøkning, men vi er klar over at dette ikke går. Hvis vi skulle tillate et forbund å si opp tariffavtalen på dette grunnlag, så ville alle forbundene komme med de samme kravene. Og hvis vi kommer i Arbeidsgiverforeningen med forskjellige krav i dag, kan vi risikere at arbeidsgiverne på sin side stiller krav om reduksjoner.

Det var nemlig dette som vi opplevde i Sverige. Jeg var i Stockholm ved juletider og hadde da anledning til å snakke med folkene i svensk bekledningsarbeiderforbund. De hadde sagt opp sin tariffavtale, og da de kom i forhandlingsmøtet troppet arbeidsgiverne opp med krav om reduksjoner. Det samme var tilfelle innenfor den svenske metallindustri hvor arbeidsgiverne presenterte et krav på 7 pst. reduksjon i akkordsatsene. Nå har de i fag etter fag sittet og forhandlet i Sverige, men de er ikke kommet noen vei. En må regne med at konklusjonen på hele deres tariffoppgjør blir prolongasjon. Det samme vil ganske sikkert bli tilfelle også her. Og jeg vil gjerne si til dem som sitter her at det ikke ville være noe hyggelig for et forbundsstyre som hadde sagt opp tariffavtalen å presentere for medlemmene et blott og bart prolongasjonsforslag. Da er det bedre ikke å si opp tariffene, og det er den konklusjon sekretariatet er kommet til etter at vi nøye har vurdert hele situasjonen.

Vi har også tenkt at vi skal forsøke å få en minnelig ordning med arbeidsgiverne slik at vi uten å si opp tariffavtalene skal kunne få ordnet enkelte ting i tariffene. Vi har bl. a. pekt på sårne ting som arbeidstiden til sjøss for restaurantpersonalet. De har en lang arbeidstid, og vi må forsøke å få en lettelse i arbeidstiden for disse. Når vi ikke fram denne veien, får vi forsøke lovveien. Dette gjelder også rundskiftarbeiderne. I Sverige er de jo nå kommet så langt at rundskiftarbeiderne har 42 timers arbeidsuke. Jeg er oppmerksom på at de riktig nok ikke har fått full kompensasjon for dette, men den forkortede arbeidstid er gjennomført.

Så til slutt litt om de lønnsgrupper som står utenfor LO og de øvrige næringsgrupper. Vi vet jo at hver gang LO eller de tilsluttede forbund har fått gjennomført generelle tillegg for sine medlemmer, så kommer hele koret med en gang. Alle de som ikke er organisert og de som står i organisasjoner utenfor LO krever å få akkurat det samme, og næringsgruppene med bøndene i spissen sier også at de skal ha det samme og helst litt mer. Vi går ut fra at hvis representantskapet denne gangen beslutter seg for å anbefale at tariffen ikke skal sies opp må vår linje bli fulgt også av alle de andre. Det må ikke skje at disse grupper eller næringer blir premiært. Hvis det skulle hende at de blir premiært på en eller annen måte, så må naturligvis vi for ettertiden ta hele tariffpolitikken opp til revisjon og nøye vurdering. Jeg nevner dette fordi det har vært enkelte tendenser til å premiere visse grupper. Dette forhold skal vi også komme nærmere inn på under et annet punkt på dagsordenen, men vi fant det rimelig å ta det med også i denne forbindelsen og i samband med det forslaget som er lagt fram for representantskapet.

Som konklusjon vil jeg oppta sekretariatets forslag som jeg har referert, og jeg vil, slik som situasjonen ligger an, anbefale at representantskapet så enstemmig som mulig slutter seg til sekretariatets innstilling. Jeg tror det vil være til fordel både for landet vårt og ikke minst for lønnstakerne som det er vår fornemste plikt å vareta interessene for.

Debatten.

Klaus Kjelsrud, Skog og Land: Jeg har ikke tenkt å snakke om de mer alminnelige retningslinjer for tariffoppgjøret i 1953. Jeg er enig i de vurderinger som er gitt av situasjonen og også i de konklusjoner som er trukket. Når jeg forlangte ordet var det fordi jeg er kjent med at det siste oppgjøret i jordbruket har vært en del diskutert blant de øvrige fagforbundstillitsmenn, og jeg tror det kan være av interesse at jeg legger fram for representantskapet de synspunkter som har ligget til grunn for dette oppgjøret.

Det var jeg som hadde ledelsen av disse forhandlingene, og jeg skal villig innrømme at jeg aldri har stått overfor en vanskeligere tariffrevisjon for jordbruksarbeiderne enn oppgjøret i fjor høst. Tariffen skulle sies opp 15. oktober, og på dette tidspunkt hadde vi ingen full oversikt over situasjonen. Vi hadde riktig nok hørt om de tiltakene som fra regjeringens side var bebudet for å stanse prisoppgangen. Vi hadde imidlertid ikke noe fast å holde oss til, og hva som helst kunne skje.

Under disse omstendigheter besluttet vi oss for å si opp overenskomsten under forutsetning av at utviklingen ville bli så noenlunde den samme som den vi tidligere hadde hatt i 1952. Det var vel også den uklare situasjon på dette tidspunkt som gjorde at sekretariatet tillot oss å si opp denne tariffen.

Vi hadde møte i tariffrådet i jordbruket og diskuterte hele tariffopplegget, selvfølgelig under hensyntagen til de tiltak som var bebudet for å stanse prisstigningen. Vi satte likevel opp et krav om 20 øre pr. time. Det ble tydelig sagt fra om at dette gjør vi nå, og så får vi se tiden an og følge utviklingen framover. Det pleier jo vanligvis å trekke ut med slike forhandlinger. Hvis situasjonen skulle endre seg, måtte det tilligge forhandlingsutvalget og forbundsstyret eventuelt å endre de kravene vi hadde lagt fram. Samtidig henstilte tariffrådet til forbundet å forsere fram saken slik at vi eventuelt kunne få den fremmet for Lønnsnemnda.

Landarbeiderne er nemlig ikke motstandere av Lønnsnemnda, sånn som mange andre er. De ser tvert imot en fordel i å få sine lønnsvilkår behandlet der. Vi visste at Lønnsnemndloven gikk ut pr. 1. januar, og vi henstilte derfor om at forbundet måtte være så raskt som mulig med behandlingen av dette spørsmålet. Vi fikk imidlertid ikke mekling før 10. desember, og det ble da klart at vi ikke kunne få den fram for Lønnsnemnda. Under disse omstendigheter ble det ikke så lett for oss å få ordnet dette oppgjøret. Hvis vi hadde kunnet fått den fram for Lønnsnemnda visste vi at Lønnsnemnda i den situasjon vi befant oss i antakelig ville ha fått beskjed fra Regjeringen om å vise den ytterste varsomhet med eventuelle tillegg i lønningene, spesielt av hensyn til de prisavtaler som gjelder mellom staten og bøndene. Vi ville ha fått våre lønninger låst fast gjennom en Lønnsnemndskjennelse med et lavt tillegg fram til 15. januar 1954 uten muligheter til å få noen endringer og uten at vi kjente til hva som ville komme til å skje ved tariffoppgjøret våren 1953. Den risiko torde vi simpelthen ikke ta, fordi prisavtalene mellom staten og jordbruksorganisasjonene nemlig er slik at hvis det blir gitt et tillegg i industrien i vår, uansett om landarbeiderne har fått noe, så vil bøndene ha krav på kompensasjon på grunnlag av endringene i den alminnelige tarifflønn. Vi kunne ha risikert å bli stående i den stilling at landarbeiderne hadde blitt de eneste som var blitt avspist med lite eller ingen ting i lønnstillegg. Denne risikoen kunne vi selvsagt ikke ta.

Så dukket altså den idéen opp om grunnlaget for oppgjøret som nå er skjedd, og den idéen kom fra meg. Det førte også til det resultat

som Nordahl nå har redegjort for, og som ble vedtatt av landarbeiderne ved uravstemning. Det kan kanskje se litt merkelig ut at landarbeiderne som utgjør en egen gruppe kopler seg sammen med det øvrige tariffoppgjør, men det er på grunn av de prisavtalene som jeg nettopp har nevnt. Vi torde ikke annet enn å ha denne veien åpen. «Nationen» har i en lederartikkel skrevet at Skog- og Landarbeiderforbundet for første gang har uttalt seg positivt for kompensasjon for bøndene hvis lønningene stiger ytterligere til våren. Dette spørsmål har skog- og landarbeiderne over hodet ikke uttalt noe om, hverken under meklingen eller i meklingsforslaget. Det som er konstatert i en protokolltilførsel til meklingsforslaget er dette at hvis det blir ytterligere lønnstillegg til våren så er partene innforstått med at bestemmelsene i prisavtalen mellom staten og gårdbrukerne kommer til anvendelse. Det er klart at dette hadde vi ikke behøvd sagt, for det er en kjensgjerning at vi ikke har noe herredømme over slike ting. Vi ville imidlertid at våre medlemmer skulle være klar over dette ved avstemningen. Og det er vel heller ikke av veien at representantskapet blir klar over dette forhold når det skal stemme over sekretariatets innstilling — hvilke konsekvenser dette har vis a vis de prisavtaler som er opprettet mellom bøndene og staten.

Peder Birkeland, Handel- og Kontor: Jeg tror alle her er klar over at et stabilt prisnivå ville vært det beste for alle lønnsinntakere. De bestrebelse som er gjort fra Regjeringens side for å holde prisene nede og det som forøvrig er gjort på det finanspolitiske område — kanskje ikke minst når det gjelder skatteforslaget — har en overordentlig stor betydning i retning av å heve levestandarden. Den skattepolitiske endring som er foreslått av Regjeringen er likefram av revolusjonerende karakter. Det er få som er klar over dette, men hvis vi setter oss inn i disse tingene vil vi forstå hvilken stor betydning det har for store grupper av befolkningen. Det er helt opplagt at vi tjener mye mer ved en nedsettelse av skatten enn om vi får det samme kronetillegget i lønningsposen. Jeg kan ta et lite eksempel som kan vise det: Hvis vi fikk 400 kroner i lønnstillegg, måtte vi betale skatt av det. Setter vi skatten til 25 pst. ville dette utgjøre 100 kroner. På den måten representerer egentlig en reduksjon på 400 kroner i skatten snarere 500 kroner.

Jeg mener også at vi i framtiden må forsøke å løse stabiliseringsproblemet på samme måten. Det er imidlertid en spesiell gruppe innenfor vårt samfunn som vi ikke må glemme. Det er den gruppen som i stadig større utstrekning flytter inn i de nye boliger. Vi vet at de

ca. 30.000 nye boliger som nå årligårs blir bygget blir hjem for folk på et alminnelig inntektsnivå. Når de overtar de nye boliger vil de komme opp i et helt annet økonomisk plan i relasjon til en stor del av de som bor i eldre boliger. Jeg mener at statsmyndighetene plikter å se på de økonomiske forhold for denne gruppen. Det er vel omkring 100.000 mennesker som har fått nye boliger etter frigjøringen, og en må her ta sikte på at disse må få ytterligere subsidier ved siden av det de alt har fått. Det er en ganske stor gruppe dette her, og jeg ville bare nevne den i samband med de finanspolitiske åtgjerder som blir gjort for å lette de økonomiske forhold for befolkningen. Det er nødvendig å gjøre dette for at ikke likevekten i leveforholdene mellom de forskjellige lag av folket kommer i ulage.

Når jeg tok ordet i denne debatten var det imidlertid for å snakke litt om Handel- og Kontors tariff-forhold. Vi har diskutert spørsmålet i vårt forbundsstyre, og jeg vil gjerne her peke på at Handel- og Kontor er et av de forbund som kom sent med i LO, nemlig i 1931/32. Det var først da vi begynte med det egentlige tariffarbeid. Lønningene lå den gangen på 190 kroner i måneden, det var minstelønningene i handelen. Det sier seg derfor selv at det måtte ta lang tid før vi kunne nå fram til et noenlunde anstendig lønnsnivå. Vi hadde den gangen 4000 medlemmer, i dag har vi mellom 30 og 31.000. Det viser den voldsomme ekspansjon vårt forbund har hatt, men det viser også at vi i dag har fått tak i mange grupper som har ligget nede på et lavt lønnsnivå.

Vi hadde bare en fire—fem år å løse disse problemene på før krigen. En vil av det forstå hvor vanskelig vårt tariffarbeid har vært. Vi er derfor av den oppfatning at vi burde få anledning til å fortsette vårt tariffarbeid. Etter krigen har det nemlig ikke vært mulig å få frie lønnsforhandlinger, de har gjerne vært knyttet til reguleringer av de generelle lønninger. Frie forhandlinger om virkelige endringer i våre tariffavtaler har vi ikke hatt.

Vi hadde tariffrevisjon i fjor, og det tillegget vi fikk lå vel antakelig noe over det 5 pst.-tillegget som stort sett ble gitt i de øvrige fag.

Konrad Nordahl (avbryter): Det ligger antakelig på 7—8 pst. for Handel- og Kontor.

Birkeland (fortsetter): Ja, det var noe høyere enn det alminnelige gjennomsnittstillegget. Forsåvidt var vi glad for dette, men det var ikke nok. Jeg var personlig sterkt mot den løsningen vi fikk, selv om vi nok kan innrømme at ordningen, alle ting tatt i betraktning, var et bra resultat. Vi er jo heller ikke så godt vant. Vi kunne imidlertid

ønske å få adgang til å si opp overenskomstene og fortsette med det arbeid som vi begynte på i 1930/31. Jeg forstår nå at det kan bli meget vanskelig å få en slik tillatelse da det nå ikke kommer til å bli noen alminnelig tariffrevisjon. Jeg vil derfor så inntrengende jeg kan henstille til administrasjonen i LO om at de er oppmerksom på gruppeinndelingene vi har i vårt forbund. Dette spørsmålet vil bli viet en bred debatt på vårt hovedstyremøte i februar, så vi får nok anledning til å komme tilbake til dette spørsmålet, og vi håper at sekretariatet vil se med velvilje på dette med gruppeplasseringene. Vi har nemlig i vårt forbund 5 lønnsgrupper i motsetning til alle andre forbund som har rene landstariffer. Det er dette vi mener er av den aller største betydning for oss å få løst i en periode vi ikke har generell revisjon.

Gunvald Hauge, Norsk Sjømannsforbund: Jeg er også stort sett enig i sekretariatets innstilling, men jeg vil si det slik som man pleier å gjøre når man skriver premissene ved en domsslutning: Dog under meget sterk tvil.

Vi har her hørt en utredning av finansministeren hvor vi har fått en framstilling av vår utenriksøkonomi. Den viser bl. a. det svære underskuddet vi må regne med, nærmere 600 mill. kr. Jeg tror imidlertid ikke at vi skal være altfor snare til å trekke våre konklusjoner. Situasjonen ute i verden er ikke slik at vi behøver regne med noen langvarige tendenser i retning av prisnedgang. Jeg tror heller at vi kan vente en oppgang, og det skulle ikke undre meg om at f. eks. fraktene som sviktet med over 400 mill. kr. siste år plutselig kan vise en så sterk forskyvning den andre veien at vi kan komme ut av de vanskene som finansministeren nevnte.

Jeg har også det inntrykk når vi hører på disse utredningene at en glemmer dette med fordelingsprinsippet. Vi bør jo huske på at det som produksjonen kaster av seg skal fordeles forholdsmessig mellom arbeiderne og arbeidsgiverne. I dag høres det som om våre krav bare fører til økte priser og en dårligere samfunnsmessig stilling. Vi kan ikke i dag ta noe fra arbeidsgiverne uten at vi må betale det igjen i form av prisøkninger. Men dette må vel være et helt feilaktig resonnement og på langt sikt absolutt feil. Jeg er ikke enig i at alle arbeidsgivere umiddelbart etter hver tariffrevisjon skal få anledning til å legge på sine priser. Jeg tror at man her har vist noen slapphet i den offentlige administrasjonen som har med kontrollen av disse tingene å gjøre. Jeg tror også det er riktig å si fra denne talerstol at også alle blant medlemmene våre er klar over at vi har en tendens i retning av å bedømme forholdene galt på dette område.

Man snakker om Skog- og Lands tariffoppgjør, og at arbeidsgiverne her har gjort en innrømmelse ved ikke å forlange noe. Jeg mener at en av de viktigste årsakene til den innenlandske prisstigning ligger i den avtalen Regjeringen har med bøndene, og det ville være på høy tid at denne avtalen ble sagt opp. Det er ikke riktig at lønsmottakere på en inntekt på 30.000 kroner skal få kompensasjon så snart en lønsmottaker med inntekt på 8 til 10.000 kroner får 20—30 kroner i tillegg. Jeg tror det ville være riktig av representantskapet klart og tydelig å si at her er vi ikke enig i den politikk som hittil er ført. Jeg skulle ha lyst til å si en hel del om disse oppleggene, men det er jo ganske opplagt at når en så stor gruppe som LO i dag utgjør i vårt samfunn får endringer i sine tariffer, må dette nødvendigvis gi seg utslag på en eller annen måte. Skal vi ofre, så får vi da også ofre, men da må vi kreve det samme offer av de andre. Vi må også kunne kreve garantier for at på den del av sektoren som Regjeringen har hånd om må det ikke gis noen innrømmelser slik at vi får ytterligere prisstigninger på våre egne produkter. Jeg er klar over at utenriksøkonomisk sett er vi ikke herre over situasjonen, men på våre egne områder kan vi i hvert fall føre en viss kontroll.

Vi i Sjømannsforbundet begynte våre tariffoppgjør i innenriksfarten med å være meget beskjedne. Vårt forbund var et av de første som fikk tariffoppgjøret i orden, og vi vet at Norsk Arbeidsgiverforening påberopte seg dette oppgjøret ved de senere tariffrevisjoner. Vi resonerte alt den gangen slik at kunne vi medvirke til å stoppe prisoppgangen, så skulle vi gjøre vårt til dette. Vi gjorde det også, men vi er blitt skuffet. Hvis vi i dag skulle kreve kompensasjon for den prisstigning som senere har funnet sted, har våre medlemmer i innenriksfarten et ikke ubetydelig lønnstillegg til gode. Når vi så på toppen av dette får prolongasjon, sier det seg selv at vi har enkelte ting vi må få ordnet. Jeg tror imidlertid ikke at vi under antasiperte forhandlinger med Norsk Arbeidsgiverforening eller uten tariffoppsigelse får noen som helst innrømmelse. Det snakkes i sekretariatets innstilling om arbeidstiden for matpersonalet til sjøss. Dette er helt feil. Arbeidstiden i innenriksfarten for alle grupper er 56 timer generelt i dag, og for enkelte av restaurantpersonalet, nemlig på passasjerbåtene, er den 63 timer. Men minimumsarbeidstiden er fremdeles 56 timer i innenriksfarten. Dette gjelder hele den skipsfarten som vi har tariff med Norsk Arbeidsgiverforening om.

I utenriksfarten er det matpersonalet som gjenstår. De har 56 timer på lastebåter og 63 timers uke på passasjerbåter. Forøvrig er 48-timers

uken innført i utenriksfarten. Vi kan like godt si her at vi ikke har noe som helst håp om å kunne løse dette spørsmålet under direkte forhandlinger. Det eneste vi kan vente — og det som vi også har rett til å forlange — av en arbeiderregjering er at den gjennomfører 48 timers arbeidsuke til sjøs generelt. Det er et billig krav fra vår side. Vi kommer også på vårt første landsstyremøte til å ta denne saken opp, og det resulterer antakelig i en forestilling til vedkommende departement om saken. Nå er det jo svært liten tid igjen av denne stortingssesjonen. Vi har valg til høsten, men vi får håpe at vi beholder flertallet og at vi kan få gjennomført 48 timers arbeidsuke generelt for sjøfolk. Jeg foreslår at man i sekretariatets innstilling side 3 endrer siste setning slik at den kommer til å lyde: «Det gjelder bl. a. arbeidstiden til sjøss». Hvis vi sier det på denne måten, vil det ikke lenger gjelde noen spesiell gruppe.

Til slutt vil jeg gjerne få lov til å si litt om loskonflikten, som også Nordahl var inne på. Jeg sitter med en beklemmende følelse av at det her må være gjort urett fra en eller annen side. Jeg kjenner ikke konflikten gang, de krav som har vært satt fram eller de eventuelle innrømmelser som måtte være gitt av den annen part her, men jeg kjenner statens forhandlere fra min egen praksis, og de er ikke alltid de letteste å ha med å gjøre. Det har ofte hendt at vi har fått betydelig større krav innrømmet fra private arbeidsgivere enn av statens representanter. Derfor er jeg også noe skeptisk innstillet når det gjelder denne konflikten. Jeg tror det ville være bra om representantskapet fikk litt nærmere rede på forholdet. Vi har all interesse av å ha et godt samarbeid med losene, og vi har også interesse av at de fortsatt opprettholder sitt medlemsskap i LO.

Konrad Nordahl ville gjerne gjøre merksam på at når det sto slik det sto i sekretariatets innstilling, så var det fordi en hadde Sjømannsforbundets formann i sekretariatet, og det var *han* som hadde sagt dette om matpersonalet. Mulige misforståelser fikk Ingvald Haugen og Hauge gjøre opp på tomannshånd og ikke i denne forsamlingen.

Halfdan Wigaard, Norsk Centralforening for Boktrykkere: Vi har her hørt finansminister Brattelis redegjørelse om den økonomiske stilling. Vi er klar over at det er et stort ansvar som er lagt på våre skuldre fordi vi har en regjering utgått fra Det norske Arbeiderparti. På bakgrunn av dette er det ikke lett for oss å ta stilling til de krav som de fagorganiserte arbeidere må stille, og hva vi skal frafalle i en gitt situasjon. Faktum er at vi har veket tilbake gang på gang like overfor de kapitalistiske konserner når de har stilt sine krav etter at vi har fått

noen 5-pringer eller 10-pringer i pålegg. Jeg sa i et tidligere representantskapsmøte: Skal det slås fast at de nåværende kapitalister og de nåværende produksjonseiere bestandig skal beholde sin inntekt ubeskåret?

Det er nemlig dette som er blitt gjort i den senere tid. Arbeidsgiverne kommer med sine krav, men de har ikke noe å ofre. Vi har statistikk over lønningene til murere, bakere og de som arbeider i skog- og land, men vi har ennå ikke sett noen statistikk over hvor store inntekter kolonialgrossistene eller de store bedriftseiere har. Det kunne vært interessant å ha sett om de hadde noen margin å løpe på, slik at prisene kunne senkes på de varer de har å selge. Det er de store mellommannsgruppene som stadig blir uberørt. Lønnsinntakene må alltid bære byrden. En eller annen gang er vi vel nødt til å ta kampen opp, sett ut fra et sosialistisk synspunkt. Dette er imidlertid meget vanskelig å gjøre så lenge vi sitter med makten, fordi vi da har ansvaret for statens budsjetter og for å bevare samfunnet.

På grunn av dette forhold har vi sett at arbeiderklassen er gått mer og mer over i passivitet. Det er en meget farlig linje vi er inne på. Vi stoler på at LO's sekretariat og arbeiderregjeringen ordner med disse sakene, og vi har snart ikke noen igjen på våre medlemsmøter i fagforeningene. Vi stoler på at de andre skal klare brasene og mener at vi selv ikke behøver yte noe eller gå i kamp.

Det er ting i forbindelse med trygdene som jeg hadde interesse av å si litt om, nemlig bestemmelsene for inntektsgrensen når det gjelder alderstrygden. De alderstrygdene er nå nervøse for å tjene 10 kroner for ikke å bli satt under tiltale. Vi har bedt om å få behovsprøvingen avskaffet, særlig i betraktning av at det ikke er noen inntektsbegrensning for barnetrygden. Den kan jo selv en millionær få. Derimot risikerer en mann på 70 år, hvis han tjener noen kroner og ikke gir opp dette, å bli satt under tiltale for bedrageri. Det er et spørsmål som jeg synes det måtte gå an å få løst.

Jeg kan ikke stemme for det forslaget som sekretariatet har lagt fram. Vårt forbund har gjennom sitt tariffrepresentantskap vedtatt en uttalelse hvor vi uttaler vår tilfretshet med situasjonen hvis prisene går ned. Da gjør vi ikke krav på noe lønnstillegg. Vi forbeholder oss imidlertid først å se at prisene er kommet så langt ned at det kan sies at arbeiderklassen har fått en effektiv bedring i sine kår. Det er kommet fra praktisk talt samtlige fagforeninger her i landet krav om å få omsetningsskatten ned. En reduksjon av denne avgift ville være noe å ta og føle på. Å legge fram for våre medlemmer spekulasjoner om hva vi

tror har liten hensikt. Når jeg stemmer mot forslaget fra sekretariatet er det også fordi jeg mener at fagbevegelsen og partibevegelsen i dag er underlagt et byråkrati og at medlemmene er satt utenfor til en viss grad. Jeg ønsker heller at medlemmene direkte skal ta ansvaret i den gitte situasjon. Som jeg tidligere har sagt vil vi foretrekke en nedgang i prisene for en lønnsforhøyelse, men vi kan ikke i dag stemme for en uttalelse hvori det henstilles at tariffen ikke skal sies opp.

Konrad Nordahl: Jeg vil gjerne si til siste taler at LO som sådan ikke er noen sosialistisk organisasjon. Som gammel sosialist vil jeg imidlertid håpe at det store flertall av LO's medlemmer er sosialister, men vi er samlet i LO som lønnstakere uansett politisk oppfatning, hvis vi ellers er det vi kan kalle en bona fide arbeider eller funksjonær. Hvis vi skal gjennomføre sosialismen, så får jo dette spørsmålet reises i de sosialistiske forsamlinger som både Wigaard og jeg og antakelig flertallet av LO er medlemmer av.

Bendik Øyan, Norsk Sjømannsforbund: En kan være enig eller uenig i det framlegget som sekretariatet har foreslått i tariffspørsmålet, men vi er selvfølgelig klar over at det ikke er noen vei forbi at vi må sluke dette. Jeg forlangte ordet for som et alminnelig vettugt individ av denne forsamling, ja, altså en av de vettuge, for det er selvfølgelig også mange andre her....

Nordahl: Ja, vi får da endelig håpe det. (Munterhet).

Øyan (fortsetter): Den oppløftede stemningen som jeg har hatt inntrykk av at endel av forsamlingen befant seg i etter finansministerens redegjørelse om stortingsproposisjon nr. 1 kan jeg ikke helt forstå. Det er klart at ingen har noe mot skattelettelse, men en behøver ikke gå «fem på» og tro at denne skattelettelsen kommer så umiddelbart. Hvis en ser litt på den, så vil en oppdage at proposisjonen ikke blir gjort gjeldende før budsjettåret 1953/54, og denne berømte skattelettelsen kommer først til uttrykk etter september 1953 når vi får skatten på grunnlag av den selvvangivelsen vi nå skriver. Det går altså hele 9 måneder før disse fattigfolkene enten de ligger på første eller annen skatteklasse eller de ligger under 10.000 kr. i inntekt får nytte godt av den — altså 9 måneder før de kan se noe utbytte av denne skattelettelsen. (Tilrop fra salen: Det er jo helt naturlig at det går 9 måneder!). Javel, det er naturlig. Vi må imidlertid være klar over at vi ikke overdriver dette. (Ny munterhet). Det er selvfølgelig greit at vi har fått forsikringer fra finansministeren om at det ikke skal komme noen overraskelser. Det er i et hvert fall å foretrekke å få høre slike ting på forhånd i stedet for å få en automatisk økning etter at tariffene er

brakt i havn, slik vi opplevde det med omsetningsavgiften og i forbindelsen med fjernelsen av subsidiene av kaffe og sukker. Dette er også den eneste grunnen som taler for at man kan applaudere finansministerens meget godt framførte foredrag.

Jeg mener ellers at vi må ha klart for oss at det er mange grupper som denne gangen har mye som de skal ha rettet på, deriblant sjøfolkene såvel i innenriks- som utenriksfart. Det gjelder bl. a. arbeidstiden, og ikke bare restaurantpersonalet. Vi skal gjøre opp disse tingene, jeg hadde nær sagt innvortes. Det går an å ta feil selv for de som vet bedre. Vi må ha en ordning når det gjelder innenriksfartens arbeidstid, og jeg vil gjerne spørre de av regjeringens representanter som er til stede her om vi ikke snart kan få en revisjon av arbeidstidsloven på dette område. Hvis vi kunne få det, ville mye være vunnet. Selv om vi ikke oppnådde 48 timers arbeidsuke for innenriksfartens folk — så optimistisk er jeg ikke — så ville vi i et hvert fall ha berettiget krav på å få arbeidstiden senket noe i forhold til den nåværende på over 60 timer. Jeg, og sikkert flere av Sjømannsforbundets representanter, vil måtte ta dette forbeholdet når vi stemmer for sekretariatets innstilling.

Paul Arnseth, Handel og Kontor (Hamar): Det vil nok bli vanskelig å forklare våre fagorganiserte kamerater at vi i år ikke kan få noe annet enn prolongasjon. Etter min mening er det imidlertid ikke noe annet valg, hvis vi vil bevare det økonomiske grunnlaget vi har i dag. Vi er nødt til å vurdere vår tariffpolitikk på grunnlag av de forslag som foreligger fra myndighetenes side for å stabilisere prisene og på grunnlag av den sosiale politikk som blir ført bl. a. når det gjelder boligreisingen. Jeg går ut fra at representantskapet slutter seg til sekretariatets innstilling, men jeg håper at dette ikke vil hindre sekretariatet i å se med velvilje på de meningsløse gruppeinndelinger vi har innen Handel og Kontor. Denne gruppeinndelingen skaper atskillig irritasjon, og våre medlemmer synes at den er spesielt urettferdig når de ser hvordan lønnsforholdene er ordnet innen andre forbund.

Bernhard Berntsen, Bergen og fylkenes faglige samorganisasjon: Jeg for min del er ikke det ringeste forbauset over den redegjørelse som finansministeren og senere Nordahl har gitt her i dag. Vi har allerede tidligere hørt at det er sannsynlig at det ikke ville bli noen alminnelig lønnsrevisjon i år. Det står klart for meg at fagorganisasjonen i årene etter krigen er kommet inn i en situasjon hvor det er blitt vanskelig — for ikke å si umulig — å komme ut i en selvstendig forhandling uten at det vil ha innvirkning på de øvrige samfunnsgruppers inntektsgrunnlag. Hva vi enn foretar oss, vil dette i neste omgang bety

at jordbrukerne, fiskerne og alle de uorganiserte vil påberope seg de lønnsøkninger, som LO's medlemmer har fått.

Jeg synes denne situasjon må stå tindrende klart for fagorganisasjonens tillitsmenn i første rekke. Og da må en spørre seg selv: Hvilken vei skal jeg egentlig slå inn på for å få kunne høyne vår levestandard på annen måte? Vi har sett de vansker som Kommuneforbundet har hatt under forhandlingene i år. De har sikkert hatt sin årsak i de lønnsøkninger som statstjenestemennene har fått. Jeg har ingen ting imot at statstjenestemennene får sine lønninger forhøyet — det har de sikkert fortjent — men jeg tror at det her må være et manglende samarbeid mellom kommunenes arbeidere og funksjonærer og statstjenestemennene, for det vil uvilkårlig skape vansker hvis vi kommer i utakt i framrykningen.

Det jeg mener det er nødvendig å se på er at fagbevegelsen må finne nye veier. Hvis vi f. eks. tar for oss priskontrollen, så kan vi vel like godt med én gang innrømme at det ikke lenger er noen kontroll. Se på de prisene en betaler for et smørbrød i Oslo! Ingen skal innbille meg at de behøver ta så høy pris. Og slik kan vi ta det ene produkt etter det annet. Dette henger selvsagt sammen med hele oppbyggingen av priskontrollen. Jeg har forsøkt å studere disse forholdene i vår egen by, og jeg vil si at slik som prispolitiet håndterer disse sakene er det nærmest kriminellt. Politimesteren kan f. eks. plutselig flytte en prispolitimann over til alminnelig patruljetjeneste i gatene og sette en helt ny mann inn i stedet. Da skjønner man selv at det blir dårlig kontroll. Kontrollnemnda i Bergen forteller at de har sluttet med å sende sine ankesaker over til politiet fordi de gjerne drukner i den store haugen. Som regel legges de til side, en og annen gang blir en sak tatt opp, men det er svært sjelden. Det eksisterer med andre ord ingen effektiv priskontroll. Personlig er jeg også kommet til det resultat at en ikke kan få en effektiv priskontroll bare ved å ansette en masse funksjonærer. Det vi må slå til lyd for er at fagbevegelsen må engasjere seg sterkere i kampen for å få herredømme over kooperasjonen.

Når man ser på den utvikling som er foregått og ser på hvordan staten yter millioner til oppbygging av produksjonsforetak i jordbruk og fiskeri, vil man samtidig konstatere at forbrukerne er satt systematisk utenfor. Vi har også anledning til å se hvordan jordbruket utnytter så å si hver eneste situasjon til å få en prisøkning, og hvordan staten i siste runde må gå til skritt som import av frukt for å få stanset disse folkene. Ville det ikke være en tanke om staten tok opp

spørsmålet om at det i de enkelte organisasjonsledd skulle være forbrukere som hadde den fornødne innflytelse. Ville det ikke også være en tanke at staten ytet midler til oppbygging av forbrukerbevegelsen, slik at den virkelig kunne bli det den skulle være, nemlig en organisasjon som kunne føre kontroll med avanser og med prisene.

Det snakkes i våre dager mye om produksjonsøkning, men her er vi fullstendig i arbeidsgivernes vold. Vi skal nå sette i gang de såkalte TWI-kursene. Lørdag fikk jeg imidlertid meddelelse fra arbeidsgiverforeningens distriktkontor for Vestlandet om at de nektet å tilrå sine bedrifter, ja tvert imot advarte dem mot å yte full lønn til deres egne folk når de sitter på disse kursene. Dette er jo et nokså typisk trekk for hvordan arbeidsgiverne opptrer når vi har en arbeiderregjering ved makten. De er ikke interessert i en produksjonsøkning. Jeg synes det er på tide nå at fagbevegelsen legger opp sitt arbeid for å få større innflytelse i kooperasjonen, og at man i samarbeid med staten gjør noe for å få reist en forbrukerorganisasjon, slik vi ønsker den.

Per Haraldsson, Arbeiderpartiets Presseforbund: Jeg skal ikke komme så mye inn på innstillingen fra sekretariatet. På bakgrunn av den situasjon som foreligger er jeg enig i den. Men jeg synes det er riktig å nevne et par ting som såvidt er blitt streift i det som har vært sagt her.

Det står i sekretariatets innstilling: «Det vil videre være full adgang til å reise tariffkrav for grupper som ikke har avtaler». Nå skal jo dette vedtaket offentliggjøres, og organisasjoner som står utenfor LO vil sikkert, når de ser hvilken linje vi slår inn på her, kunne påberope seg at de ikke har avtaler. Vi vet jo at bl. a. den nye funksjonærorganisasjonen som er stablet på bena vil forsøke å få avtaler på dette grunnlag. Vi bør derfor formulere dette avsnittet slik at vi får det klart fram hvordan vi kan hindre denne konkurransen — hadde jeg nær sagt — om tariffavtaler som kan forekomme.

Bratteli nevnte at det hadde vært visse organisasjonspolitiske problemer som bl. a. hadde ligget til grunn for oppgjøret for statstjenestemennene i fjor. Det gjelder også for det private næringslivet. Jeg tenker nok at Handel og Kontor har fått merke det. Spørsmålet er hvordan en skal kunne hindre at det blir gitt lønnstillegg til grupper som står utenfor LO. Det er jo så at Riksmeklingsmannens kontroll med lønningene nå er bortfalt. Det jeg gjerne ville spørre om er hvordan en har tenkt å få de andre til å følge de retningslinjer vi slår inn på. Det er jo faktisk slik at det fins arbeidsgivere som betaler sine folk for at de skal holde seg utenfor LO. Derfor må vi finne utveier for å stoppe dette.

Vi snakker ikke her bare om tariffsituasjonen, men også om den økonomiske stilling. Der vil jeg støtte det som Birkeland sa om boligbyggingen. Jeg tror det er nødvendig at en får tiltak som kan hindre at innskudd og husleier stiger mer enn de har gjort. Vi ser bl. a. her i Oslo hvor vanskelig det er for folk å overta leiligheter selv i de kooperative selskaper.

Så vidt jeg forsto Bratteli behøvde vi ikke vente noen overraskelse når det gjaldt skatter og avgifter enn det vi nå kjenner til, men det kan være grunn til å spørre hvordan regjeringen stiller seg til de krav om forhøyelser som en vet ligger inne. Det gjelder både husleiene og krav om takstforhøyelser og avgiftsforhøyelser, bl. a. fra kommuner. Det er klart at dette kan komme til å spille inn på hele prisnivået. Det gir seg utslag i indeksen når vi får slike forhøyelser. Jeg vil gjerne spørre om hvordan en har tenkt i lengden å holde stand overfor disse kravene.

Johan B. Magnussen, Baker- og Konditorforbundet: I prinsippet må en være enig i sekretariatets innstilling. På den annen side er det skjedd ting i forbindelse med tariffrevisjonen som gjør det nødvendig å se nærmere på den. Tillitsmennene skal jo møte medlemmene i de forskjellige avdelinger.

Vi husker hvordan det var under tariffrevisjonen i fjor, hvordan lønnskjennelsen for Jern- og Metallindustrien ble utslagsgivende. Den ble en avgjørende faktor, kan vi si, idet vi fikk en Lønnsnemndskjennelse om 20 øre timen på bakgrunn av at det skulle være et stabilt lønns- og prisnivå. Så sent som i dag ser vi imidlertid at Jern og Metall kan opplyse at det ikke er 20 øre, men 29 øre pr. time som er oppnådd for jernindustrien. Men det ble 20 øre for de fastlønnte arbeidere i de andre grupper i 1952.

Når det gjaldt våre lønnstakere, bl. a. sjåførere og andre, så fikk de ikke mer enn dette beløpet. Derimot fikk sjåførene som omfattes av Transportarbeiderforbundets tariff så sent som i desember måned og gjeldende fra 1. november i fjor et tillegg på 15 kr. pr. uke. En slik ting stiller selvfølgelig våre tillitsmenn i en meget vanskelig situasjon. Forholdet i dag er at de medlemmer som tilhører Transportarbeiderforbundet har en fast ukelønn på kr. 169, mens våre sjåførere har en avtale som bygger på kr. 161, en differanse på 7 kr. Dette forholdet kan ingen prisnedsettelse bringe noen endring i.

Når det gjaldt oppgjøret for Skog og Land, så vet vi at der ble tillegget 4 øre pr. time. Brofoss sa en gang at det var utrolig hvor mye den enkelte kan tåle av skatter, men en kan jo også si at det er utrolig

hvor tålmodige enkelte er. Jeg tenker ikke da bare på skog- og landarbeidere, men jeg tenker på oss alle sammen i forbindelse med den bondeavtalen vi fikk i 1948. Er den slik å forstå at den skal vare bestandig? Vi vet at sysselsettingen i jordbruket er gått ned med 60—70.000 mann, men likevel produserer jordbruket like mye, ja endog større varemengder. Burde ikke også disse tingene spille inn i fastsettelsen av prisene i jordbruket?

Når det gjelder de prissenkninger som er foretatt siden tariffrevisjonen i 1952 og fram til i dag så er disse skjedd på kunstig måte. Det er en kunstig prissenkning og ingen reell prissenkning. Vi skal være klar over at også reallønnskningen som vi hadde etter frigjøringen og fram til mars måned 1950 var kunstig. Den bygde på de priser som fremkom på grunnlag av statens subsidier. Det er det samme som har skjedd nå. Jeg vil gjerne nevne disse ting spesielt fordi de har satt vårt forbund i en vanskelig situasjon, når vi skal ta stilling til det forslaget som foreligger fra sekretariatet.

Jens Dahl, Norsk Tolltjenestemannsforbund: Jeg vil ikke akkurat blande meg bort i debatten om selve tariffoppgjøret som skal finne sted nå til våren, — hvis det overhodet blir noe av det. Jeg er selvfølgelig klar over at det som foregår i den private sektor har en avgjørende betydning også for statstjenestemennene. Det som imidlertid gjorde at jeg forlangte ordet var en bemerkning av finansministeren i forbindelse med statstjenestemennenes lønninger.

Jeg oppfattet finansministeren slik at han mente hele tariffoppgjøret i fjor fant sted på grunnlag av det resultat som statstjenestemennene kom fram til. Han sa også at han hadde vurdert det opplegg som kom fra statstjenestemennene altfor optimistisk, og at dette var årsaken til at saken hadde fått et så gunstig resultat og med den konsekvens at vi hadde fått lønnsøkning i den private sektor. Jeg vil i den sammenheng gjøre oppmerksom på at de forhandlingene som fant sted mellom statstjenestemennene og staten i fjor ble utsatt den ene gangen etter den andre fordi statens forhandlere ville avvente Lønnsnemndas kjennelse i jernindustrien. Før de tok noen avgjørelse ville de se hvilket resultat Lønnsnemnda kom fram til i jernindustrien, altså i en privat industri. Det var også denne kjennelse som ble lagt til grunn for de videre forhandlinger, og som var bakgrunnen for det resultat som statstjenestemennene fikk. Når jeg sier dette, er det fordi jeg ønsker at det ikke skal være noen misforståelse blant representantenes medlemmer i denne sammenheng.

Jeg vil også gjerne peke på at det til dags dato er flere grupper av

statstjenestemenn som ligger på et så lavt lønnsnivå at det er grunn til å si at de ligger under et rimelig eksistensminimum. Jeg sikter da til de gruppene som ligger fra 6—7000 kroner og nedover. Det er en lønnsplasing som ikke svarer til lønnsnivået i den private sektor.

Arthur J. Olsen, Vestfold faglige Samorganisasjon, Tønsberg: Dere hørte ganske sikkert alle statsminister Torps tale ved årsskiftet, og dere la sikkert merke til den appellen som lå i talen hans. Det var særlig noen ord som festet seg i bevisstheten, nemlig dette om betydningen av å ha en god arbeidsplass i det året vi går inn i. Samtidig la han mye vekt på dette med produksjonsøkningen, noe som faller helt i tråd med det arbeid som er tatt opp av LO når det gjelder TWI-programmet og aktiviseringen av produksjonsutvalgene.

Vi behøver vel ikke legge skjul på overfor hverandre her at dette med produksjonsutvalgene har vært ikke så lite av en fiasko i vårt land. Da vi så fikk meldingen om LO's TWI-program som skulle aktivisere produksjonsutvalgene, ga det oss som har interessert oss for dette spørsmålet ny tro. Det er imidlertid én ting som vi har støtt på når vi har lagt dette spørsmålet fram i alle forsamlinger: Hva skal vi gjøre med det økte utbyttet? Hvordan skal dette fordeles? Vi har selvsagt forsøkt å forklare at de ansatte, samfunnet og bedriften skal ha det, og man har slått seg til tåls med det. Man har forstått det slik at LO vil gå sterkt inn for å aktivisere produksjonsutvalgene og effektivisere produksjonen.

Da jeg i dag fikk sekretariatets innstilling og leste den igjennom, hadde jeg trodd at jeg der skulle finne noe som tok sikte på denne produksjonsøkningen, noe av et program som vi kunne gå inn for, særlig fordi innstillingen er farget på samme måten som mange liknende innstillinger har vært farget i de siste årene. Vi må jo si at den er farget av forståelse av samfunnsøkonomien, og at det er et opplegg til oss om at vi skal gå ut til tillitsmennene og medlemmene og forklare dem at dette her ikke er noe nytt på området. Lønnsnemnda er borte, men situasjonen har ikke endret seg. Vi skal fortsatt resignere.

Da jeg hadde lest innstillingen, var min første tanke denne: Burde det ikke vært riktig at representantskapet hadde bedt sekretariatet om å ta med et program, litt ut over lønsspørsmålet i dag, og skatte-spørsmålet? Ville det ikke vært riktig at representantskapet hadde pekt på at våre bestrebelser for å få produksjonen opp er en betydningsfull faktor i vårt rent faglige arbeid? Jeg tror at tiden nå er inne til å si et alvorsord til Norsk Arbeidsgiverforening i spørs-

målet om produksjonsøkning og hvordan gevinsten av den skal fordeles til de beskjeftigede. Jeg er fullt klar over at Arbeidsgiverforeningen er negativt innstillet når det gjelder spørsmålet om effektiviseringen av produksjonsutvalgene. Det samme som Berntsen forteller om arbeidsgiverne i Bergen, opplever vi også i Vestfold. Jeg tror imidlertid at den negative stilling arbeidsgiverne inntar i dette spørsmålet, bør oppfordre fagorganisasjonen til å ta opp dette med produksjonsøkningen på en slik måte at det kan danne et program for oss ut over det daglige og trivielle omkring lønnsrevisjoner. I samsvar med dette vil jeg oppta dette forslaget:

«Under forutsetning av at 1953 blir et år uten alminnelige tariffrevisjoner henstiller representantskapet til sekretariatet om å oppta forhandling, eventuelt gjenoppta forhandling, med Norsk Arbeidsgiverforening om å få løst spørsmålet om de ansattes andel i en økt produksjon som følge av en rasjonalisering og en bedre utnyttelse av maskiner og arbeidskraft.»

Øistein Marthinsen, Norsk Bokbinder- og Kartonnasjearbeiderforbund: På samme måte som de offentlige myndigheter setter opp sine budsjetter og regnskaper, gjør også de private det. Vi kan ta et eksempel: Vi sier at prisene er steget 1200 kr., og når lønnstakerne kommer og vil ha kompensasjon for dette, får de til svar: Nei, dere kan ikke få mer enn tre kvart kompensasjon. Det vil si 900 kroner. Så regner lønnstakerne videre og spør seg selv: Hvor mye skatt får vi på disse 900 kronene? Hvis vi går ut fra skatteprosenten i Oslo, nemlig 16,5 prosent, blir det 148,50. Hvis en så regner omsetningsavgiften av dette, blir det et beløp på kr. 51,66. Tapet som de får er samlet 501,16, og det skal de altså dekke de 1200 kronene i stigende utgifter med. Tapet vil altså bli vel 41 prosent. Nå har jeg ikke tatt med statsskatten. Tar vi også den med, blir det et tillegg på kr. 45.

Jeg mener at den skattepolitikk som føres fra det offentliges side gir seg prisfordyrende utslag, og det er jo klart at det må gis dekning for dette — ikke bare for lønsmottakerne, men også for dem som framstiller varene. Det er jo så at man gir subsidier til korn og mel, slik at man skal få det daglige brød billigst mulig, men på samme tid fordyrer man det ved å ta omsetningsavgift. Nå står det i Norges Grunnlov at skatt ikke er tillatt når det gjelder menneskenes eksistensgrunnlag. Når forretningsfolk setter opp sitt regnskap, trekker de fra det beløp som er nødvendig for opprettholdelse av livet. Men så er spørsmålet: Er ikke det daglige brød også en nødvendighet for inntekts ervervelse? Eller skal man svelte ihjel og enda få inntekter?

Jeg tror man må forsøke å rette på disse forhold. De skattefrie fra-

drag som i sin tid ble fastsatt tok sikte på å frita det beløp en trengte til livets opphold. Reduksjonstabellene har imidlertid ikke holdt tritt med stigningen i lønns- og prisnivået. Hvis en skal gå inn på den linjen som sekretariatet har foreslått her, må man enten få en effektiv endring av skattetabellene eller en heving av lønningene for de lønnsgrupper som ligger lavest. Den innstillingen som foreligger og som vel blir vedtatt, utskyter imidlertid tiden for å få rettet på disse forhold.

Den tariffrevisjonen som vi hadde i fjor ga meget magre resultater. Vi vet hvordan mange mennesker har det i dag, spesielt de som har måttet flytte inn i nye hus som ligger langt fra deres arbeidsplass, og som krever store transportutgifter. De er kanskje verst stillet. Det er disse forhold som gjør at folk ikke lenger kommer på fagforeningsmøtene, og som i det hele tatt gjør det faglige arbeid så vanskelig. Vi ser at det er mange som får tilbud om leiligheter, men som ikke kan ta imot disse fordi de ikke har råd til å betale, hverken innskudd eller husleiene. Det er spørsmål om ikke det offentlige kan gjennomføre en mer familievennlig politikk, og hvis vi vedtar sekretariatets forslag så burde det iallfall pekes på noe mer fra de offentlige myndigheters side enn det som hittil er gjort.

Ingvald Hauge, Norsk Sjømannsforbund: Når det gjelder dette med arbeidstiden til sjøs, må jeg få lov til å rette på en misforståelse som er oppstått mellom vårt forbunds nestformann, Gunvald Hauge og LO's formann mens jeg var ute i et viktig møte. Denne misforståelsen forsøkes lagt på min nakke, og det har jeg for så vidt ikke noe mot, men det er ikke nødvendig at den blir liggende der.

Forholdet er slik at Gunvald Hauge har gjort oppmerksom på at sekretariatets innstilling har fått en noe uheldig formulering. Han mente at setningen ikke burde stå slik som den står fordi det ikke bare er restaurantpersonalet til sjøs som har krav på å få rettet på sin arbeidstid. Det er for så vidt også riktig. Det faktiske forhold er jo at arbeidstiden i hele vår kystfart ligger på mellom 56 og 63 timer. For restaurantpersonalet er den både for kystfart og utenriksfart mellom 56 og 63 timer. Det er altså disse forhold vi skulle ha rettet på, men vi har på den annen side vært enige om — og her er det vel misforståelsen har oppstått også i vårt forbund — at vi i første omgang må legge alle krefter inn for å få rettet på restaurantpersonalets arbeidstid. Dette har vel også kommet til uttrykk i mitt innlegg i sekretariatet da vi behandlet denne saken, at vi i et hvert fall måtte få adgang til å reise spørsmålet om arbeidstiden for restaurantper-

sonalet. Det er ikke dermed sagt at arbeidstiden for det øvrige personale — særlig da i kystfarten — er tilfredsstillende. Den er så langt fra tilfredsstillende, for selv med de 56 timene blir den nemlig innenfor rammen av den nåværende arbeidstidslov praktisert og fortolket på den mest uforskammete måten i en rekke av våre kystselskaper.

Nå er forholdet det at sekretariatet har innbudt representantskapet til å vedta en henstilling til vårt forbund om i den utstrekning vi finner å kunne gjøre det reiser krav om å få rettet på slike ting som arbeidstiden. Det vil sikkert bli gjort, men jeg vil gjerne føye til — og det tror jeg at jeg har mine kamerater i forbundet med meg i — at ingen har noe håp om at det vil bli rettet et eneste minutt på arbeidstiden for restaurantpersonalet eller andre grupper under noen antaserte forhandlinger. Norsk Arbeidsgiverforening vil nemlig bare gå til finansminister Trygve Bratteli og si at så fremt de får tillegg i bevilgningene, så skal de imøtekomme dette kravet. Derfor gjorde jeg også oppmerksom på dette — og det ble sikkert tatt hensyn til i sekretariatet — at her måtte man også anviser den vei som vi mener er den eneste farbare, nemlig å kreve lovforandring for å få rettet på arbeidstiden. Slik ligger denne saken an, og derfor er jeg enig i den formuleringen Hauge har foreslått, nemlig at man stryker ordet «matstellpersonalet». Så kan det ikke sies når vi fremmer forslag om revisjon av arbeidstidsloven at det bare omfatter matpersonalet til sjøs. Det er klart at når vi fremmer et forslag eller en henstilling til myndighetene om å få rettet på loven om arbeidstiden, så må dette gjelde alle de grupper som ennå ikke har fått en arbeidstid som er i samsvar med den internasjonale konvensjon.

Så vil jeg samtidig feste oppmerksomheten ved noe som Haraldsson pekte på. Det gjaldt første setning på side 4, — en setning som kunne oppfattes som en invitasjon til de uorganiserte grupper.

Konrad Nordahl: Ja, vi er oppmerksom på denne setningen, og jeg vil foreslå den sløyfet.

Haugen: Vel, det er jeg enig i.

Emil Nyhus, Norsk Støperiarbeiderforbund: Jeg må først på Støperiarbeiderforbundets vegne få takke for velkomsthilsenen fra formannen og representantskapet. Vi regner selvsagt med at vi skal ha et godt samarbeid framover. Med hensyn til det forslaget som sekretariatet har lagt fram, ser jeg det som en nøktern framstilling av situasjonen slik den er, og jeg tror at hvis man kan komme fram til en stabilisering av prisene, er dette å foretrekke for et lønnstillegg.

Det er imidlertid et avsnitt i denne innstillingen som jeg for min del gjerne vil ha litt nærmere rede på. Det står på side 4, der det heter: «Dessuten er den mulighet åpen å søke enkelte av disse, bl. a. arbeidstidsspørsmålet, gjennomført ved lovgivning».

Er det noen utsikt til at man f. eks. kan få en nedsettelse av arbeidstiden i tungindustrien og i de helsefarlige yrker? Jeg er kjent med at i Sverige arbeider en slik komité, og der er en inne på spørsmålet om å avkorte arbeidstiden for en del yrker. Jeg vil gjerne høre om man også her i landet kunne få en komité som arbeidet litt hurtigere enn den komitéen som ble nedsatt i 1948 for å revidere arbeidervernloven. Det ser ikke ut til at den blir ferdig noen gang. Det ville være ønskelig om den slags komitéer ville arbeide i et hurtigere tempo enn tilfellet er. Vi skal huske på at når det gjelder spørsmålet om forkortelse av arbeidstiden så har det ikke foregått noe på dette felt i tiden fra 1919 og fram til i dag. Til tross for den veldige tekniske utvikling vi har hatt. Det er klart at vi trenger å få nedsatt arbeidstiden i en rekke yrker.

Fritz Hannestad, Norsk forbund for Arbeidsledere og Tekniske Funksjonærer: Jeg vet at det ikke er noe særlig populært i representantskapet å komme og snakke om sine egne saker, men når det foreligger en slik generell innstilling som i dette tilfelle, er det likevel vanlig at man kommer opp i tur og orden og vitner om sine bekymringer. For vårt vedkommende er det imidlertid nødvendig å nevne en del ting. Som de fleste er kjent med er vårt forbund nytt, og det har lyktes oss i løpet av et halvt år å få i stand omkring 40 tariffavtaler. Jeg skal ikke her komme inn på detaljer i den sammenheng, men grunnlaget er i et hvert fall lagt også for vårt forbund.

Når det gjelder Norsk Arbeidsgiverforening møter vi ikke lenger noen innsigelser mot å opprette overenskomst med vårt forbund. Det som imidlertid har skapt visse vanskeligheter for oss er en kjennelse for Standard Telefon og Kabelfabrikk. Denne kjennelsen er faktisk blitt en bibel for Norsk Arbeidsgiverforening ved alle de oppgjør vi har fått. Vi er meget misfornøyd med denne kjennelsen — det er ikke noe å legge skjul på — og samtlige tariffavtaler vi har med Norsk Arbeidsgiverforening løper ut på vårparten. Jeg må be om at vi må få adgang til å si opp disse tariffavtalene, slik at vi kan tilrettelegge et grunnlag å arbeide på for å skaffe nye medlemmer til vårt forbund. Utenfor fagbevegelsen har vi ennå mange funksjonærer som har behov for en organisasjon til å vareta deres lønns- og arbeidsvilkår. Spørsmålet er hvilken organisasjon dette skal bli.

Kan vi gjennom LO tilrettelegge vilkårene for disse folkene, så vet vi at de kommer til oss. Jeg går ut fra, formann, at punkt 1 i innstillingen gir dekning for de ønskemål vi har her, slik at vi kan få anledning til å si opp disse tariffavtalene. Det er spesielle forhold som skulle tilsi at man tillot dette, for det er først gjennom vårt forbund at en for alvor har tatt opp spørsmålet om å tarifflegge arbeidsledernes arbeids- og lønnsvilkår i det private arbeidsliv.

Når det gjelder innstillingen ellers, vil jeg stemme for den. Jeg tror at det er riktig å vedta den slik som forholdene ligger an i dag. Det er naturligvis dem som vil stemme mot — slik er det vel bestandig — men jeg tror at dette er den eneste måten vi kan klare å skape rolige og avbalanserte forhold mellom priser og lønninger på. Jeg har vært litt i tvil, fordi en ikke kan vite hva som vil dukke opp i fremtiden, men etter å ha hørt finansminister Bratteli og også formannens redegjørelse om disse tingene, er jeg blitt overbevist om at dette er den eneste veien til å oppnå de best mulige betingelser for arbeidstakerne.

Albert Karlsen, Norsk Arbeidsmannsforbund: Jeg må erkjenne at jeg nesten føler meg som Jeppe på bjerget, da han var hos Jakob skomaker og skulle ha seg en dram: «Min hals sier ja», sa han, «men min rygg sier nei». Det vil være vanskelig å stemme mot den innstillingen som er avgitt av sekretariatet på bakgrunn av den redegjørelse som er gitt av finansministeren og formannen, men det er dog enkelte forbund som har grupper av arbeidere hvis lønnsforhold er så lite tilfredsstillende at de ikke kan tenke seg at man også i år må gi avkall på en revisjon. Arbeidsmannsforbundet har bl. a. en slik gruppe som ikke kom dit man med rimelighet hadde ventet ved tariffrevisjonen i 1952. Det er i første rekke finansministeren og regjeringen og i annen rekke LO som må bære ansvaret for at jeg er i så stor tvil om hva jeg skal gjøre i denne sak.

Forholdet var at Arbeidsmannsforbundet hadde satt opp et reelt forslag for vegarbeiderne, — et forslag som vi mente det kunne vært forsvarlig å få gjennomført under de nåværende politiske forhold. Vi forhandlet direkte med staten, og vi konfererte med LO, men — for å bruke et alminnelig uttrykk — vi fikk ikke snøret i bønn. Vi konfererte på ny med LO, og hvis jeg ikke husker feil, finansminister, så ble det den gang sagt at de betingelser staten tilbød vel måtte være akseptable fordi overenskomsten bare skulle gjelde 1 år. Det skulle således bli anledning til å få rettet opp forholdene for de tilbake-liggende gruppers vedkommende i år. Det var argumentasjonen i 1952.

Hvis innstillingen nå blir vedtatt, må Arbeidsmannsforbundet, i likhet med andre forbund, være lojal mot det vedtak som er fattet, og da blir Arbeidsmannsforbundet stengt for å si opp denne avtalen.

For å påvise at det ikke er noe urimelig i det jeg sier, skal jeg referere de lønninger som vi fikk, først i et meklingsforslag som ble forkastet og senere i en Lønnsnemndskjennelse hvor meklingsmannens forslag ble godkjent. Denne Lønnsnemndskjennelse gikk ut på en timelønssats på kr. 3,10. Med den arbeidstid som de har på dette område, nemlig 2.200 timer pr. år, vil de komme opp i en topplønn av 6.820. I våre dager kan ikke en familieforsørger greie seg med en slik lønn. Hvis vi tar en annen gruppe, nemlig vegvokterne, som omfatter 3.500 mann, så har de en timelønn på kr. 3,22. De får riktignok i de fleste tilfeller et større timeantall. Vi regner i alminnelighet for disse 2.400 timer, og det gir da den svimlende årslønn av kr. 7.728. Det kan sies at det er en del akkord på anleggene, men der skal en legge merke til at grunnlaget for akkordene bare er kr. 2,60. Det er riktignok forutsatt at de skal ha prosenttillegg ved akkord, men i beste tilfelle kan de nå opp i kr. 3,77. Hvis dere sammenlikner denne timelønn på kr. 3,77 med lønnsstatistikken fra Statistisk Sentralbyrå, vil dere konstatere at vegarbeiderne ligger urimelig lavt.

Jeg vil på grunnlag av dette spørre LO's formann: Hvis nå sekretariatets innstilling blir vedtatt, er det dermed sagt at det er umulig for Arbeidsmannsforbundet å søke å få rettet på de lønnsforhold som er gjort gjeldende for vegvesenets arbeidere? Når det gjelder de andre spørsmål i overenskomsten har vi ingen ting å beklage oss over. Vi er tilfreds med den revisjon vi fikk i fjor. Men jeg vil gjerne ønske at vi kunne få et klart ja som svar på dette spørsmål, formann.

Karl Furuskjegg, Norsk Kommuneforbund: For mitt vedkommende er jeg enig i den konklusjon som foreligger i sekretariatets innstilling. Når man imidlertid leser gjennom premissene, kan det vel forekomme ting som kunne gjøres til gjenstand for diskusjon, men hovedsaken er jo at man kommer fram til en riktig konklusjon. Likevel vil jeg få lov til å nevne et par ting i premissene.

Når det står at «real lønnen for industriarbeiderne i 1952 lå vel 1 prosent høyere enn i 1949», så er vel det spørsmål om det er absolutt holdbart. Så vidt jeg vet går ikke skatt inn i disse beregningene. La oss ta et eksempel. La oss si at vareprisene danner grunnlag for et tillegg på 100 kroner. Så får man altså her etter hva det står 101,50. Så må man imidlertid betale sin skatt. Den kan variere noe for de

enkelte individer. Men la oss si at man betaler 30 kr. av det tillegget man får. Da sitter man igjen med 71,50 til å møte den prisøkningen på 100 kr. som har funnet sted. Det er klart at ens reallønn dermed er svekket, og jeg antar at det er det som har funnet sted i den perioden vi har hatt med å gjøre her.

Det er også en annen ting som jeg vil nevne, selv om den kanskje ikke har noen særlig praktisk betydning. Det står like ovenfor det avsnittet jeg siterte at «de tiltak som fra statsmyndighetenes side senere er gjort for å bringe leviekostnadsnivået nedover gjennom økte subsidier og toll-lettelser er viktige skritt i riktig retning». At økte subsidier er et viktig skritt i den riktige retning tror jeg man kan sette et spørsmålsteget ved. Så vidt jeg husker hadde forholdet for et par år siden utviklet seg dit hen at statens subsidier var kommet så høyt opp at man måtte foreta et tilbakeskritt. Det var ikke holdbart lenger å stå på det subsidietrinnet som man befant seg på. Man måtte redusere subsidiene. Nå har man altså måttet innføre nye subsidiebeløp igjen på statsbudsjettet, men å si at det er et skritt i riktig retning, mener jeg er uriktig. Nå kan det vel være nødvendig å gjøre et skritt i uriktig retning også hvis det er påkrevet, men en behøver ikke da si at det er et skritt i den riktige retning.

Det er også en annen ting i premissene — og her er vi inne på noe av en realitet — at jeg savner en understrekning av ønskeligheten av å få redusert avgiftene, både særavgiftene og omsetningsavgiften. Det står riktignok her at «spørsmålet om en omlegning av omsetningsavgiften har vært fremme i diskusjonen. Regjeringen har nå nedsatt et utvalg til å utrede dette. Herunder vil det også bli foretatt en vurdering av avgifter som har betydning for sysselsettingen.» Man innskrenker seg altså til å nevne at regjeringen nå har nedsatt et utvalg til å utrede dette spørsmålet. Det står til og med at det tar sikte på en omlegning av omsetningsavgiften. Man drister seg ikke til å antyde en nedsettelse av den. Selv mener jeg at det Nordahl var inne på er riktig. Når vi har et så høyt prisnivå som vi har i dag skal vi ikke være blind for den omstendighet at disse avgiftene har vært en medvirkende årsak til å bringe sysselsettingen i fare. Disse avgiftene er en av de prisdannende faktorer, og dessuten er de litt uryddige også.

Mange har vært inne på at man ville ha en gradering av omsetningsavgiften, men så vidt jeg kan skjønne har man allerede en slik gradering. Jeg skal forsøke å illustrere dette ved et eksempel. La oss ta en vare som det er 50 prosent særavgift på. Den egentlige

prisen på denne varen eksklusiv avgifter setter vi til 100 kr. Så kommer først særavgiften på 50 prosent, som bringer den opp i en pris av 150 kr. og dertil kommer omsetningsavgiften, slik at varen vil bli kostende 166,50. I dette tilfelle vil en legge merke til at omsetningsavgiften ikke blir 10 prosent — det har man for øvrig ikke på noen vare, men 11,1 prosent — men i dette tilfelle som jeg nevnte har man en omsetningsavgift på 16,5 prosent. Slik kan det også stille seg med mange andre varer. Jeg har støtt på særavgifter på 15 prosent og oppover. Dere har sikkert lest om avgiften på sjokolade som ligger på 150 prosent, og denne avgiften virker direkte uheldig for sysselsettingen.

Nå mener ikke jeg — så utopisk er jeg ikke — at det er mulig å få en radikal forandring med en gang når det gjelder disse omsetningsavgiftene, men jeg mener at det må være et mål å ta sikte på for det første å få forenklet systemet slik at man vet hva avgiften på en vare er, og for det annet om mulig å få disse avgiftene nedover. Det skulle ikke skape noen vanskelige situasjoner, bortsett fra at finansministeren selvfølgelig ville legge merke til en inntektsnedgang for statskassen. Når avgiftene synker, vil vareprisene gå ned, og det vil tjene til å styrke folkets kjøpekraft. Når folkets kjøpekraft øker, medfører ikke det minket sysselsetting, men tvert om økt sysselsetting.

Jeg synes LO's ledelse skulle ha understreket dette spesielle punkt sterkere i sin innstilling. For øvrig vil jeg gjerne ha sagt at det var meget interessant å høre finansministerens redegjørelse her i dag. Den var meget instruktiv. Jeg er fullt på det rene med at de skattelettelsene som denne proposisjon innebærer er meget verdifulle, og vil bli mottatt med glede av det store flertall av folket. En slik justering av skattetrykket er jeg også klar over vil kreve store midler. Men glem ikke de andre skattene som har så uheldige virkninger for oss alle. Aftenposten står i dag fram som en talsmann for et mindre skattetrykk. Kan man si at det er høyrepolitikk det jeg står her og forfekter? Jeg tror ikke det, men vi har vært så uheldige å spille et folkelig argument i hendene på Aftenposten, — et argument som avisen selvsagt utnytter.

Mathias Heggstad, Norsk Lokomotivmannsforbund: Jeg føler meg forpliktet til å stille LO's formann et par spørsmål i forbindelse med denne innstilling, men jeg vil først gjerne komme med et par bemerkninger.

Jeg slutter meg helt ut til det Wigaard sa om behovsprøvingen for de alderstrygdede. Jeg vil gjerne henlede regjeringens oppmerksomhet på at folk ute i distriktene har vanskelig for å forstå at det ikke

er kommet noe forslag fra regjeringens side om en bedre ordning av dette spørsmålet. Det er riktig som Wigaard sier at millionærer kan heve barnetrygd. Siste gang jeg støtte på dette var borte i Vestfold hvor det er en mangemillionær med to godser som hever barnebidrag, mens det fins folk som har lagt seg opp noen spareskillinger som ikke kan få alderstrygd fordi de har en formue over en viss grense. Jeg tror at det er nødvendig å få en ordning på dette område så snart som mulig. En bør i et hvert fall forsøke å få hevet inntektsgrensen noe.

Så er det det spørsmålet som Marthinsen var inne på, nemlig forhøyelsen av det skattefrie fradrag. De skattefrie fradrag som vi har fra før krigen står ikke i forhold til de nåværende lønnsinntekter. Jeg må også erklære meg helt enig med det LO's formann sa om omsetningsskatten, særlig på landmannsprodukter, og dette med de kunstige priser. De kunstige priser er ikke særlig populære ute blant folk. De vil helst ha det slik at de priser de betaler skal svare til varens faktiske kostnad. Jeg er selvfølgelig klar over at det i øyeblikket kanskje er vanskelig å få noe ut over den utmerkede skattelettelse som nå er brakt i forslag.

Det som jeg tok ordet for var for å stille et spørsmål til LO's formann under forutsetning av at dette forslaget fra sekretariatet blir vedtatt: Umuliggjør dette at man kan si opp en tariff for å få rettet på arbeidsspørsmål? Vi har nemlig en avdeling ved aksjebolaget Luosavara og Kirunavara i Narvik som ønsker forskjellige forandringer i arbeidsforholdene. Avdelingen der oppe var klar over at det neppe ville bli tale om å si opp tariffen i år, og de har innstendig bedt om at skiftekonduktørene måtte bli holdt unna slik at vi kunne få rettet på visse arbeidstidsspørsmål som har vært et brennende krav i flere år. Jeg antar at Jernbaneforbundet har fått en liknende henvendelse fra sin avdeling i Narvik. Er det mulig å få anledning til å si opp overenskomsten bare for dette spørsmåls vedkommende, og vil i tilfelle LO ta initiativet til slike forhandlinger og delta i disse forhandlingene med Arbeidsgiverforeningen? Uten dette nytter det selvsagt ikke for forbundet å få tatt om noen forhandlinger. Hvis det var mulig å få svar på dette spørsmålet før votingen, ville jeg være meget takknemlig.

Jan Johnsen, Norsk Transportarbeiderforbund (Stavanger): I sin første tale etter tilbakevendelsen til LO sa representanten for Støperiarbeiderforbundet at han ville stemme for forslaget fordi det ga et nøkternt bilde av situasjonen. Dermed er vel også det vesentligste sagt. Jeg vil likevel bemerke at innen landtransporten råder det en

ikke så liten misnøye med den siste avtalen vi fikk. Den gir en inntekt på ca. 8000 kr. Når en vet at en arbeider på denne lønn skal betale skatter og på toppen av dette får omsetningsavgift, vil alle forstå at det er vanskelig. Vi vet også at når det gjelder den kommune- og statsskatt som vi alle må betale, er det ikke mulig å snyte unna et eneste øre, men når det derimot gjelder omsetningsavgiften er det spørsmål om de oppkrevere staten har er de mest pålitelige. Jeg vil i denne sammenheng stille følgende spørsmål:

Kan Bratteli si hvor mye det kom inn i omsetningsavgift i 1951—52 og hvor mye den beregnede avgift på varemengden beløp seg til? Det vil vel antakelig komme fram en differanse, og jeg skulle ha god lyst til å vite hvor stor den er. Hvis vi kunne få en mer effektiv inndrivning av omsetningsavgiften, tror jeg det skulle være grunnlag for å få en nedsettelse på 4—5 prosent. Vi husker den gangen kjøpmennene fikk beskjed om å innkreve omsetningsskatten, da ble det murring fordi de måtte ta gratisarbeid for staten. Senere har det imidlertid ikke vært noen murring. Vi bør vel ta dette slik at det er fare på ferde, og at vi bør forsøke å finne fram til bedre kontrollorganer slik at alt som heter omsetningsavgift kommer fram til de rette hender. Vi ønsker først og fremst å bli kvitt hele omsetningsavgiften, men inntil så kan skje, vil vi ha trygghet for at det vi betaler inn også kommer fram til staten.

Alf Olsen, Troms faglige Samorganisasjon, Tromsø: Det har vært mange som har erklært seg enig i det som finansminister Bratteli og formannen har uttalt, og det kan for så vidt være riktig nok. Det sentrale spørsmål ved en tariffrevisjon er ikke bare å skaffe seg kompensasjon for prisøkningen, men også å få prisene ned. Det er pekt på en del ting som kan komme i anvendelse utover det som allerede er gjort. Blant disse er det et spesielt forhold som jeg for min del vil peke på.

Vi har nå i mange år pratet om at mellommannsfortjenesten blir altfor stor i en rekke bransjer. Vi er imidlertid ikke kommet særlig langt på dette område som etter min mening er meget viktig. La oss f. eks. ta inntektene for enkelte forretningsmenn i små og mellomstore byer. Hvordan kan det ha seg at f. eks. en tobakkhandler kan tjene mellom 25 og 40.000 kroner og kanskje i mange tilfeller ikke har noen annen arbeidshjelp enn sin kone? Vi finner også kaféverter som tjener fra 30—35.000 og opp til 75.000 kroner. Vi finner slaktermestre som tjener fra 70 til 100.000. Det er klart at dette er en ganske stor, ja altfor stor mellommannsfortjeneste. Og jeg tror

ikke jeg har tatt for hardt i, for dette er nemlig inntekter som de selv gir opp til skattemyndighetene. Jeg er sikker på at det ligger en margin her på mange millioner som vi ikke får tak i. Det snakkes mye om disse forholdene rundt omkring på arbeidsplassene. De fleste synes at det er merkelig at så store mellommannsfortjenester skal være tillatt. Hvis man kunne skjære dem noe ned, ville det selvsagt virke inn på hele prisnivået.

Anton Andresen, Norsk Skotøyarbeiderforbund: Bratteli ba om å få høre denne forsamlings reaksjon på spørsmålet om hvor vidt det er riktig å holde et prisnivå med sakte fallende tendens eller å ta et sterkt prisfall. Han tenkte i denne sammenheng på det som myndighetene har gjort for å få prisene på varer fra hjemmeindustrien nedover ved å åpne for importen. Han svarte for øvrig på det selv idet han sa at det nok kunne være bra å få sterkt fallende priser og billige varer, men at dette ikke måtte skje på bekostning av beskjeftigelsen i vår egen hjemmeindustri.

Som han nevnte har det vært holdt møter i Handelsdepartementet, og vi vet at bekledningsindustrien er blitt informert om at man overveier å åpne importen og dermed gjennomføre så å si en sjokkbehandling. Jeg vil ta et konkret eksempel fra min egen industri for å bevise hvilke vanskeligheter vi kan komme opp i ved å åpne fri import av varer som vi også produserer her hjemme. Nordahl nevnte at skotøy ikke er på friliste, men det har vært drøftet — og det er særlig på grunnlag av krav fra importørene — å få en bestemt kvote på noen millioner for innførsel av bl. a. tøyско. Å få billig skotøy er en sympatisk tanke som alle kan være enig i, men import av billige stoffsko som det ikke er avgift på ville skje i konkurranse med våre fabrikker som lager sandalsko av hvitt lær som er mer egnet for vårt klima. Det er opplagt at vi ikke kunne klare denne konkurransen, fordi denne artikkelen er beheftet med en særlig avgift utenom omsetningsavgiften, nemlig en luksusavgift på 15 prosent. Det vil altså si et tillegg på 25 prosent, og dette ville umuliggjøre konkurransen rent prismessig.

Jeg vil derfor be departementet om når det drøfter den videre sjokkbehandling ved hjelp av import å se litt på de avgifter som kommer på topp av det norske produktet. Jeg er for øvrig enig med Nordahl i at alle disse avgifter rent sosialt sett er de urettferdigste av alle skatter. Jeg synes særlig det er ille når det gjelder rene forbruksartikler. Nå uttalte riktignok Bratteli at det neppe ville bli noen vesentlige forandringer i disse avgifter, men han tilføyde at det nok

kunne bli tale om visse reguleringer. Jeg vil håpe at skotøyet kommer inn i bildet i sammenheng med disse reguleringene. Dermed vil vi få billigere sko og også skaffe mer beskjeftigelse i vår industri.

Når det gjelder selve innstillingen som foreligger fra sekretariatet, vil jeg i likhet med alle de andre som har vært her oppe, erklære meg enig i prinsippet — når det gjelder alle andre — men jeg vil helst ha mitt eget forbund fritatt for å følge vedtaket. Vi har også mange ting som vi gjerne skulle ha endret. Forholdet var at vi var blant de første som hadde tariffrevisjon, og på grunnlag av de utredninger som den gang forelå fra regjeringen og den henstilling som kom fra LO var vi moderate i våre krav. Det spilte også en viss rolle for oss at vi på det tidspunkt befant oss oppe i en krise. Men jeg vil si som Bratteli sa i forbindelse med oppgjøret med statstjenestemennene at hadde han visst det han ble klar over i slutten av året, ville han neppe ha vært så optimistisk i sin innstilling. Jeg vil også si at hvis vi hadde visst på forhånd hvordan det hadde gått både med pris- og lønnsutviklingen, hadde vi ikke vært så beskjedne i våre krav som vi var. Vi håper derfor at sekretariatet ser med velvilje på disse tingene slik at vi kan få anledning til å få rettet på enkelte av dem.

Oskar Skogly, Norsk Bygningsarbeiderforbund (Lillehammer): Det er spesielt én ting jeg vil sette fingeren på når vi drøfter det framlegget som foreligger fra sekretariatet: For det første vil jeg understreke det som Berntsen fra Bergen og Alf Olsen fra Tromsø sa om priskontroll, prisfastsettelse og avanse. Det er ikke tvil om at priskontrollen slik den virker i dag er helt illusorisk på de aller fleste områder. Det kunne nevnes mange eksempler på dette når det gjelder fastsettelsen av priser og kontrollen med å få disse overholdt. Den prisforhøyelsen vi f. eks. fikk på trelasten i fjor var etter min mening helt meningsløs og unødvendig. Det er ikke tvil om at trelastbrukene hadde en så stor margin å gå på at de godt kunne ha fortsatt med den samme prisen, og vi ville da ha unngått den store økningen i byggekostnadene som vi fikk.

Det er også mange områder hvor det faktisk er slik som Alf Olsen nevnte at avansen og fortjenesten er altfor stor. Her måtte det gå an å få skåret ned avansen, slik at vi kunne redusere prisene på en rekke viktige forbruksartikler. Det har vært nevnt tobakk, og jeg kan også nevne sjokolade og mange andre ting. Vi kjenner til at det er mange forretningsfolk som har fått en kolossal økning i sine inntekter, mens våre medlemmer har måttet nøye seg med en nokså

beskjeden forhøyelse i lønningene. Det er klart at de fagorganiserte ser dette og spør om det ikke er mulig å gripe inn i disse forhold.

Vi vet at det etter hvert kommer en rekke nye varer og artikler på markedet. Alle disse nye varene skal tjene til å rasjonalisere og lette arbeidet på alle mulige måter. Men hvordan er forholdet når det gjelder disse nye artikler? Jo, forholdet er at disse artikler som de forskjellige firmaer og enkeltpersoner har uteksperimentert blir solgt til så høye priser at den forenkling og rasjonalisering som de skulle innebære blir mer enn oppspist på grunn av den høye prisen. Jeg skal ta en artikkel som nå er blitt meget alminnelig i byggevirkksomheten, nemlig halmplater. Selve framstillingsprosessen er meget enkel, og den vesentligste del av råvarene er alminnelig halm. Vi vet at halmen ikke blir brukt, men vanligvis blir brent etter skuren om høsten. En disponent ved en slik halmfabrikk uttalte seg for en tid siden til en avis, og han påsto at ved å bruke disse nye halmplatene ville en kunne innvinne en meget stor del av arbeidstiden på et bygg. Men hvem drar avgårde med denne fortjenesten? Jo, det er disse halmplatefabrikantene som har fått en altfor høy pris på sitt produkt.

Jeg mener at LO i samarbeid med Arbeiderpartiet burde vie disse spørsmål langt større oppmerksomhet enn de hittil har gjort. For en tid siden gikk det ut et rundskriv fra departementet om å håndheve prisforskriftene så lemfeldig som mulig for at disse ikke skulle bli upopulære. Jeg for min del tror det er mer nødvendig å få folk som kan håndheve disse forskriftene på en slik måte at de kan bli til fordel for forbrukerne. En burde også i de områder hvor prisforskriftene er ensartede rasjonalisere prispolitiet slik at det ble mer effektivt.

Når det gjelder en tariffrevisjon som skal foregå i et år vi har valg, er alle klar over at det ikke er så lett. Det fins imidlertid grupper innenfor de fleste forbund som ble skadelidende ved den tariffrevisjon som fant sted i fjor, og vi håper tross alt at det blir mulig, selv om ikke tariffene blir sagt opp, å få rettet på en del av disse forhold.

Formannen mente at saken nå var så vidt grundig debattert at det måtte være mulig å avslutte debatten etter at innleiderne hadde fått anledning til å komme med sine sluttrepplikker.

Representantskapet sluttet seg enstemmig til formannens forslag herom.

Finansminister *Trygve Bratteli* fikk så ordet til sin sluttrepplikk og uttalte bl. a.: Det er en del spørsmål som er rettet til meg og som jeg i en viss utstrekning skal svare på. Det gjelder først spørsmålet om husleien i eldre hus. Denne saken har ligget en tid i departemen-

tet, og jeg håper at jeg kan ha den liggende noen tid framover. Jeg vil gjøre oppmerksom på at dette selvsagt ikke er noen enkel sak. Disse husleiene ble redusert med 10 prosent i 1940. Det kan innrømmes at det vel kunne være rettferdig å få noen økning, men når vi ser denne saken i sammenheng med den situasjon vi skal gjennom i inneværende år, tror jeg at det er nødvendig å trenere den noe.

Når det gjelder de forskjellige takster som det er blitt spurt om, er det vår linje at vi i det lengste vil motsette oss noen forhøyelser. Det ligger også her mange krav inne fra kommunene, og jeg er klar over at mange partifeller som oppsøker meg ikke er særlig blide når de må gå igjen med dette svaret. Vi må imidlertid se dette med takstforhøyelsene i sammenheng med hele prissituasjonen. Går takstene opp, vil dette automatisk virke inn på levekostnadsnivået.

Det som blir sagt her om mellommannsfortjenesten er selvsagt et atskillig mer vidløftig problem. Fra meg vil det i den sammenheng bare unnsnippe et hjertesukk, nemlig at i min tid som finansminister har jeg aldri mottatt noen deputasjoner fra fagforeninger eller fagforbund som har ment at det i deres bransje fantes noen bedriftseiere som tålte noen reduksjon i sin fortjeneste. Derimot har det inntruffet at det har vært fagforeningsfolk som har argumentert for det motsatte standpunkt. Jeg nevner bare dette fordi jeg gjerne vil si at jeg vil sette stor pris på om det i år ville bli krevd fra fagforeningshold at avansen nettopp i deres egen bransje blir redusert.

En bør også være klar over at etter hvert som rasjonerings- og restriksjoner blir avviklet minsker også mulighetene for staten til å gripe prisregulerende inn. I dag er det balansen mellom kjøpekraft og varetilgang som virker bestemmende på prisfastsettelsen.

Når det gjelder friinntekten for de alderstrygdede så er det mitt inntrykk — jeg har dessverre ikke særlig god innsikt i dette spørsmålet — at det måtte kunne la seg gjøre å få i stand en mer smidig ordning slik at de alderstrygdede kunne ha en del ekstraintekter uten at dette skulle influere på alderstrygdens størrelse. Problemet blir atskillig verre når det gjelder formuen. Jeg vil gjerne tilføye at hvis det bare dreier seg om formue oppspart av eget arbeid, ville det ikke vært noe særlig problem. Vanskeligheten oppstår i forbindelse med formuer skapt av det kapitalistiske system. Jeg kan nevne at da regjeringen for et par måneder siden foreslo å gå ganske langt i opphevelsen av behovsprøvingen så kom det så voldsomme protester fra våre partifeller som sitter rundt i kommunene og som vet hvilke virkninger dette ville ha at vi bare gikk til en heving av beløpene, men

ikke en oppheving av behovsprøvingen som da var foreslått. Jeg vil illustrere dette forholdet med et lite eksempel. Hvis en gammel tante sitter med hvalaksjer, la oss si til 100.000 kroner, som hun har fått for å kunne leve av på sine gamle dager, får hun kanskje 15 prosent i utbytte. Spørsmålet er da: Er det helt riktig at en slik dame skal få beholde 15.000 kroner, og på topp av det ha alderstrygd?

Når det gjelder barnetrygden så vet vi at det her ikke er noen behovsprøving. Også en millionær kan heve barnetrygden, men vi vet jo ikke hvor mye han har igjen når han har betalt sine skatter. En er kommet til at administrasjonsutgiftene med å holde orden på et forholdsvis lite antall som eventuelt ikke oppfylte betingelsene for barnetrygd ville bli så store at det ikke ville lønne seg å innføre en behovsprøving. Dette er også den eneste begrunnelsen som blir gitt for at det ikke er noen behovsprøving for barnetrygden.

Når det gjelder avgiftene kunne det være mye å si om det spørsmålet, men jeg har ikke anledning til å komme inn på mange detaljer her. Jeg må bare få lov til å advare mot den forestilling at et folk er så mye bedre stillet om det har et lavt statsbudsjett. Dere må være klar over at alle disse kravene om senkning av avgiftene nødvendigvis må føre i retning av et lavere statsbudsjett. Jeg skal sette det på spissen ved å si at jeg personlig ikke kjenner noe land som det er verdt å leve i som ikke har et høyt statsbudsjett. De tilbakeliggende land som har lave statsbudsjetter tror jeg svært få mennesker av vår type kunne finne seg til rette i. Hvis det gjaldt bare den del av budsjettet som går til administrasjon, så kunne jeg forstå reaksjonen, men dette utgjør jo bare en mindre del av et statsbudsjett. Et statsbudsjett i dag er noe mer, det er en økonomisk og sosial fordelingsmekanisme av distriktsmessig og klassemessig art.

Vi kan ikke løse disse spørsmålene bare ved å foreta en nedsettelse av avgiftene. Det er nå nedsatt et utvalg for å få hele saken gjennomarbeidet, og når det foreligger en utredning fra dette utvalg, vil det bli anledning til å ta opp dette spørsmål i hele sin bredde.

Så blir det også snakket mye om at det blir svindlet på omsetningsavgiften. Det er mange energiske mennesker — jeg tror samtlige tidligere finansministre før meg — som har gitt seg i kast med det problemet å forsøke å få tak i det svinnet i omsetningsavgiften som har funnet sted. Det er helt sikkert at det er et svinn — det fins vel ikke noe skattesystem hvor det ikke er svinn — men det svinnet som er til stede når det gjelder den alminnelige omsetningsavgift, er langt mindre enn hva man har forestillinger om. Jeg er

personlig overbevist om at den direkte skatt sett i forhold til den beregnede inntekt gir et ganske annet svinn enn det svinn som er til stede for omsetningsavgiftens vedkommende.

Det gjør seg for øvrig gjeldende nokså sterkt motsatte krav i forbindelse med omsetningsavgiften. Det ene kravet går ut på å få en gradering og det andre er kravet om å få opphevet de avgiftene som i dag har en gradering. Ser vi på avgiftsinntektene på statsbudsjettet, vil det gå fram at ca. en halvpart faller på den alminnelige omsetningsavgift mens litt mer enn halvparten faller på særavgiftene. De største avgiftspostene gjelder alkohol, tobakk og sjokoladevarer. På bakgrunn av de sterke krav som er kommet om gradering har jeg funnet det nokså betenkelig å foreta noen endring i denne gradering når hele problemet allikevel skal tas opp til omfattende gjennomarbeidelse.

Så litt om avgiftene på landbruksvarer og fiskevarer. Jeg har inntrykk av at det er enkelte som mener at en nedsettelse av omsetningsavgiften er et middel som med ett slag ville løse alle problemer, ja, at dette egentlig ville være mye mer virkningsfullt enn å nedsette den direkte skatt. Det som har bestemt mitt standpunkt i dagens situasjon er at de nedsettelser som blir foretatt på kommune- og statsskatten er reelle, for så vidt som disse beløpene ikke blir oppkrevet. Disse pengene slipper skattebetalerne å utrede. De har dem i sin egen lomme. På den annen side er jeg sterkt i tvil om hvor mye og hvor lenge kjøperne ville ha fordel av en opphevelse av omsetningsavgiften på f. eks. kjøtt, flesk og grønnsaker. I dag er nemlig disse varene ikke prisregulert, og da har vi ingen garanti for at prisene ville bli noe vesentlig lavere hvis vi opphevet omsetningsavgiften. Det er derfor jeg er så sterkt i tvil om hvor mye og hvor lenge forbrukerne ville ha nytte av en opphevelse. Jeg vil også gjerne gjøre oppmerksom på overfor dem som gjerne ville ha opphevet omsetningsavgiften på disse varene at de som i første rekke ivrer for dette er Leirfall og bondelagsaktivistene. Jeg er imidlertid som nevnt rede til å drøfte dette spørsmål, og en av utvalgets oppgaver er å overveie, hvis man skal innføre en gradering, hvordan en skal sikre at det blir forbrukerne og ikke produsentene som trekker avgårde med fordelene.

Konrad Nordahl hadde deretter ordet til sin sluttrepplikk. Jeg har bare et par merknader å gjøre, sa han, til noen av de som har stilt spørsmål.

Den første saken som ble reist var forslaget fra Gunvald Hauge i

forbindelse med noe som står på side 3 i innstillingen. Han foreslår at ordet «matstellpersonalet» skal gå ut, slik at denne setningen skal gjelde arbeidstiden til sjøs. I og for seg har vi ikke noe mot denne forandringen, men jeg vil gjøre oppmerksom på at når innstillingen på dette punkt har fått denne formulering er årsaken den at vi har opplysningene fra Ingvald Haugen.

Jeg vil for øvrig si til Gunvald Hauge at han bør være litt forsiktig i sine angrep på bøndene. Han mente at det ikke var uttrykk for noen generøsitet når de hadde gått med på et lønnstillegg på 4 øre og samtidig fraskrevet seg adgangen til å kreve kompensasjon. De hadde etter hans mening lønnsevne til å gi tillegg. Jeg vil spørre Gunvald Hauge: Hva sier kystselskapene når det blir krevet lønnstillegg? De sier at enten må vi ha statssubsidier eller så må vi legge på fraktene. Hvis vi fikk gjennomført en forkortelse i arbeidstiden i kystfarten, skulle vi da si til regjeringen at det ikke var nødvendig med noen subsidier? Vi vet jo at inntektsgrunnlagene for disse kystfartsselskapene er slik at en nedsettelse av arbeidstiden ville være avhengig av en eller annen form for inntektsøkning, enten gjennom statssubsidier eller ved økte frakter. Forholdet er nemlig ikke lenger som de var før krigen at kystskipene hadde lavere frakter enn jernbanen. Nå er forholdet heller omvendt at jernbanen kan konkurrere med kystfarten når det gjelder fraktene.

Disse spørsmålene er ikke så helt enkle. Det er lett å angripe andre, men når en kommer inn på sine egne forhold vil en gjerne ha mest mulig. Vi har opplevd at folk har klandret at de og de prisene stiger, men når det gjelder priser innenfor deres egne bransjer søker de ofte vår hjelp for å få Prisdirektoratet til å heve prisene. Slik er nå engang menneskene. Vi som skal ha alle disse gruppene innenfor én organisasjon må forsøke å vurdere disse tingene og avveie forholdene mot hverandre.

Jeg vil erklære meg enig i det som Haraldsson sa med hensyn til den setningen han vil ha sløyfet. Vi vet jo alle sammen at LO har rett til å kreve forhandling om opprettelse av tariff for nye grupper som blir organisert. Det er en selvfølge at vi kan gjøre dette, og derfor er det ikke nødvendig å ha noe om spørsmålet i innstillingen. Jeg vil derfor som sagt foreslå at den går ut, da kan ikke noe bli misbrukt. Dette slutter hele sekretariatet seg til.

Når det gjelder det forslaget som Arthur J. Olsen har satt fram vil jeg foreslå at det blir oversendt sekretariatet. Det gjelder jo et spørsmål som vi arbeider med så å si hver eneste dag, og jeg kan

opplyse om at samorganisasjonenes representanter i representantskapet så snart dette møte er slutt vil bli innkalt til et møte hvor de vil få en redegjørelse for det som er gjort i denne sak og om de få landevinninger som er oppnådd i den siste tid.

Det er blitt spurt her om hva vi ville gjøre hvis prisindeksen plutselig skulle stige og komme over 137. Det er vel ikke sannsynlig at noe slikt vil skje, men det er klart at hvis det skulle hende, måtte vi ta situasjonen opp til drøfting med regjeringen. Det er det eneste jeg kan si om dette spørsmål.

Med hensyn til arbeidstiden så tror ikke jeg at vi i dag kan reise krav om en generell nedsettelse av den uten at det skjer i andre land, og jeg tenker da spesielt på de skandinaviske land. Så lenge vi f. eks. i svensk jernindustri har en arbeidstid på 48 timer, så tror jeg det ville være vanskelig å få gjennomført en kortere arbeidstid i den norske. Da ville konkurranseforholdene bli ennå verre. Men når det gjelder arbeidstiden for spesialgrupper, for skiftarbeidere eller for grupper som har mer enn 48 timers arbeidsuke, så mener jeg at vi her må kunne gjøre noe selv om tariffene ikke blir sagt opp.

Så er det dem som reiser krav om å få adgang til å rette på spesielle forhold i sine egne forbund. Det gjelder bl. a. Arbeidsmannsforbundet forsåvidt det angår vegarbeiderne. Man kan si at vegarbeidernes lønninger ligger lavt, men de fikk likevel et oppgjør med et tillegg på 31 øre timen. De ligger lavt, men landarbeiderne ligger enda lavere. Hvis vi i det hele tatt skulle innlate oss på slike reguleringer vil det være atskillige grupper som da ville komme og anmelde sine krav. Vi kan ikke love Arbeidsmannsforbundet noen annen behandling enn de andre forbund, og jeg kan heller ikke si noe mer til Lokomotivmannsforbundet. Det er imidlertid ett forbund som står i en spesielt vanskelig stilling, nemlig Norsk Forbund for Arbeidsledere og Tekniske Funksjonærer. Dette forbundet slåss ikke bare med Norsk Arbeidsgiverforening og med arbeidsgiverne, men står i en bitter kampstilling til store grupper innenfor det nye Funksjonærforbundet, — et forbund som samarbeider med Arbeidsgiverforeningen. Det er klart at vi vil ta alle skyldige hensyn til dette forbund. Mer kan jeg ikke si om de sakene.

Votering.

Saken ble tatt opp til votering. Arthur J. Olsens forslag ble enstemmig oversendt sekretariatet. Deretter ble innstillingen med de rettelser som Nordahl hadde referert i sin sluttrepikk tatt opp til votering og vedtatt mot 7 stemmer. Møtet ble avsluttet kl. 16,10.

Formiddagsmøtet tirsdag 20. februar.

tok til kl. 9,30 og ble ledet av formannen, *Konrad Nordahl*. Protokollen fra ettermiddagsmøtet ble lest av sekretær *Alf Andersen* og godkjent uten merknader.

Harald Fondevik, Norsk Telegraf- og Telefonforbund, fikk permisjon for å delta i et forhandlingsmøte.

Punkt 4.

Funksjonærenes organisasjonsforhold.

Konrad Nordahl innledet dette spørsmålet og uttalte bl. a.: På representantskapsmøtet i mai i fjor redegjorde jeg for funksjonærenes organisasjonsforhold, og for å rekapitulere dette vil jeg referere et avsnitt av mitt foredrag den gangen. Jeg uttalte følgende:

Når det gjelder funksjonærene ellers har vi spurt oss om hva vi kan gjøre for å øke funksjonærenes fellesinnsats i samfunnet. Det er jo en strategisk viktig gruppe, og som jeg sa tidligere, er det mange uorganiserte. Vi hadde en konferanse før jul med representanter fra de forbund som enten består av bare funksjonærer eller som har funksjonærer innenfor sitt område. På dette møtet antydte jeg at man burde lage et funksjonærsamband innenfor LO eller en federasjon, hvor samtlige funksjonærer var samlet. Dermed kan vi få et organ som opptre utad på funksjonærenes vegne. Vi har tatt opp en statistikk som viser at vi i LO har 107.000 medlemmer som kommer inn under begrepet funksjonærer. Det vil si at godt og vel en femtedel av LO's medlemmer har en slik status. Konferansen var enig i at en burde forsøke å lage et samband av funksjonærene, og LO's administrasjon fikk i oppdrag å skrive en utredning om dette. Vi har skrevet et utkast som har vært diskutert i en engere krets, og det vil i den nærmeste framtid bli lagt fram for sekretariatet. Hvis det blir godtatt der og blant de forbund som saken egentlig gjelder, antar jeg at representantskapet i sin tid vil få denne sak til behandling. Det er hva jeg egentlig kan si om dette spørsmålet foreløpig.

Dette uttalte jeg på representantskapsmøtet i mai i fjor, og siden den tiden har vi i den utstrekning vi har hatt tid arbeidet med saken. Det første vi gjorde var å forelegge det rent prinsipielle for sekretariatet om å danne et selvstendig funksjonærsamband. Dette ble enstemmig tiltrådt av sekretariatet. Siden har så den komitéen som ble nedsatt, arbeidet videre med spørsmålet. Komitéen har bestått av foruten meg *P. Mentsen*, *Alfred Nilsen*, *Marius Trana*, *Tormod*

Halvorsen, Torbjørn Henriksen, Johan Moksnes, Harald Bakkana, Ingvald Haugen og Idar Nordstrand. Foruten selve den innstillingen som foreligger her har vi laget et utkast til nødvendige vedtekter, så å si en ramme for denne organisasjonens virksomhet. Det foreligger ikke her i dag, men det har vært behandlet av sekretariatet som enstemmig har gitt det sin tilslutning. Vi har videre hatt konferanser med tillitsmennene i de forbund som i første rekke vil bli berørt av opprettelsen av dette nye sambandet. Det har gjort seg gjeldende delte meninger, det vil si at det ikke har vært delte meninger om selve tanken om et slikt samband, men det har vært representanter fra enkelte forbund som har ment at en burde ha litt tid på seg, slik at en fikk kikke litt nøyere på spørsmålet. Enkelte vil også ha saken fram for kongressen.

Overfor disse innvendinger har vi fremhevet den store betydning av at denne saken ble avgjort av representantskapet som jo er ganske representativt i forhold til de enkelte forbund. Vi mente at representantskapet var en mer egnet forsamling til å behandle en — hva jeg kan kalle — så vidt delikat sak som dette er, istedenfor å sende den ut på vandring i forbindelse med dagsordenen til kongressen. Derfor ble vi enig om å forelegge saken her før vi gikk videre med den.

Vi har med forslaget om opprettelse av et funksjonærsamband forsøkt å gå den motsatte veien av hva de har gjort i Sverige. I Sverige dannet de også et funksjonærsamband — Tjenestemännens Centralorganisation — som ble dannet med den svenske landsorganisasjons velsignelse, men det ble laget slik at det ble en selvstendig organisasjon som ikke har noe direkte med LO å gjøre. Det har, som alle der kjenner svenske forhold vil vite, ført til atskillig konfliktstoff mellom de forbund som står i landsorganisasjonen og i Tjenestemännens Centralorganisation. Og vi har vel lov til å si i denne forsamling at motsteningsforholdet mellom svensk LO og Tjenestemännens Centralorganisation blir sterkere og sterkere dag for dag. Det begynte ganske pent, men det har senere utviklet seg dit hen at i et hvert fall en del av de som var med å gi denne organisasjonen sin velsignelse har angret på det.

Vi har altså i vårt land slått inn på en annen vei. Vi mener at det er behov for et funksjonærsamband, men er av den oppfatning at dette skal være tilknyttet LO, slik at vi kan hindre at vi får to konkurrerende samband på organisasjonsmarkedet. Vi vet jo at funksjonærsektoren øker stadig og sterkt innenfor vårt samfunn i dag, mens arbeidergruppen går relativt tilbake. Organisasjonsspørsmålet

når det gjelder disse funksjonærer er derfor blitt et stadig større problem. Vi har også hatt tendenser til at de frittstående-funksjonærorganisasjonene bruker alle midler for å trekke funksjonærene til seg. Det spørsmålet foreligger da for oss: Hva kan vi gjøre for å få tak i disse funksjonærene? Vi mener at opprettelsen av et funksjonærsamband kan virke i denne retning.

Når det gjelder funksjonærenes og statstjenestemennenes stilling i samfunnet vil jeg gjerne peke på en artikkel som sto i siste nummer av «Kontakt». Det var en artikkel av Asmund Rørslett om valgene i Sverige. Vi beveger oss riktignok her på det faglige felt, men vi skal ikke se bort fra at det alltid er en nær tilknytning mellom det faglige og politiske. Vi har sett hvordan den forbedring i levestandarden som vi har oppnådd i de siste årene har skapt visse ambisjoner — ikke bare innen funksjonærstanden, men også innen arbeiderklassen. Det ser ut til at når de er kommet fram til et visst stadium i økonomisk og sosial utvikling, spør de seg selv om de lenger har bruk for en arbeiderbevegelse. Det er ganske karakteristisk hvordan man utlegger dette i Sverige. I den artikkelen jeg nevnte av Rørslett gjengir han en tegning fra det svenske ukebladet «Se», og under denne tegningen står det følgende: «Tack vare socialdemokraternas fortjänstfulla arbete har den svenske arbetaren numera fått det så bra att han blivit kapitalist — — och röstar på högern.»

Ja, dette er naturligvis satt på spissen, men vi kommer ikke forbi at denne tendensen gjør seg gjeldende — også hos oss. Det fins dem som mener at de har fått sånn bedring i sin økonomiske og sosiale stilling at de i et hvert fall foreløpig kan slå seg til ro. Mange føler at de er kommet så høyt på strå at de glemmer den bevegelse som har hjulpet dem fram. Det fins en trang hos alle mennesker til å komme opp — og den er i og for seg vel og bra — en trang til å komme opp fra det miljø en er gått ut fra. Mange mener også at de kommer opp i et høyere og finere miljø. Dette er en kjensgjerning, og vi må innstille oss på disse forhold. Disse tendenser kommer kanskje sterkere til syne blant funksjonærene og tjenestemennene, fordi de fra begynnelsen av har hatt en litt annen status enn de alminnelige arbeiderne, selv om mange grupper blant dem rent økonomisk ligger atskillig under de alminnelige arbeidere.

Det er nettopp disse følelser som de frittstående organisasjoner spekulerer i, og som også de borgerlige partiene spekulerer i på det politiske plan. Det siste spørsmålet vedkommer oss selvsagt ikke direkte, men som jeg tidligere har nevnt går det faglige og politiske

arbeid hånd i hånd i dagens samfunn. Vi må i et hvert fall gjøre hva vi kan på det faglige plan. Vi må framheve at LO er den store lønns-takerorganisasjon og at den innflytelse vi har i samfunnet muliggjør at medlemmene vil kunne øve en mer direkte innflytelse på sine lønns- og arbeidsvilkår ved å stå i LO. Men for å kunne trekke funksjonærene og statstjenestemennene til oss må vi tilrettelegge organisasjonsforholdene slik at de føler seg hjemme i LO. Vi må forsøke å gi denne gruppen en viss status innenfor LO.

Dette er bakgrunnen for vårt forslag om å danne et funksjonær-samband. En slik organisasjon vil kunne ta opp alle de særlige spørsmål som har interesse for denne gruppen. Funksjonærene vil få forståelsen av at LO ikke bare er en organisasjon for de mer utpregede arbeidere, men for alle lønnstakerne uansett yrke. Jeg tror det vil være mulig for oss på denne måten å vinne det overveiende flertall av funksjonærene for LO. Det er meningen at dette sambandet skal ha en meget beskjeden administrasjon, men at det skal holde sine kongresser og velge sine egne tillitsmenn.

Jeg vet nok at det fins dem som anser et slikt samband for unødvendig. De mener at de forbund og karteller som vi alt har er tilstrekkelige fellesorganisasjoner. Det er det naturligvis noe i, men vi tror at vi ved å opprette et slikt funksjonærsamband vil oppnå å få en mer samlende organisasjon som bedre kan trekke nye medlemmer til LO. Det nye funksjonærforbundet som er dannet har lagt sitt arbeid slik an at de funksjonærer som tidligere har stått uorganisert skal få inntrykk av at de kan få sine lønns- og arbeidsvilkår bedre ivaretatt enn av LO-forbundene. Det er som et mottrekk mot dette vi har tenkt å opprette det nye funksjonærsambandet. Det er vår hensikt at hvis denne innstilling blir vedtatt at saken skal gå videre til de interesserte forbund. I tilfelle disse slutter seg til tanken skal så sekretariatet i neste etappe foreta seg det nødvendige. Jeg skal med dette oppta sekretariatets innstilling, som er sålydende:

Innstillingen om Funksjonærsambandet.

I den siste mannsalder har det foregått en vesentlig endring i befolkningens fordeling på yrkesgruppene. Funksjonærenes relative antall har økt mer enn industriarbeidernes. Særlig i de senere år har funksjonærantallet økt fort, og en må regne med at denne utviklingen vil fortsette. Industrireisingen i seg selv medfører store staber med funksjonærer, og rasjonaliseringen krever en stor øking av administrasjons- og planleggingspersonale. Den sterke øking i produksjonslivet medfører også utvidelse av omsetningsapparatene. Utvidelsene i Statens samferdselsbedrifter og annen

offentlig virksomhet både når det gjelder planlegging og kontroll og på en rekke andre områder, er viktige faktorer i den utvikling som finner sted.

På grunn av den veldige økonomiske ekspansjon og den økende offentlige virksomhet på en rekke felter, vokser det fram store grupper lønsmottakere i funksjonæryrkene.

Mens industriarbeiderne stort sett har faglige og organisasjonsmessige tradisjoner, har de nye funksjonærgruppene ofte ingen liknende bakgrunn, og en stor del står derfor utenfor fagorganisasjonen, eller vil i mange tilfelle være disponert for å falle i armene på organisasjoner som opptrer i konkurranse med A.F.L. og tilsluttede forbund. Det er helt på det rene at slike organisasjoner er meget velsett og også er hilst velkommen av de krefter i samfunnet som alltid har bekjempet fagorganisasjonen. Det er grunn til å regne med at slike organisasjoner vil bli forsøkt begunstiget fra arbeidsgiverhold for å vanskeliggjøre fagbevegelsens virksomhet.

Disse nydannelser i organisasjonslivet appellerer til forestillingen om at funksjonærer og tjenestemenn er en egen klasse i samfunnet, at deres interesser stort sett er i strid med de interesser som har samlet arbeiderne i A.F.L., og at funksjonærene derfor ikke kan få sine interesser ivaretatt der. Videre legges det vekt på at faglige organisasjoner bør være «upolitiske».

På bakgrunn av det som foran er nevnt, vil disse nye organisasjoner kunne få en viss tilslutning, og fagbevegelsen må derfor treffe nødvendige tiltak. Nye landsomfattende organisasjoner, selv med relativt mindre medlemstall enn A.F.L., vil kunne by på forskjellige problemer, ikke bare for de funksjonærforbund som er tilsluttet A.F.L., men for hele fagbevegelsen.

Sekretariatet som i lengre tid har overveiet disse spørsmål, nedsatte en komité til å utrede saken og eventuelt fremme forslag om slike organisasjonsmessige tiltak som situasjonen måtte foranledige. Komitéen besto av:

Konrad Nordahl.	P. Mentsen.	Torbjørn Henriksen.	Alfred Nilsen.
Johan Moksnes.	Marius Trana.	Harald Bakkane.	Tormod Halvorsen.
	Ingvald Haugen.	Idar Nordstrand.	

Komitéen har avgitt sin innstilling og konkluderer med å uttale at det vil være naturlig å finne fram til en bedre samordning av funksjonærenes og tjenestemennenes lønns- og arbeidsvilkår, slik at yrket kan gi noenlunde samme økonomiske og sosiale vilkår for samme slags arbeid, enten det gjelder offentlige funksjonærer og tjenestemenn eller tilsvarende yrkesgrupper i det private arbeidsliv. Komitéen mener at det vil være ønskelig å ha et samlende organ for funksjonærer og tjenestemenn når det gjelder de økonomiske og sosiale problemer, og at fagbevegelsen vil være tjent med at funksjonærer og tjenestemenn gjennom sine fellesorganer blir tilstrekkelig representert i offentlig styre og stell, komitéer og utredninger. På grunn av organisasjonsforholdene blant funksjonærer og tjenestemenn vil det være nødvendig med en kontinuerlig agitativ virksomhet, og denne agitasjon bør i tilfelle samordnes for å kunne settes inn på de felter hvor behovet er størst.

Komitéen kommer til det resultat at det bør dannes en fellesorganisasjon («Norsk Funksjonærsamband») av de forbund innenfor A.F.L. som organiserer funksjonærer og tjenestemenn. Komitéen har videre lagt fram forslag til retningslinjer for organiseringen av et «Norsk Funksjonærsamband» og vedtekter for sambandet.

Hvordan Norsk Funksjonærsamband tenkes organisert.

Komitéen foreslår at alle de til L.O. tilsluttede forbund som helt eller delvis organiserer funksjonærer og tjenestemenn, bør være medlem av sambandet med det antall slike medlemmer som de har organisert. Etter de oversikter en for tiden har, regnes det med at sammensetningen av sambandet kommer til å se slik ut:

	Antall medl.
Arbeiderpartiets Presseforbund	323
Norsk Forbund for Arbeidsledere og Tekniske Funksjonærer.....	2,170
Norsk Elektriker- og Kraftstasjonsforbund	60
Norsk Fengselstjenestemannsforbund	633
Norges Handels- og Kontorfunksjonærs Forbund	30.960
Norsk Hotell- og Restaurantarbeiderforbund	75
Norsk Jernbaneforbund	18.000
Norsk Kommuneforbund	29.550
Norsk Lokomotivmannsforbund	2.332
Norsk Losforbund	518
Det norske maskinistforbund	6.265
Norsk Politiforbund	2.797
Postfolkenes Fellesforbund	5.000
Norsk Sjømannsforbund	5.000
Norsk Telegraf- og Telefonforbund	5.250
Norsk Tjenestemannslag	2.680
Norsk Tolltjenestemannsforbund	1.070
	112.683

Norsk Funksjonærsamband tenkes organisert på vanlig måte med styre, representantskap og kongress. En har antatt at organisasjonen må ha 2 fastlønnte tillitsmenn og at Statstjenestemannskartellets administrasjon overføres til den nye fellesorganisasjon.

Finansieringen.

En har antatt at spørsmålet om å organisere landets funksjonærer og tjenestemenn i tilslutning til A.F.L. og nødvendigheten av å treffe effektive organisasjonsmessige tiltak på dette området, er så vidt betydningsfullt for norsk fagbevegelse, at det vil være rimelig om A.F.L. yter økonomisk støtte til en slik fellesorganisasjon, samtidig med at de tilsluttede forbund betaler kontingent til organisasjonen. En mener at de tilsluttede forbund bør kunne betale kr. 0,50 pr. år pr. medlem. Dette vil utgjøre en samlet årlig kontingent på ca. 50.000. En regner da videre med at A.F.L. skulle skyte til kr. 50.000,00 pr. år. Det er forutsetningen at administrasjonen skal være ganske liten, og at det derfor ikke skulle bli behov for større uttellingene enn kr. 100.000,00 pr. år, til vanlig faglig arbeid.

Sambandets virksomhet.

Sambandet skal fremme funksjonærenes og tjenestemennenes faglige, sosiale og økonomiske interesser i intimt samarbeid med sekretariatet i A.F.L. Den skal søke å fremme samarbeidet mellom forbundene og samordne fel-

lesoppgavene. Videre skal organisasjonen representere funksjonærer og tjenestemenn i offentlige og faglige organer og varetta deres interesser på alle områder i samfunnslivet. En ganske vesentlig oppgave blir å tilrettelegge og drive en kontinuerlig agitativ virksomhet. Sambandet skal foreta utredninger og tilrettelegge statistisk materiell som er av interesse for forbundene. Fordi det er en viktig oppgave å samordne de økonomiske og sosiale vilkårene for funksjonærer og tjenestemenn, må organisasjonen også gis et visst myndighetsområde.

Myndighetsområde.

A.F.L. har i sine vedtekter fastslått en «sentralisering» når det gjelder behandlingen av lønnskrav og lønnstvister. Sambandet skal ikke overta A.F.L.'s rolle i alle disse spørsmål. Det kan en ikke ta seg mandat til, og det vil heller ikke være i overensstemmelse med de linjer fagbevegelsen har trukket opp på dette området.

Imidlertid er det nødvendig at kompetanseforholdet blir klarlagt, bl. a. fordi sambandet skal settes i stand til å overta de funksjoner som er forutsatt. En har derfor forsøkt å trekke opp det myndighetsområde som sambandet skal ha i disse spørsmål, og en har i den forbindelse tilpasset bestemmelsene etter A.F.L.'s vedtekter paragrafene 14 og 16.

Krav fra de tilsluttede forbund om endringer i lønns- og arbeidsvilkårene skal forelegges sambandet hvis disse kravene i sine konsekvenser kan få virkning for andre forbund i sambandet. Hvis slike krav omfattes av §§ 14 og 16 i A.F.L.'s vedtekter, skal sambandet sende saken videre til sekretariatet i A.F.L., idet en samtidig avgir sin innstilling. Krav fra forbund som ikke berører andre forbund innenfor sambandet, men som omfattes av de samme paragrafer i A.F.L.'s vedtekter som nevnt ovenfor, kan sendes direkte til sekretariatet, men sambandet skal ha en avskrift av kravet. Krav som berører andre forbunds medlemmer innenfor sambandet, men som ikke omfattes av A.F.L.'s vedtekter, skal forelegges sambandet, som treffer avgjørelse. På denne måten vil en nå fram til en fornuftig mandatfordeling, som både tar hensyn til A.F.L.'s vedtekter og gir sambandet anledning til å samordne hele dette viktige feltet, ved å gi uttalelse til sekretariatet i saker som skal gå dit og selv treffe beslutning i saker som ikke behøver å forelegges sekretariatet.

Statstjenestemannskartellet opprettholdes som hovedsammenslutning for Statens tjenestemenn, og skal som tidligere tilrettelegge arbeidet for denne gruppe av offentlige tjenestemenn. Kartellet vil for øvrig omfattes av det myndighetsområdet som blir gitt sambandet.

I hovedtrekkene er dette rammen for Norsk Funksjonærsamband.

Sekretariatet behandlet komitéens innstilling og besluttet å anbefale forslaget. Saken vil nå bli behandlet av de interesserte forbund.

Imidlertid har sekretariatet ment at spørsmålet er så vidt betydningsfullt for hele den norske fagbevegelse, at representantskapet bør behandle saken og ta stilling til hovedprinsippene i framlegget. Under henvisning til ovenstående vil sekretariatet foreslå at representantskapet gjør slikt vedtak:

Representantskapet tar til etterretning redegjørelsen om dannelsen av en fellesorganisasjon av forbund som er tilsluttet A.F.L., og godkjenner i prinsippet framlegget om organisering av Norsk Funksjonærsamband.

Representantskapet gir sekretariatet fullmakt til i samråd med de interesserte forbund å danne og foreløpig godkjenne vedtektene for sambandet.

Representantskapet forutsetter at de forbund som organiserer funksjonærer og tjenestemenn, tilmelder seg Norsk Funksjonærsamband, og at det fra A.F.L.'s side blir gitt den nødvendige støtte til organisasjonen.

Debatten.

John Wivegh, Norsk Bygningsarbeiderforbund: Jeg har ikke prinsipielt noe mot dannelsen av dette nye funksjonærsambandet, men jeg ønsker i samband med innstillingen å stille et spørsmål til LO's formann — et spørsmål som jeg håper jeg får et klart og tydelig svar på. Det står på s. 5 i innstillingen bl. a.: «Krav fra forbund som ikke berører andre forbund innenfor sambandet, men som omfattes av de samme paragrafer i AFL's vedtekter som nevnt ovenfor, kan sendes direkte til sekretariatet, men sambandet skal ha en avskrift av kravet. Krav som berører andre forbunds medlemmer innenfor sambandet, men som ikke omfattes av AFL's vedtekter, skal forelegges sambandet, som treffer avgjørelse. På denne måten vil en nå fram til en fornuftig mandatfordeling, som både tar hensyn til AFL's vedtekter og gir sambandet anledning til å samordne hele dette viktige feltet, ved å gi uttalelse til sekretariatet i saker som skal gå dit og selv treffe beslutning i saker som ikke behøver å forelegges sekretariatet.»

Dette avsnittet tyder på at det her foreligger en slags fullmaktsfrasingelse fra sekretariatets side. Det vil være av betydning å få en klar tilkjenneivelse fra LO's formann hvorvidt sambandet på egen hånd også kan ta stilling til rent tariffmessige krav. Hvis dette sambandet skal få anledning til å behandle slike saker uten å forelegge dem for sekretariatet, må selvsagt også andre forbund ha den samme rett.

Konrad Nordahl: Idar Nordstrand er neste taler, og han vil sikkert gi Wivegh svar på dette spørsmål.

Idar Nordstrand, Statstjenestemannskartetlet: Jeg skal straks gi svar på det som Wivegh har spurt om. Den passus i innstillingen han har

heftet seg ved er slik å forstå at det her gjelder saker som nå i praksis blir ordnet enten direkte av de forbund som eventuelt skal tilsluttes funksjonærsambandet eller av statstjenestemannskartetlet. Det kan gjelde saker som forandringer i tjenestemannsloven, og det kan gjelde endringer i forskjellige bestemmelser som bare har interesse for tjenestemennene. Alt som angår lønninger blir det selvsagt ikke noen forandring i for så vidt angår behandlingsmåten. Dette er saker som fortsatt skal forelegges sekretariatet til avgjørelse.

John Wivegh: Dette var jo ikke noe svar på det jeg spurte om. Jeg er derfor nødt til å konkretisere spørsmålet. Mener man f. eks. at endringer av lønn under sykdom, som jo har direkte økonomiske virkninger, ikke er en lønnsak? Hvis man mener at endringer i regulativene og innbyrdes forskyvninger ikke er lønnskrav, så vil man her få to organer innenfor LO. Det er klart at industriarbeiderne da må forbeholde seg frihet til å bli behandlet på samme måte når det gjelder saker av denne art. Jeg vil gjerne ha sagt at jeg ikke er uenig i dannelsen av et samband, men jeg understreker at dette ikke må skje slik at enkelte grupper innenfor LO får anledning til å behandle lønsspørsmål på en annen måte enn LO's vedtekter gir hjemmel for.

Jens Dahl, Norsk Tjenestemannsforbund: Jeg er en av dem som Nordahl i sin redegjørelse viste til når det gjaldt tvil om nytten av opprettelsen av denne nye organisasjon. Jeg har selvsagt ikke noe mot selve prinsippet, men jeg må forbeholde meg å stå fritt når det gjelder sakens videre behandling i mitt forbund. Vi synes at de organisasjoner vi hittil har hatt og i den sammenheng også Statstjenestemannskartetlet har vært et godt organ for oss statstjenestemenn, og vi finner det unødvendig å opprette en ny organisasjon. Da vi behandlet spørsmålet om gjenopptakelse av Støperiarbeiderforbundet lød et av punktene i vedtaket at LO ikke ville tvinge noe forbund til å gå inn i et annet. Jeg går ut fra at den samme bestemmelse vil bli gjort gjeldende her. Jeg ser helst at man utsetter denne saken. Hvis ikke det blir gjort, er jeg nødt til å stemme mot.

Konrad Nordahl: Dette har ikke noe med det som sto i sekretariatets innstilling om gjenopptakelse av Støperiarbeiderforbundet. Det er ikke her snakk om at forbund skal sluttes sammen eller gå opp i hverandre. Her dreier det seg om en felles sammenslutning av selvstendige personer, hvis vi skal si det slik.

Bendik Øyan, Norsk Sjømannsforbund: Jeg synes ikke det er noe grunnlag for å danne et funksjonærsamband slik som det blir foreslått her. Jeg forstår heller ikke at denne saken er blitt reist på det

nåværende tidspunkt. Det hadde vært noen mening i det hvis man hadde tatt saken opp den gangen våre utpregede funksjonærforbund sto svakt. Nå er imidlertid forholdet at LO-forbundene har fått stor tilslutning blant funksjonærene. Sekretariatet er derfor altfor sent ute i denne saken. Vi bør også vokte oss for å danne altfor mange organisasjoner. Isteden for å trekke medlemmer til oss kan vi bare bidra til å skape forvirring.

Peder Birkeland, Handel og Kontor: Jeg er av den oppfatning at den saken som foreligger her er for lite utredet, og jeg finner at den er av så stor betydning for de interesserte forbund at det er ufor-svarlig at vi i denne forsamling skal ta standpunkt til den her i dag. Jeg vil nevne at den f. eks. ikke har vært behandlet av vårt forbunds hovedstyre, og vi er i høyeste grad et interessert forbund. Først når den har vært behandlet av styrene i de respektive forbund er den moden til nærmere behandling.

Jeg har også mine sterke tvil om hvorvidt våre medlemmer er inter-esserte i å danne en slik funksjonærorganisasjon — en sentralorgani-sasjon. Vi har jo fra før av LO som vår fellesnevner. Det er ikke så dårlig stell blant funksjonærene når det gjelder samholdstanken som det blir forsøkt framstillet her. Også funksjonærene har fått øynene opp for hva det vil si å stå sammen med de øvrige lønnstakerne i en stor fellesorganisasjon. Da vårt forbund hadde 25 års jubileum i 1935, ble det skrevet en prolog som jeg har lyst til å lese noen vers av fordi den gir et så godt uttrykk for funksjonærenes følelser overfor fellesskapets idé:

Rann so den nytid som enno rår
ei blømingstid for vårt lag.
Vår fylking aukar kvar tid som går,
fløymer som foss i veksande vår
mot sol-ljose nye dag.

Med studnad og styrke frå samhaldspakt
no storfelt framgang vi fekk.
Vi evna å vera den veike si vakt,
dei andre tok seg alt meire i akt,
når fram vi i striden gjekk.

Med arbeidsmot, med kvar vilje rak,
i hugen for utan tål.
Med tryggare tru på vår eige sak
sigrar vi vann gjennom trauste tak,
i kamp for vårt framtids mål.

Jeg tror ikke at funksjonærene har noen annen oppfatning av klas-sesolidariteten enn de øvrige medlemmer i LO, slik at det er nød-vendig å skille dem ut i et eget samband. Det er også unødvendig å opprette et helt nytt administrasjonsapparat. Dette vil bli en meget svær affære som vil koste mange penger og hvis nytte må sies å være meget problematisk. Det må gå an å finne fram til former for sam-arbeid uten å stable et nytt samband på bena. Jeg vil derfor be re-presentantskapets medlemmer å stemme for et forslag som faktisk innebærer en utsettelse av hele saken. Forslaget lyder slik:

«Saken sendes tilbake til komitéen til ny utarbeidelse med sikte på å finne en løsning for samarbeid mellom funksjonærorganisasjonene uten å opprette et nytt organisasjonsledd, hvorefter saken sendes til de enkelte forbund som er berørt av spørsmålet til endelig behandling.»

Karl Oshaug, Norsk Sjømannsforbund: Jeg vil så sterkt jeg kan advare mot at vi danner et slikt funksjonærsamband som er foreslått her. Jeg er enig med dem som hevder at et slikt samband bare kan bidra til å øke forvirringen blant funksjonærene. Innenfor sjømanns-standen fins det også enkelte elementer som mener at de tilhører en annen gruppe, men jeg synes ikke at vi skal understøtte disse indi-viders finere fornemmelser ved å danne en spesialorganisasjon. Jeg tror at vi bør holde på våre gamle organisasjoner som nå har slått igjennom og som medlemmene har fått tillit til.

Johns. E. Johansen, Det norske Maskinistforbund: Jeg vil i motset-ning til de to talere fra Norsk Sjømannsforbund så varmt jeg kan anbefale sekretariatets innstilling. Når Oshaug snakker om at vi ikke skal understøtte de fornemmelser som enkelte innenfor sjømannsstan-den har, tror jeg dette er en uriktig måte å se tingene på. Vi skal huske på at vi har fått enkelte splittelsesforbund innenfor sjømanns-standen. Vi har det gule stuertforbundet, og vi har et styrmannsfor-bund. Hvorfor er disse forbundene utenfor LO blitt dannet? Jo, det er av den grunn som Nordahl nevnte i sitt innledningsforedrag at høyere funksjonærer og offiserer mener de har en noe annen status enn arbeiderne. Vi skal ta hensyn til dette og forsøke å tilrettelegge forholdene slik at vi kan vinne disse gruppene for LO. Jeg vil derfor stemme for at det blir opprettet et funksjonærsamband.

Torbjørn Henriksen, Norsk Kommuneforbund: Jeg gjorde meg i 1946 til talsmann for den tanke at vi skulle bygge opp en organisasjons-instans, et koordineringsorgan for funksjonærene i LO, i likhet med det vi hadde i statstjenestemannskartellet. Jeg tror det hadde vært

riktig at vi allerede den gangen hadde tatt dette skrittet, men bedre sent enn aldri.

Det er nok så at det har lyktes for funksjonærforbundene å vinne stor tilslutning. For mitt eget forbunds vedkommende vet jeg at vi har en organisasjonsprosent innenfor den kommunale sektor på mellom 70 og 80 prosent. Vi behøver således ikke være misfornøyd med utviklingen, men vi skal videre fram. Det er ennå en del som står utenfor LO, og det er også noen som er blitt innfanget av de andre frittstående funksjonærorganisasjoner.

Vi bør innrømme at det er visse hensyn å ta når det gjelder funksjonærene. De står i en litt annen stilling enn industriens arbeidere. Disse er gjerne samlet i store bedrifter, mens de fleste funksjonærene er spredt på mindre arbeidsplasser. Under disse forhold er det ikke så lett å skape den samme solidaritetsånd som blant industriarbeiderne, og forståelsen for fagbevegelsens arbeid er heller ikke så forferdelig stor mange steder. Den gangen fagbevegelsen for 50 år siden hadde 3—4—5000 medlemmer, hadde disse medlemmer en helt annen prinsipiell og klassemessig innstilling enn den LO's 5—600.000 medlemmer har i dag. Offerviljen og klassebevisstheten var langt større i de første årene enn den er i dag. Jeg våger den påstand at vi har vokset tallmessig, men når det gjelder innhold og klassevissthet er vi ikke kommet så langt.

Jeg er helt enig i den begrunnelse LO's formann ga for opprettelse av dette funksjonærsambandet. Vi har en del erfaringer i Norsk Kommuneforbund om disse tingene. Da LO's kongress vedtok at alle kommunale lønnstakere skulle samles i ett forbund, hadde vi et brannfunksjonærforbund med 400 medlemmer, og vi hadde et kommunalt tjenestemannsforbund med 5—600 medlemmer. Men vi har brutt gjennom. Vi har hatt en utvikling omtrent i likhet med Handel og Kontor. I 1939 hadde vi 28.000 medlemmer i Kommuneforbundet, i dag har vi 47.000. Det har vært vanskeligere for statstjenestemennene å få et liknende gjennombrudd, men det er dette vi nå skal forsøke å få en forandring i.

Jeg er selvfølgelig klar over — og det har jeg også gjort oppmerksom på i sekretariatet — at vi her kan løpe den risiko at vi bygger en stat i staten, at vi kan få en farlig faktor innenfor LO. Vi må imidlertid sørge for at dette funksjonærsambandet får en sikker klassemessig forankring. Jeg for min del kjenner funksjonærmentaliteten ganske godt, og jeg er ikke blind for den risiko vi løper, men på den annen side har vi også plikt på oss til å tilrettelegge forholdene for

funksjonærene innenfor LO på en slik måte at de får forståelsen av at også deres interesser blir ivaretatt — og ikke bare industriarbeiderne og tungarbeidernes.

Det er kommet forskjellige innvendinger her. Det er noen som mener at saken ikke er tilstrekkelig utredet, og at vi har for lite kjennskap til hvordan et slikt samband vil virke. Til dem vil jeg si at det som det er tale om her i dag er bare å få representantskapets tilslutning til prinsippet. Spørsmålet skal jo senere drøftes med de interesserte forbund. Prinsippet er en koordineringskomité som skal sørge for det best mulige samarbeid mellom funksjonærforbundene.

Formannen: Ett minutt igjen!

Henriksen (fortsetter): Ett minutt igjen, og det minuttet skal jeg bruke på å si litt om den rent politiske side av saken. Vi har våre bestemte kadre innen arbeiderbevegelsen. Sikre folk. Borgerpartiene har også på sin side sine sikre kadre. Hvem er det som svinger fra valg til valg? Er det noen som er i tvil om svaret? Det er nettopp funksjonærene, og derfor er det spørsmålet vi behandler her ikke bare av faglig art. Det har like stor betydning på den politiske fronten. Jeg vil gjerne si som formann i Norsk Kommuneforbund at jeg gleder meg hver gang det er en ny forening i forbundet som første gang bevilger penger til Det norske Arbeiderpartis valgkamp. La oss også til dette valget forsøke å konsolidere våre organisasjoner og konsolidere kreftene såvel faglig som politisk!

Idar Nordstrand, Statstjenestemannskartellet: Det er noen som har gitt uttrykk for den oppfatning at det nye funksjonærsambandet kommer til å overta forbundenes arbeid. Dette beror på en fullstendig misforståelse. Det er slett ikke meningen at funksjonærsambandet skal tre isteden for de eksisterende forbund. De skal fortsette sin virksomhet som nå, men sambandet skal være en fellesorganisasjon og et koordinerende organ. Vi danner ikke dette sambandet fordi LO ikke har klart å ta seg av funksjonærenes saker, eller fordi LO har vist uvilje overfor funksjonærene. Vi danner sambandet fordi vi har behov for et samarbeidsorgan.

Hvis vi ikke gjør noe på dette område, kan vi risikere at den nye outsider-organisasjon som er dannet kan få vind i seilene. Jeg vil gjerne peke på at denne funksjonærorganisasjonen meget sterkt understreker i sin agitasjon at funksjonærene ikke tjener noe på å stå sammen med landets arbeidere i LO. Funksjonærene er, sier denne organisasjonen, en egen klasse i samfunnet som bare kan oppnå gode lønns- og arbeidsvilkår utenfor LO. I den tiden jeg har vært med i

dette arbeid har jeg aldri hørt at LO eller dens ledelse har vært uvillig til å hjelpe funksjonærene i deres kamp for bedre lønns- og arbeidsvilkår, men det er et faktum at titusener av funksjonærer tror at LO ikke er interessert for funksjonærenes forhold, og dette har ført til at de såkalte hvitsnippede ikke vil ha noe med fagorganisasjonen å gjøre.

Det kan vel ikke skade funksjonærorganisasjonene eller LO at det blir dannet et forum innenfor LO hvor funksjonærene får anledning til å bearbeide sine problemer. Vi kan ikke si som venstremannen på Stortinget: «Dette er noko nytt, difor kan jeg ikke stemme fyr det.» Organisasjonene våre er ikke noe mål i seg selv. De er midler som vi skal anvende for å skape best mulige resultater for våre medlemmer. Når vi her forsøker å danne et hjelpeorgan for funksjonærene utad, så kan i et hvert fall ikke jeg skjønne at representanter for typiske funksjonærforbund kan ha noe mot det. Jeg kan heller ikke forstå at andre representanter innenfor LO skulle ha noe mot det.

Einar Gerhardsen: Utviklingen innenfor de moderne industrisamfunn går klart i den retning at antallet funksjonærer øker forholdsmessig sterkt, mens antallet arbeidere forholdsmessig synker. Denne utviklingen følges samtidig av en velstandsutvikling. Rent organisasjonsmessig kan den skape visse vanskeligheter for oss. Når flertallet av folket får sin levestandard forbedret, fører det til at interessen for organisasjonslivet blir svekket. Nå kan naturligvis noen mene at det er synd at det går slik, men vi kan jo ikke rolig se på denne utvikling uten å gjøre noe. Jeg vil gjerne ha sagt at jeg ble glad da jeg forsto at LO hadde tatt disse problemer opp, og jeg synes at dette spørsmålet er tatt opp på en samvittighetsfull og grundig måte. Den linjen som sekretariatet her foreslår at vi skal slå inn på kan nettopp motvirke de tendenser som vi ser er til stede i det moderne industrisamfunn.

Etter min mening har vi valget mellom to alternativer når det gjelder funksjonærene og deres organisasjonsforhold. Man kan gjøre som i Sverige hvor fagorganisasjonen tok initiativet til å samle funksjonærene i en funksjonærorganisasjon utenfor LO. Det byr på fordeler, men det medfører også skadevirkninger for den samlede arbeiderbevegelse. Her i Norge har vi fra første stund av valgt en annen linje, og etter den linjen som er lagt opp har vi formådd å få en betydelig del av landets funksjonærer inn i forbund tilsluttet LO. Jeg er imidlertid overbevist om at hvis vi ikke gjør noe i den retning sekretariatet foreslår her, vil funksjonærene komme til å bli fliset opp i en

rekke særorganisasjoner. Det er ingen tilfeldighet at arbeidsgiverorganisasjonene og de enkelte arbeidsgivere går inn for å favorisere nettopp dem som står tilsluttet organisasjoner utenfor LO. Dette er ingen tilfeldighet, men et uttrykk for en klar linje blant de mer klassebevisste på arbeidsgiversiden. Og ingen kan ha unngått å legge merke til at praktisk talt hver eneste borgerlig avis i landet har sluttet opp om funksjonærenes faglige organisasjoner slik de trer fram bl. a. gjennom Centralorganisasjonen. Det er ingen tilfeldighet. Det er fordi de skjønner at de på denne måten muligens kan klare å bryte ned noe av arbeiderbevegelsens makt.

Jeg tror at norsk arbeiderbevegelse må se det som en av sine viktigste oppgaver å samle alle lønnsmottakere uansett stilling og yrke og skape den solidaritet som er nødvendig. Nordstrand siterte noe av det som entralorganisasjonen bruker i sin agitasjon for å vinne funksjonærene, der de framhever at funksjonærene ikke har felles interesser med arbeiderne. Det er nettopp dette vi skal stri mot, fordi det er et av våre grunnprinsipper at vi skal samle alle lønnsmottakere innenfor LO uansett hva slags arbeid de utfører og uansett den stilling de inntar i samfunnet.

Jeg skal ellers ikke si noe om behandlingsmåten. Det er ikke en sak jeg vil blande meg bort i, men jeg vil gjerne gi min tilslutning til det som Torbjørn Henriksen sa om den politiske betydning av opprettelsen av dette funksjonærsambandet. Jeg vil også gjenta det jeg sa at jeg ble glad da jeg hørte om den innstillingen som forelå her. Jeg tror det er et godt arbeid som er gjort, og jeg mener representantskapet vil gjøre klokt i å følge innstillingen.

Joachim Dahl, Norsk Sjømannsforbund: Jeg vil beklage den argumentasjon som min kollega her fra Oslo benytter seg av. Jeg er hellig overbevist om at det vil være riktig å danne et slikt funksjonærsamband som vi er blitt innbudt til her i dag. Jeg tror også at vi på denne måten vil få mange sjøfolk mer interessert i organisasjonsarbeidet enn de er i dag. Det er ingen grunn til å stemme dette forslaget ned fordi man mener at det kommer for sent. Selv om det kommer i den ellefte time, vil det gjøre sin store nytte. Jeg kjenner litt til det gule stuertforbundet, og jeg mener at det skrittet vi tar i dag kanskje kan føre til at vi får tilbake de fleste av de som er gått inn der. Jeg synes derfor at vi ikke skal ta så lettvtint på denne saken som Oshaug og Øyan gjør. Jeg vil stemme for innstillingen.

Fritz Hannestad, Norsk Forbund for Arbeidsledere og Tekniske Funksjonærer: Vi i vårt forbund er enig i innstillingen fra sekre-

tariatet om opprettelse av et funksjonærsamband. Vi tror det vil føre til en styrkelse av de organisasjoner vi har på funksjonærsektoren, og jeg tror at vi har et sterkt behov for å få et slikt koordineringsorgan. Når det gjelder behandlingsmåten, så er jeg enig i det som er sagt at vedtaket her må bli litt av en bombe.

Karl Oshaug: Jeg kan ikke komme fra at dette med det nye funksjonærsambandet er litt av et anstaltmakeri. De negative menneskene som ikke vil gå inn i våre organisasjoner tror jeg ikke at vi klarer å narre inn ved hjelp av et slikt samband.

H. H. Bakkane, Norsk Politiforbund: Det er et faktum at det fins funksjonærer som har den innstilling at de følger seg for fine som det sies til å stå i forbund som tilhører LO. Når vi er klar over dette faktum, blir spørsmålet hva vi skal gjøre for å vinne disse folkene. Bør vi ikke ta alle de skritt som muliggjør at vi kan få disse grupper med oss? Vi kan utsette det, men vi taper under de omstendigheter bare tid — meget kostbar tid — og vi utsetter også med å få tak i disse verdifulle gruppene. Av disse grunner vil jeg anbefale innstillingen.

Peder Birkeland, Handel og Kontor: Når det blir sagt at det er nødvendig å få i stand dette funksjonærsambandet for å knytte funksjonærene fastere til LO, så vil jeg gjerne opplyse om at vi i Handel og Kontor alltid har arbeidet for å gjøre fellesskapstanken levende blant våre medlemmer. Jeg tror også at vi har lov til å si at denne agitasjonen har satt spor etter seg. Det blir også sagt at vi må forsøke å få i stand dette sambandet for å motvirke den støtte som arbeidsgiverne gir til Centralorganisasjonen. Men det er da ikke noe nytt av året at arbeidsgiverne støtter gule organisasjoner og oppmuntrer funksjonærene til å gå inn i forbund som står utenfor LO.

Det er også en annen betenkelig side ved denne saken som jeg ikke vil unnlate å feste oppmerksomheten ved. Hvis sekretariatets innstilling blir vedtatt, innebærer det at vi får en ny landsomfattende funksjonærorganisasjon, med egen administrasjon.

Konrad Nordahl (avbryter): Nei, det er ikke snakk om det.

Birkeland (fortsetter): Jo, det er nettopp det som det er tale om. I lovutkastet står det at det skal sammenkalles en kongress med representanter fra de interesserte forbund. Vi får et nytt organisasjonsapparat, og de som går med på dette forslaget må være klar over de økonomiske forpliktelser de påtar seg. Dette må vi også gjøre uten at vi har fått anledning til å drøfte saken i våre enkelte forbund. Jeg mener at dette er en altfor lettvinnt måte å behandle en sak på, og

jeg vil så innstendig som jeg kan henstille til representantskapets medlemmer å stemme for mitt forslag.

Thv. Karlén, Norsk Tjenestemannslag: Arbeidet for å organisere funksjonærene — og det gjelder kanskje ikke minst statstjenestemennene — er et arbeid som vil ta sin tid og som også i framtiden vil by på mange store vanskeligheter. Jeg hilser derfor alle tiltak i retning av å forsterke og koordinere dette arbeid med tilfredshet. Nå tror ikke jeg at opprettelsen av et funksjonærsamband med ett slag vil føre til at vi får alle statstjenestemenn inn i LO, men jeg mener at opprettelsen av dette funksjonærsambandet er et skritt i den riktige retning. Gjennom en slik fellesorganisasjon kan vi tilrettelegge mulighetene for en bedre varetakelse av funksjonærenes interesser og på den måten få større tilslutning blant disse grupper. Ut fra den erfaring jeg har vil jeg derfor stemme for opprettelse av dette funksjonærsambandet.

Ingvold Haugen, Norsk Sjømannsforbund: Det er enkelte av talerne som har erklært at de ikke kan stemme for innstillingen, deriblant også et par av mitt forbunds representanter. Det er forståelig at denne saken kanskje har kommet noe brått på enkelte, men jeg vil i likhet med Torbjørn Henriksen si at det her er spørsmål om er hvorvidt representantskapet i prinsippet vil gi sin tilslutning til opprettelsen av et funksjonærsamband. Når også vedtektene for et slikt samband er blitt nevnt, vil jeg gjerne peke på at disse bare er rent foreløpige og at de muligens vil få en annen formulering når de interesserte forbund tar dem opp til behandling på organisasjonsmessig måte.

Peder Ødegård, Norsk Treindustriarbeiderforbund: Jeg tror det er en meget farlig linje vi her slår inn på. Ved å opprette dette funksjonærsambandet slår vi så å si fast at funksjonærene er en annen klasse enn de øvrige medlemmer av LO. Jeg tror ikke at det er nødvendig å opprette en særskilt organisasjon for funksjonærene. Det har vært nevnt at vi på denne måten kanskje kan få vervet flere medlemmer til organisasjonen, at et slikt samband som får over 100.000 medlemmer, i kraft av sin numeriske styrke skulle virke helt imponerende på de funksjonærene som står utenfor LO. Tror man virkelig at funksjonærene er så naive at de biter på dette? Kan man ikke tenke seg at det vil gjøre samme virkning som Tordenskjolds soldater? Jeg synes også det er uriktig at representantskapet skal ta en avgjørelse i denne saken her i dag når det er på det rene at mange representanter fra de interesserte forbund er uenige i at en slik organisasjon skal dannes. Jeg må derfor stemme for forslaget om utsettelse.

Per Haraldsson, Arbeiderpartiets Presseforbund: Jeg går ut fra at det vedtaket som blir gjort her i dag skal offentliggjøres, men hvis det er slik at det er enkelte forbund som etterpå vil komme og si at de ikke vil være med, så blir jo det hele en fiasko. Når denne saken har vært behandlet så hemmelig som den har, har dette selvsagt sin årsak i at selve vedtaket her skulle være litt av en bombe, et mottrekk mot Centralorganisasjonens agitasjon.

Det kan selvfølgelig reises innvendinger mot behandlingsmåten, men det sier seg selv at et slikt opplegg overfor konkurrerende organisasjoner måtte behandles med stor forsiktighet, og jeg tror også at det var riktig at det ble tatt opp her i denne forsamling. Jeg kan ikke forstå at det er noen som er redd for at dette nye funksjonærsambandet skal frata deres forbund deres selvstendighet. Det er på ingen måte meningen at de enkelte forbunds selvstendighet skal oppheves. Det det her er snakk om er å få i stand et koordinerende organ som kan samarbeide de respektive forbunds arbeid.

Bjarne Bjerke, Det norske Maskinistforbund: Vi kan ikke komme bort fra at det gjør seg gjeldende en spesiell funksjonærmentalitet, og fordi vi her har et tiltak som på en måte kan komme denne mentaliteten i møte, hilser vi det velkommen. Om Øyan mener at sekretariatet er sent ute, så burde vel ikke det betinge at vi overhodet ikke gjør noe. Hvis sekretariatet hadde oversett dette forholdet, hadde vi hatt all grunn til å kritisere sekretariatet. Etter min mening er det helt riktig at vi forsøker denne linjen for om mulig å vinne alle de funksjonærer som ennå står utenfor LO-forbundene. Vårt forbunds tilslutning til LO er av forholdsvis ny dato. Jeg tror at et slikt samband som er foreslått opprettet her, vil bidra til å styrke vårt forhold til LO. Jeg for min del vil derfor anbefale sekretariatets innstilling.

Konrad Nordahl: Da jeg på representantskapsmøtet i mai i fjor reiste denne saken, gjorde jeg oppmerksom på at sekretariatet ville arbeide videre med den. Jeg vil gjerne nevne dette i forbindelse med den kritikk som er reist over behandlingsmåten. Vi kunne selvsagt ha sammenkalt et ekstraordinært representantskapsmøte til behandling av bare dette spørsmål. Det ville imidlertid etter min oppfatning vært meget uheldig. Vi har forsøkt å holde dette så hemmelig som mulig, slik at det ikke skulle komme noe ut til våre motstandere. Dette har også lyktes. Såvidt jeg har kunnet følge med har heller ikke borgerpressen fått tak i noe om dette spørsmålet, og dette anser jeg for en stor fordel, i et hvert fall så lenge det ennå ikke er avgjort hvorvidt vi skal realisere denne tanken.

Jeg hadde ventet at det skulle være en del motstand mot denne innstillingen innenfor de store industriforbund i LO og at de ville ha sagt at de ikke ville være med på opprettelsen av et slikt samband. Men dette har vi ikke opplevd. Ledelsen i disse store forbundene har forstått hele situasjonen, og selv om det ikke har noen direkte betydning for dem, har de gått inn for den nye tanken.

Det forslaget som Birkeland har satt fram går ut på at vi skal sende saken ut på videre vandring. Det står bl. a. i forslaget at vi skal finne fram til et bedre samarbeid, men det er det ikke nødvendig å vedta noe om, for det har vi allerede, såvel funksjonærforbundene imellom og mellom forbundene og LO. Det er ikke det det er spørsmål om her. Det forslaget tar sikte på er å få opprettet organer som kan opptre på funksjonærenes vegne utad og på vegne av statstjenestemennene som står i LO — som en motvekt mot de organisasjoner som har borgerskapets velsignelse. Jeg mener at enten må dere stemme saken ned, eller må dere erklære dere enig i sekretariatets innstilling. Noen mellomvei er det ikke i dette tilfelle.

Denne organisasjon tar sikte på å organisere alle funksjonærer, også de som sitter i toppstillingene. Danskene sier at de organiserer de som har sølvsnorene, men de bryr seg ikke om dem som har gullsnorene. I vårt land har vi sagt at vi tar både dem med sølvsnorene og dem med gullsnorene. Dette forslaget tar sikte på å skape et organ slik at disse nye gruppene kan føle seg hjemme og finne seg til rette innenfor organisasjonene våre. Hvis vi skal vinne innflytelse blant alle lønnstakere, må vi slå inn på den linjen som er foreslått her. Og jeg vil gjenta til slutt: Enten må dere stemme sekretariatets forslag ned, eller dere må vedta det.

Votering.

Etter forslag av formannen ble det stemt alternativt mellom sekretariatets innstilling og Birkelands forslag. Voteringen ga til resultat at sekretariatets forslag ble vedtatt mot 21 stemmer, som ble avgitt for Birkelands forslag.

Formannen: Etter den falne votering vil saken bli offentliggjort. Det er nå meningen at de forskjellige forbund som er interessert i det nye funksjonærsambandet skal kalle sammen sine hoved- eller landsstyrer for å behandle saken. I den utstrekning det er mulig skal vi skaffe innledere, likesom vi skal sende ut alt materiell i forbindelse med dette samband.

Ringsaker Folkehøyskole.

Hovedkasserer *Hans Hegg* redegjorde for denne saken og innledet med å referere innstillingen fra sekretariatet. Den var sålydende:

I representantskapsmøte i mai 1951 ble det gjort dette vedtak vedrørende Ringsaker Folkehøyskole:

«Representantskapet er enig i at en bør tilstrebe en sammenslutning av Sørmarka Folkehøyskole med Ringsaker Folkehøyskole. Forutsetningen må være at den sistnevnte skal settes slik i stand at den fyller kravene til tidsmessig skole. Sekretariatet bemyndiges til å foreta en nærmere utredning av dette, og deretter forelegge spørsmålet om Landsorganisasjonens støtte til en slik utbygging for representantskapet».

Arsaken til at en skulle arbeide for en sammenslutning av Sørmarka og Ringsaker Folkehøyskoler var den sviktende elevtilgangen på begge skoler. Dette forhold har bedret seg noe, og i år har begge skoler fullt belegg. Om dette vil vare i tiden framover kan ingen si, men så lenge elevtallet kan holdes oppe bør sammenslutningsspørsmålet stilles i bero.

Sørmarka Folkehøyskole er i den stilling at den er leieboer på Landsorganisasjonens skole og har således ingen utgifter til forrenting eller vedlikehold av bygningene. Landsorganisasjonen yter et fast tilskudd på kr. 11.000,00 pr. år og må for øvrig betale det underskudd som blir på driften. Dette har vært oppe i ca. kr. 30.000,00.

Ringsaker Folkehøyskole eies av fagforeningene i Hedmark og Oppland og har en samlet gjeld på henimot kr. 300.000,00. En del av dette beløp er rente- og avdragsfritt, men den største delen skal forrentes. Dette er en for stor belastning på skolens drift. Landsorganisasjonen har en 2.- og en 4.-prioritets pantobligasjon i eiendommen med til sammen kr. 81.000,00. I et par tilfeller er det gitt bevilgninger til en del utbedringer, bl. a. kr. 10.000,00 til innlegg av vann på elevrommene. I 1951 ble det bevilget kr. 5.000,00 og i 1952 kr. 7.500,00 som tilskudd til driften. Skolen har tross alt selv bekostet vedlikehold og en del utbedringer, såsom: elektrisk nyinstallasjon, utvidelse av fyringsanlegget, nytt innbo m. v. til en samlet sum av ca. kr. 24.000,00.

Skolen fyller imidlertid ikke på langt nær kravene til en tidsmessig skole. Arkitekt Rinnan uttalte, etter en befaring av skolen for et par år siden, at det burde bygges egen internatbygning og egen bestyrerbolig foruten en del andre større ombygninger. Ved drøftelser som senere er ført mellom den av sekretariatet nedsatte skolekomité og styret for Ringsaker Folkehøyskole, er en kommet til at internatbygningen kan sløyfes. I stedet kan loftetasjen i hovedbygningen innredes til elevrom. Dette alternativ er nå tegnet og beregnet av arkitekt Prag, Hamar. Overslaget er på kr. 51.600,00, men en bør vel regne med kr. 60.000,00. Ved denne ominnredning vil en få 16 nye elevrom med plass til 24 senger.

Hedmark fylke har lovet å skaffe materialer av sin kvote, men arbeidet må være ferdig før byggesesongen til våren tar til. For skolen vil det ha stor betydning å få utført denne loftsinnredningen snarest. Dette arbeid er en del av den store utbygningsplanen, men er ikke avhengig av om det

øvrige i planen blir utført eller ikke. Forholdene som helhet er ikke tilstrekkelig avklart til at en kan ta stilling til hovedplanen, men en må være enig i de store fordeler for skoledriften som ligger i å få flere elevrom, slik at det høyst blir 2 elever på rommene i stedet for nå 3 og 4.

Skolen søker samtidig om Landsorganisasjonen kan overta de eldre lånene på skolen og at disse gjøres rente- og avdragsfrie. I søknaden heter det til slutt:

«Med de tyngslene vi nå sliter med, gruer vi for at vi også i framtiden skal bli nødt til, med mellomrom, å måtte gå den tunge veien som det er å tigge om hjelp til det daglige brød.»

Landsorganisasjonen kan ikke påta seg å overta det økonomiske ansvar for skolens drift, men under henvisning til det som er anført foran kan en, som en delvis hjelp, anbefale for representantskapet å vedta følgende forslag:

Til innredning av loftetasjen på Ringsaker Folkehøyskole, etter de forelagte planer og overslag av arkitekt Prag, stiller Landsorganisasjonen kr. 60.000,00 til rådighet. I hvilken form pengene skal ytes avgjøres av sekretariatet etter nærmere undersøkelse av hva som kan gjøres for å spare eller lette skolens utgifter i forbindelse med gjeldsforpliktelsene som helhet.

Deretter uttalte han følgende: Når vi er kommet fram til denne konklusjon, er det fordi vi mener vi har bruk for disse to folkehøgskolene i den sydlige del av landet. Vi bør vel også ta noe hensyn til at det hele tiden har vært en politisk strid omkring Ringsaker Folkehøgskole. Under behandlingen i herredstyret av salget av skolen til arbeiderforeningene reiste de borgerlige representanter sterk motstand mot dette, men det ble satt igjennom av arbeiderflertallet. Siden har motstanden fra borgerlig hold vedvart, og skulle skolen i dag komme i den stilling at en ble nødt til å sette nøklen i døra og stenge — noe vi måtte forutse — da ville dette bli innkassert som en borgerlig seier og et tilsvarende tap for våre folk der oppe.

Hvis vi ikke vil bidra til denne utvikling, men gå den andre veien og støtte opp om skolen slik at den kan fortsette, så finner vi det fordelaktigere å ta et større løft og yte et skikkelig bidrag for å få skolen i ordentlig stand. Dermed kan vi legge grunnlaget for en bedre økonomi og kanskje unngå de stadig gjenvendende årlige bidrag til støtte av selve driften. Når vi i konklusjonen foreslår at sekretariatet får anledning til å bestemme hvilken form støtten skal ha, så er det fordi vi sammen med skolens styre vil se litt på de gjeldsforpliktelsene de har. Såvidt vi vet er disse samlet på forskjellige hender. Ved å sammendra disse slik at de kommer på færrest mulige hender kan

vi kanskje velge den formen at vi tar dette som en pengeplasing og ikke er så nøye med avdragene når det bare blir betalt en noenlunde rimelig rente. Jeg opptar sekretariatets innstilling.

Ved voteringen ble sekretariatets innstilling vedtatt enstemmig og uten debatt.

Beskatningen av diettpenger.

Dette punktet var satt opp etter forslag av Bendik Øyan, og formannen ba revisjonssjef Torjus Graver å redegjøre for sekretariatets befatning med saken.

Revisjonssjef *Torjus Graver* ga følgende redegjørelse: Etter at skriv av 1951 fra Riksskattestyret forelå, nedsatte sekretariatet en komité bestående av hovedkasserer Hegge, advokat Sjaastad og meg, som fikk i oppdrag å søke konferanse med Riksskattestyret for å oppnå en mer smidig ordning forsåvidt angår lønnsinnberetninger fra fagorganisasjonen. Vi oppnådde da den lempning at vi ikke behøvde innrapportere diet eller tapt arbeidsfortjeneste for ett døgn eller for tid av kortere varighet enn et døgn. Som alle kjenner til forelå det imidlertid en interpellasjon i Stortinget i sommer hvor det ble påtalt like overfor finansministeren at fagbevegelsen hadde oppnådd fordeler framfor andre skattytere. Vi må selvfølgelig være klar over at det er vanskelig i lengden å innføre unntakelser i en generell lov for enkelte skattytere.

Det foreligger nå et nytt rundskriv fra skattestyret, nr. 233 av 29. des. 1952. Straks dette forelå søkte jeg konferanse med Riksskattestyret for å oppnå visse lempninger, spesielt for å få bibeholdt regelen om at diet og tapt arbeidsfortjeneste for ett døgn eller mindre ikke skulle registreres, men på denne søknad fikk jeg avslag.

De tre ankepunkter vi spesielt har mot loven, og som jeg vil gjøre finansministeren oppmerksom på er:

1. Innenbys diet og middagspenger. Det irriterer oss og de fleste andre skattytere at disse beløp skal skattlegges som inntekter i sin helhet da det er bevislig at når en skal spise ute vil den aller vesentligste del av dietten og middagspengene medgå, og det vil ikke gi noen netto til den enkelte skattyter. Man bør derfor forsøke å oppnå så langt det er mulig at innenbys diet og middagspenger blir fritatt for inntektsbeskatning, når beløpets størrelse er rimelig.

2. Det spørsmålet jeg her vil nevne gjelder tapt arbeidsfortjeneste for et tidsrom av kortere varighet enn én dag. Vi tok en statistikk for Jern og Metall som viste at bare for Oslo-området vil dette avsted-

komme registreringer i et antall av 3500 pr. år. Og for det hele land regnet forbundet med at man ville komme opp i det tredobbelte tall. Svært mange av de som på denne måten blir registrert vil siden falle ut da de ikke sammenlagt i løpet av ett år har hatt tapt arbeidsfortjeneste i så stor utstrekning at det til sammen utgjør kr. 100, som er lovens begrensning. Da man imidlertid på forhånd ikke kan vite hvilke personer som kommer igjen senere i året og som kommer over 100 kroners-grensen, er det intet annet å gjøre for forbundet enn å foreta registrering i sin helhet. Vi mener det er meningsløst at skatteloven pålegger et forbund utgifter i den utstrekning som i de store forbund, som i et hvert fall i Jern og Metall og Norsk Bygningsarbeiderforbund vil bevirke at de må ansette nye damer. De må altså utvide administrasjonen med 8—9000 kroner pr. år, når vi på forhånd vet at skatten av de beløp som vi skal registrere ikke når opp så høyt som utgiftene til utvidelse av vår administrasjon.

Punkt 3 er en helt indre sak, men som jeg finner det riktig å nevne i denne forbindelse. Det gjelder skattelovens pålegg om å innberette honorar for kasserere, formenn etc. i fagforeningene. Det er allerede i dag meget vanskelig å få skikkelige tillitsmenn i foreningene, og vi må være oppmerksom på at dette er folk som arbeider for en meget liten godtgjørelse. Jeg kjenner svært mange tilfeller hvor betalingen pr. time kanskje ikke blir mer enn 50 øre, 1 kr. eller 1,50, og de utfører derfor gratisarbeid i meget stor utstrekning, selv om de får et lite honorar. Mange har sagt meg at hvis dette beløpet blir oppgitt til beskatning vil de i framtida si nei takk til jobben.

Denne loven er altså farlig for arbeiderbevegelsen og fagbevegelsen, og jeg vil henstille til finansministeren at han må finne en modus slik at loven ikke blir så ødeleggende som den er nå.

Med hensyn til fagbevegelsens etterlevelse av loven tør jeg svare for at alt er riktig innberettet fra LO, forbundene og samorganisasjonene. Vi har det prinsipp når det gjelder både regnskaper og lønnsberetninger at alt skal være korrekt. Det skal intet stikkes under stol. Det skal ikke legges fram noe som ikke til punkt og prikke er riktig og kan forsvares. Vi kommer derfor ikke til å sabotere loven på noe som helst punkt. Vi kommer til å følge den, men vi ønsker selvfølgelig å få loven forandret slik at den blir mer naturlig og praktisk og i overensstemmelse med den oppfatning som våre medlemmer har.

Finansminister *Trygve Bratteli*: Jeg vil bare minne om at disse skattebestemmelser som det her er tale om har sin bakgrunn i kravet fra de alminnelige lønsmottakere om å få en skjerpet oppgaveplikt.

Det ble klaget over — og det med rette — at mange mennesker mottok forskjellige former for godtgjørelse som ikke ble oppgitt og som derfor ble unndratt beskatning. De mottok kanskje bare en liten lønn som ble oppgitt til skattemyndighetene, mens den vesentligste del av deres inntekt ble kamuflert som representasjonsgodtgjørelse m. v. Etter de nye bestemmelser må også slike godtgjørelser oppgis, og de må samtidig legitimeres. Vi kjenner jo også til at disse bestemmelser blir omgått. Det fortelles således — uten at jeg kan bevise det — at forretningsfolk kjøper opp regninger av kelnerne, slik at de på den måten skal kunne legitimere større representasjonsutgifter enn de faktisk har.

Det er disse forhold som har vært utslagsgivende for innføringen av de nye bestemmelser om skjerpet oppgaveplikt. Jeg kan godt forstå at de har virket irriterende når de også skulle omfatte fagforebundene og fagforeningene, men jeg vil gjerne i denne forsamling ha sagt at når vi innførte disse bestemmelser, så skjedde det ikke minst etter krav fra praktisk talt samtlige fagforeninger her i landet. Når det gjelder detaljene i disse bestemmelsene henhører det under Riksskattestyret. Jeg tør ikke si i hvilken utstrekning Riksskattestyret finner å kunne lempe på bestemmelsene slik at de ikke skal volde så mange vanskeligheter. Spørsmålet om en smidigere ordning kan omfatte dietgodtgjørelsen for mindre beløps vedkommende, men så snart vi kommer til tapt arbeidsfortjeneste blir spørsmålet atskillig vanskeligere. Her dreier det seg jo om en faktisk inntekt, og den skal skattlegges. Det samme gjelder honorarer. Hvis vi på den ene siden skulle fritta fagforeninger for å gi opp honorarer, ville konsekvensen uvegerlig bli at en måtte gå fram på samme måten overfor andre organisasjoner og også overfor bedriftene. Det ville i et hvert fall for meg — det vil sikkert alle forstå — være vanskelig å følge en annen linje.

Jeg har imidlertid sagt at jeg er villig til å drøfte disse spørsmål og se om vi kan få en smidigere ordning. Jeg kunne tenke meg at sekretariatet satte ned et utvalg bestående f. eks. av Graver og en annen fagforeningsrepresentant pluss en skatteekspert som tilhører vårt parti. Et slikt utvalg kunne da gå gjennom alle disse spørsmål og legge fram et forslag som vi kunne ta opp til drøfting. Men jeg vil gjerne ha sagt at et slikt utvalg måtte ta alle hensyn i betraktning. Jeg gjentar at vi ikke kan lage bestemmelser som ensidig favoriserer fagorganisasjonen. Vi måtte være villige til å ta den hele og fulle konsekvens.

Bendik Øyan, Norsk Sjømannsforbund: Jeg er ganske klar over de vanskeligheter som Bratteli har pekt på i forbindelse med denne saken, men det måtte kunne gå an å få en fortolkning av disse bestemmelsene slik at en kunne få vekk dette irritasjonsmomentet. Det er meningsløst at fagforeningsfolk skal betale skatt av dietpenger. Når de f. eks. får 20 kroner pr. dag og de skal ut og spise, går dette og mer til med. Jeg finner for øvrig at de ansvarlige myndigheter — og jeg sikter i dette tilfelle til sekretariatet — har vært altfor snare til å praktisere disse bestemmelsene. En kunne gjerne ha avventet nærmere utredninger før en innlot seg på disse pirkete innberetningene. Dette har skapt sann irritasjon og harme blant tillitsmenn innenfor fagforeningene at jeg synes det ikke går an å la dette skure lenger. Jeg tror ikke det kommer noe ut av en slik komité som Bratteli antydte. Graver er i et hvert fall ikke den rette mannen i et slikt utvalg, for han har et rettferdighetskompleks på dette område, slik at han neppe vil kunne gjøre noe nytte for seg her. Jeg mener sekretariatet hurtigst mulig bør ta seg av denne saken, og jeg vil tillate meg å oppta dette forslaget.

Representantskapet pålegger sekretariatet i samarbeid med Det norske Arbeiderparti å ta opp til behandling tilleggsloven av 8. desember 1950 om lønnsoppgaver etter landsskattelovens § 65 og byskattelovens § 57, vedrørende oppgaveplikten over reise- og dietgodtgjørelsen m. v.

Lovens urimelige bestemmelser må revideres slik at oppgaveplikten blir opphevet og beskatningen av reise- og dietgodtgjørelse eliminert.

Formannen: Hverken sekretariatet eller representantskapet kan endre skatteloven. Det er andre instanser som må gjøre det. Jeg synes saken nå er blitt diskutert såpass mye at jeg foreslår at det blir satt strek for de inntegnede talere.

Det ble enstemmig vedtatt å sette strek.

Torbjørn Henriksen (til forretningsordenen): Jeg kan ikke forstå at Bendik Øyans forslag slik det er formet, kan settes under votering. Vi kan da ikke vedta et forslag som faktisk innebærer at vi skal fra-vike oppgaveplikten.

Formannen: Ja, jeg er klar over at dette forslaget ikke kan vedtas i den formen det har.

Emil Torkildsen, Centralforeningen for Boktrykkere: Jeg synes oppriktig talt at disse bestemmelsene er svært pirkete, og de har gjort mer skade enn nytte. De har ikke bare voldt forbundene store vansker, men også fagforeningene utover i distriktene har vært meget skadelidende. Jeg mener at fagorganisasjonen har vært litt for nidkjær

når det gjelder å gi opp disse dietpengene. Jeg tror ikke at man innenfor andre organisasjoner har vært så nøyeregnende. Graver sier her i dag at han vil fortsette å være like nidkjær. Da snakker han i et hvert fall for egen regning.

Nils Hovland, Norsk Baker- og Konditorforbund (Bergen): Jeg synes ikke nettopp at de som engasjerer seg mot disse skattebestemmelsene er så konsekvente. Vi vil gjerne kontrollere alle andre, men vi vil ikke være så nøye når det gjelder oss selv. Det blir sagt at det er urettferdig å betale skatt på dietgodtgjørelsen. Det er ingen som betaler skatt av hele godtgjørelsen. De som sier dette kan ikke ha satt seg skikkelig inn i saken. Jeg kan være enig i at juristeriet kan gå for langt, men det er opp til hver enkel likningsnemnd å foreta en lempelig beskatning av disse godtgjørelser. Det er da også de lokale likningsnemnder som er det rette forum for behandling av disse spørsmål.

Mathias Heggstad, Norsk Lokomotivmannsforbund: Det var med stor glede jeg i går hørte at Øyan ville ha dette spørsmålet opp på dagsordenen. Hvis det er noen sak som har vakt irritasjon og harme i fagforeningskretser, så er det disse pirkete bestemmelsene. Det er likefrem forferdelse i mitt forbund over at det er en arbeiderregjering som har gjennomført disse bestemmelser. Det har falt meget sterke uttalelser. Det har vært sagt at man ikke trodde at det var en arbeiderregjering som oppgave å skaffe seg skatteinntekter i fagforbundene. Disse bestemmelsene ødelegger så å si livet innenfor organisasjonene våre. Jeg vil nevne at vi har et fagblad i vårt forbund, og vi har vanskelig for å få folk til å skrive i dette bladet. Særlig vanskelig er det blitt når de får vite at det beskjedne honorar vi kan betale skal oppgis til skattemyndighetene. Vi må jo si som sant er at LO's revisjon slår oss i hodet med straffebestemmelser, slik at vi ikke kan gjøre noe annet. Jeg synes imidlertid at det ikke kan være noen oppgave for staten å berøve fagforbundene bevegelsesfriheten på denne måten. Jeg vil også gjerne ha sagt at hvis LO's revisjonskontor skal fortsette med samme nidkjærhet som det hittil har utvist, så vil vårt forbund ta under overveielse å si opp kontrakten med revisjonskontoret. Det er jo rene nazibestemmelse dette her.

Formannen klubber.

Heggstad: Ja, det er i et hvert fall farlige bestemmelser.

Formannen: Du er i et hvert fall ikke arrestert ennå.

Heggstad: Nei, nei, men det jeg har sagt her er ikke noe annet enn hva medlemmene i vårt forbund mener om disse bestemmelsene.

Finansminister Bratteli: For at det ikke skal festne seg et galt inntrykk i forbindelse med det jeg sa om forretningsmenns oppkjøp av restaurantregninger, vil jeg gjerne ha presisert at det selvsagt ikke er slik at kelnerne driver med denne trafikken. Det er noe som er blitt meg fortalt, men jeg vil ikke dermed ha påstått at det går i svang blant kelnerne.

Jeg vil også gjerne ha presisert at skatteloven forutsetter at enhver skattyter har en ubetinget oppgaveplikt. Så lenge vi har direkte skatt på grunnlag av selvangivelser må oppgaveplikten være ubetinget. Det er forhold som de som har vært berørt her og andre sider ved det nåværende skattesystemet som har påvirket mitt standpunkt i retning av at vi kanskje burde gå over til indirekte skatter. Når vi imidlertid fikk de skjerpete bestemmelser om oppgaveplikt for alle slags godtgjørelser så var det fordi en hadde mistanke om at alle ikke var tilstrekkelig samvittighetsfulle når det gjaldt å oppgi disse inntekter til skattemyndighetene. Det utvalget som sekretariatet eventuelt vil nedsette — jeg for min del kommer ikke til å nedsette noe utvalg — vil muligens kunne oppnå en smidigere ordning når det gjelder forbundenes eller fagforeningenes lønnsinnberetninger, men de enkelte skattyteres ubetingede oppgaveplikt vil dermed ikke bortfalle. Det blir i tilfelle et spørsmål som hver enkelt får gjøre opp med sin samvittighet.

Formannen opptok dette forslaget:

Representantskapet anmoder sekretariatet om å oppnevne en ekspertkomité som utarbeider innstilling i saken. Innstillingen sendes Finansdepartementet med anmodning om å ta Skatteloven opp til revisjon, med sikte på en mer rimelig ordning.

Ved voteringen ble forslaget enstemmig vedtatt. Bendik Øyans forslag ble besluttet oversendt foran nevnte komité.

Avslutningen.

Formannen: Vi har nå gjennomgått dagsordenen og står foran avslutningen av dette representantskapsmøte. Jeg vil takke innleiderne, og jeg vil også takke de som har deltatt i diskusjonen for de saklige innlegg i forbindelse med de spørsmål som har vært oppe til behandling. Det har jo ikke vært mange sakene på dagsordenen, men så har det til gjengjeld vært store og viktige saker. Det ene spørsmålet gjaldt tariffrevisjonen i 1953. Den saken har jo vært gjenstand for atskillige diskusjoner både av offentlig og privat karakter på forhånd.

Hver av representantene hadde derfor satt seg godt inn i materien, og det har naturligvis gjort sitt til at diskusjonen ble så behersket og kunne avvikles på så kort tid. Vi fikk også en votering som kan tas som et uttrykk for hva det store flertall av representantskapets medlemmer mente.

Den andre viktige saken som vi behandlet i dag, nemlig spørsmålet om funksjonærene og deres organisasjonsforhold utadtil, har ikke vært diskutert på forhånd. Den kom vel ikke akkurat som julekvelden på kjerringa, men i ethvert fall nesten. Det har jo også diskusjonen her vist. Man begynte å sitere dikt bl. a., man kom i bevegelse og de mer følelsesmessige strenger ble slått an. Vi regner med at når vi får gjennomdiskutert denne saken, vil den bli avklaret på samme måte som det spørsmålet vi diskuterte i går, slik at samstemmigheten vil bli mye større i forsamlingen enn hva voteringen i dag ga uttrykk for. Det tror jeg i ethvert fall vil bli tilfelle når vi har fått drøftet saken med de enkelte forbundsstyrrer. Jeg er av den oppfatning at den siste beslutningen kan komme til å få stor betydning i vårt arbeid for å vinne alle lønnstakere her i landet i tiden framover.

Jeg takker dere alle sammen for frammøtet og hever møtet og ønsker dere vel hjem!

